

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

(26-27 вересня 2025 р.)

Київ
2025

УДК 8(062.552)
Ф 54

Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень. Матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 вересня 2025 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2025. – 196 с.
ISBN 978-617-8514-16-7

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень». Розглядаються загальні питання української мови і літератури, романських, германських та інших мов, теорії і практики перекладу, риторики та інші.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться філологічними науками, а також для широкого кола читачів.

УДК 8(062.552)

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Артеменко Г.С.

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА
ЯК МОДЕЛЬ ТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ 8

Балаж Ю.І.

ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА МЕДІАЛЬНОЇ
ПОЗИЦІЇ МОДЕЛЕЙ РЕЧЕНЬ ІЗ ГЕНІТИВНИМ ВИРАЖЕННЯМ
КЛЮЧОВОГО КОМПОНЕНТА ПОШИРЮВАЧА 11

Гурин А.С.

ТРАДИЦІЯ, ІСТОРІЯ ТА РОДИНА
У РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ» 15

Доскалюк М.С.

КАЛЬКУВАННЯ ЯК ЗАГРОЗА ЧІТКОСТІ
ПРАВНИЧОГО МОВЛЕННЯ: ЛЕКСИКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 20

Ігнат Х.С.

МОТИВ СКЛАДНИХ ВИПРОБУВАНЬ
У ПОВІСТІ НАТАЛІЇ ДОВГОПОЛ «ЖАРПАТСЬКА КАЗКА,
АБО ЗА ДЕСЯТЬ ДНІВ ДО КУПАЛА» 23

Печарська В.П.

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 29

Половинко О.С.

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНЕ ПОТРАКТУВАННЯ
НАРОДНИХ НАЗВ ХВОРОБ 32

Харук А.В.

ХУДОЖНЄ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ МІФОЛОГІЧНИХ
ОБРАЗІВ У РОМАНІ ДАРИ КОРНІЙ «ПРИГОДИ ЗМІЯ
БАГАТОГОЛОВОГО. БІЛІ ПЕРЛИНИ ДЛЯ БІЛОЇ КОРОЛЕВИ» 37

Хоружева Л.Є., Юнак В.Г.

ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ДО ОПАНУВАННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОГО ТЕКСТУ 42

Цвінська Ю.В.

РИТМ РОЗБИТИХ РЯДКІВ: ПРО ДВА ВІРШІ
З КНИГИ «ЖИТТЯ МАРІЇ» СЕРГІЯ ЖАДАНА 47

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Король О.М.

ЦЕНзуРА ЯК ПРОЯВ ТОТАЛІТАРНИХ УТИСКІВ
У АНТИУТОПІЧНИХ ТВОРАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ..... 50

Нагайченко В.В., Шульженко Ю.М.

СИМВОЛКА І ХУДОЖНІ ЗАСОБИ РОМАНУ СИЛЬВІ ПЛАТ
«ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ» 53

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Анікін О.М.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОДИНИЦЬ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО
МІКРОПОЛЯ «ПОЗИТИВНА РОЗУМОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ»
В ПУБЛІЦИСТИЦІ..... 57

Бардіна Л.М., Доценко Л.З.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В МАГІСТРАТУРІ НЕМОВНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 62

Блиндарук В.О.

ПРИХОВАНА МАНІПУЛЯЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ
МОВНОГО ВПЛИВУ В КОМУНІКАЦІЇ..... 66

Блиндарук В.О.

АЛЮЗІЯ ТА ГРА СЛІВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРИХОВАНОЇ
МАНІПУЛЯЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ..... 70

Бритвін Д.В.

ДО ПИТАННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ПОСТАТІ ПЕРЕКЛАДАЧА
ТА ЇЇ «МАРГІНАЛЬНОСТІ» У ФРАНКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ..... 75

Бутенко В.А.

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГРАМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ
НА ПОЗНАЧЕННЯ МИНУЛОГО ЧАСУ З ЧАСТКОЮ ㄸ
В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ 77

Василенко В.С.

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕЙСЬКОЇ ЖЕСТОВОЇ МОВИ:
ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ..... 80

Галицька А.Ю.

СОЦІОКУЛЬТУРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МІСТА
ЧЕРЕЗ МОВНІ ЗАСОБИ 84

Лебедєва О.А. КОСМОГОНІЧНІ МІФИ В КОРЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНО-КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЯХ	89
Ляшкевич М.О. МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ.....	93
Підченко Н.О. ЗІСТАВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАПОЗИЧЕНЬ В КОРЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ	98
Позур О.В. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	103
Сопільняк С.В. ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН	109
Терещенко Д.М. АРХАЇЗМИ ТА ІСТОРИЗМИ В КОРЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПЕРІОДУ ЧОСОН	112
Ткаченко В.О. ВПЛИВ АНГЛОМОВНОЇ ПОП-КУЛЬТУРИ НА КОРЕЙСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ	116
Turshukova Natalia ARGUMENTATIVE COMPONENT OF THE 2025 D.TRUMP INAUGURAL ADRESS	119

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Костенко С.І. СПЕЦИФІКА ПОЄДНАННЯ ФАКТУ І ВИГАДКИ В ХУДОЖНІЙ БІОГРАФІЇ	123
Ступченко Є.Г. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНІ «СПІЛКА МЕРТВИХ ПОЕТІВ».....	127

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Гелей Б.В.

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОГО ПОДІЛУ НА ЛЕКСИЧНИЙ РОЗВИТОК
КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІВНІЧНОЇ
ТА ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ 131

Каменчук П.О.

ІЄРОГЛІФІЧНІ ЧАСТКИ У ЧИСЛОВІЙ СИСТЕМІ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ
ТА ЇХНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ У ЧОТИРЬОХСКЛАДОВИХ
ІДІОМАХ КИТАЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ..... 135

Лутак Б.В.

ФОРМУВАННЯ СЕМАНТИКИ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЕСЛІВ 138

Сікорська В.А.

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ МОВОЗНАВСТВО І СУЧАСНІ
МЕТОДИ ЛІНГВІСТИКИ: СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО ТА НОВОГО 142

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Вишковська О.Л.

КУЛЬТУРНІ І СИМВОЛІЧНІ ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРІВ
У КОРЕЙСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ..... 146

Мороз О.В.

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ДИСКУРС ГУМОРИСТИЧНИХ КОЛЯДОК
ІЗ ВОЛИНИ Й ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ..... 149

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Ардельянов А.В.

ПРОБЛЕМА ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
АРТИКЛІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ 151

Бабасв А.Р.

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТЕХНІК
ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ
У КАЗЦІ ЕДМУНДА ЛІМІ “GOLDEN SPEARS” 155

Грігор’сва Д.О.

РОЛЬ І ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ КАЗОК:
УКРАЇНСЬКО-КОРЕЙСЬКІ БІЛІНГВАЛЬНІ КНИГИ..... 159

Коломоєць Ю.Л.

ПРОБЛЕМАТИКА ВАРІАТИВНОСТІ ТА ВІДСУТНОСТІ ЄДИНОГО
СТАНДАРТУ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ
КОРЕЙСЬКОЮ МОВОЮ163

Kucherenko Maryna

TRANSLATING EMERGENCY AND CRISIS COMMUNICATION
DOCUMENTS: BETWEEN ACCURACY AND CLARITY167

Певсе А.А.

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
У ДІЛОВІЙ ВЗАЄМОДІЇ УГОРСЬКОЮ
ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ171

Руденок О.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ КОРЕЙСЬКИХ ОМОНІМІВ
У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....174

Skyba Oksana

SPECIALIZED TRANSLATION: MODERN CHALLENGES
OF MILITARY TERMINOLOGY177

Сунг О.М.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ ІДІОЛЕКТУ
ХУДОЖНЬОГО ПЕРСОНАЖА.....181

Топалова М.В.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ
З КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ184

Шебуняєв О.О.

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ТУРЕЦЬКИМ
ТА УКРАЇНСЬКИМ БІЗНЕС-ДИСКУРСАМИ.....188

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Дзинглюк О.С.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
УСПІШНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....192

УКРАЇНЬСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Артеменко Г.С.

кандидат філологічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК МОДЕЛЬ ТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Тлумачення фразеологізму як репрезентанта цілісного значення та етапів його формування через взаємодію з культурологічним, етнічним, соціальним оточенням, прагматичною доцільністю зумовило перехід до нових когнітивно-лінгвальних методів обробки інформації. При цьому когнітивно-лінгвальне моделювання все ж спирається на вироблені й успішно апробовані методики структурно-дистрибутивного, семного, функціонального, етимологічного аналізів. Симбіоз когнітивних та структурно-семантичних методів не лише можливий, а й визнаний сучасними фразеологами, і особливо успішно застосовуваний під час моделювання фразеологізмів певної тематичної групи як репрезентантів сутнісних понять не лише української ментальності й культури, а й інших національних культур.

Лінгвістичні пошуки в галузі когнітивної науки зумовили розвиток методів когнітивного моделювання, які, на відміну від структурно-семантичних, покликані не лише зафіксувати відповідність форма – значення мовної одиниці (фразеологізму), а й розкрити когнітивні (мовно-мисленнєві, пізнавально-мовні) механізми перетворення думки у конкретну вербальну форму. Такі когнітивно-лінгвальні моделі допомагають відшукати логічні механізми алогічного у фразеології, а не лише підтверджувати наявність алогічного як незрозумілого. Моделювання фразеології у когнітивно-лінгвальному аспекті передбачає відшукування різноманітних особливостей стійких одниниць як виразників механізмів пізнання дійсності, усвідомлення, узагальнення, кодування та вербалізації різного роду

інформації. Одним із способів моделювання форми і значення фразеологізмів у когнітивному контексті є концептуальна метафора.

Загалом мовно-когнітивне розуміння метафори передбачає ототожнення її зі способом мислення, пізнання нового на основі вже набутого досвіду. Згідно з теорією метафор Дж. Лакоффа, «кожна конвенціональна метафора, тобто кожна метафорична проєкція (mapping), є усталеним шаблоном концептуальних відповідностей між концептуальними доменами і означає відкритий набір потенційних шаблонних відповідностей. Коли вони активовані, проєктування може бути застосоване до структури досвіду, яка є джерелом, концептуальним корелятом (source domain knowledge structure), щоб схарактеризувати іншу структуру, яка є метою пізнання, концептуальним референтом (target domain knowledge structure)» [4, с. 7]. Суть когнітивно-лінгвального трактування метафори Дж. Лакофф вбачає у розумінні і переживанні сутності одного виду в термінах сутності іншого виду, внаслідок чого «використання одних і тих же слів і граматичних засобів для концептів, що мають метафоричні зв'язки системного характеру, є одним із способів створення з випадковостей «логіки» мови, що регулює співвідношення між формою і значенням» [5, с. 165].

Спостерігаємо розбіжності у перекладах введених Дж. Лакоффом англomовних термінів. Зокрема, О. Селіванова тлумачить source domain як донорську сферу джерела, а target domain – як реципієнтну сферу мішені [3, с. 41]. Натомість С. Жаботинська наполягає: «Цільовий концепт / домен (target concept / domain), осмислений через метафору, є концептуальним референтом. Вихідний концепт / домен (source concept / domain), який порівнюємо з цільовим, є концептуальним корелятом. При порівнянні референта з корелятом відбувається перехресне картування (mapping)» [2, с. 3]. Найбільш вдалими, на нашу думку, є терміни *концептуальний корелят* – на позначення раніше набутого досвіду, на основі якого відбувається осмислення нової інформації – *концептуального референта*. Накладання, перехреснення, порівняння елементів концептуального референта і корелята – це метафорична проєкція, що і є основою концептуальної метафори.

Зв'язок між буквальним значенням компонентів та фразеологічним значенням стійкої структури відображає шаблони поєднання компонентів форми та елементів змісту фразеологізму, що дає змогу говорити про логічну основу виникнення стійких одиниць. Інформативність та результативність методу концептуально-метафоричного моделювання фразеології продемонстровано багатьма науковими працями; таке моделювання найчастіше застосовують під час аналізу окремих семантичних груп фразеологізмів. Наприклад, проаналізувавши фразеологізм із семантикою неробства, робимо висновок, що в українській фразеології лінива людина стереотипно представлена як дурень, не зовсім розумна людина, що має визначеного місця у житті, не працює фізично, виконує безглузді, абсолютно алогічні дії, неправильно сприймає або ж неправильно трактує сприйняту за допомогою органів відчуттів інформацію про навколишню дійсність, відпочиває не так, як годиться, проводить час у розвагах, марнує час. Неочікуваним та цікавим є трактування неробства через образ смерті [1, с. 20].

Концептуально-метафоричний аналіз різних семантичних груп фразеологізмів дасть змогу з'ясувати особливості стереотипів мислення українців, тому концептуально-метафоричне моделювання вважаємо одним із найкращих механізмів дослідження мовно-мисленнєвої основи формування фразеологізмів.

Список використаних джерел:

1. Артеменко Г.С. Фразеологізми із значенням неробства (логіко-когнітивний аспект). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 1. С. 19–23
2. Жаботинська С. А. Концептуальна метафора: процедура аналізу для можинних даних. *Актуальні проблеми металінгвістики*. Черкаси : Ант, 2011. С. 3–6.
3. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти) : монографія. К. – Черкаси : Брама, 2004. 276 с.
4. Lakoff G. *Contemporary theory of metaphor*. URL: <http://www.scribd.com/doc/15523804/>
5. Lakoff G. *Metaphors we lived by*. Chicago : The University of Chicago Press, 1980. 192 p.

Балаж Ю.І.

аспірантка,

*Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

**ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА
МЕДІАЛЬНОЇ ПОЗИЦІЇ МОДЕЛЕЙ РЕЧЕНЬ
ІЗ ГЕНІТИВНИМ ВИРАЖЕННЯМ КЛЮЧОВОГО
КОМПОНЕНТА ПОШИРЮВАЧА**

Модерний український синтаксис все активніше звертається до питання функційної розподіленості ключових компонентів поширювача речення та їхньої семантичної природи. Одним із перспективних напрямів у цій сфері є аналіз ключових компонентів поширювача, які реалізуються у формі генітива. Генітив, відомий своєю семантичною багатогранністю, виступає носієм цілого спектра значень – від належності до партитивності, від визначення міри й кількості до позначення походження чи джерела. На нашу думку, особливу увагу привертає медіальна позиція такого компонента, адже саме вона створює умови для вияву семантичної гнучкості генітивних моделей і водночас задає особливу динаміку синтаксичної будови речення.

О. Межов стверджує, що «внаслідок переміщення генітивного ключового компонента поширювача в центральну об'єктну позицію відбувається нейтралізація його первинних атрибутивно-визначальних функцій. У такій позиційній реалізації генітив слід інтерпретувати як лексико-комбінаторний варіант акузативного об'єктного, що виконує основну роль у вираженні пацієнтивної семантики предикативної ситуації. Найчастіше подібні генітивні форми фіксуються у правобічній привербативній валентній зоні, де вони безпосередньо підпорядковуються предикату, проте їхня функційна активність може також поширюватися на приад'єктивні конструкції або, зрідка, на предикативи категорії стану. У присубстантивній позиції генітив зберігає свою об'єктно-атрибутивну семантику, яка, на відміну від інших об'єктних значень, є для нього первинною та системно закріпленою» [5, с. 73].

Необхідно зацентувати, що медіальна позиція – це зона, де генітивний ключовий компонент поширювача вбудовується у внутрішню структуру предикативної конструкції. Він розташовується між суб'єктом і предикатом або між предикатом та іншим актантним членом (зазвичай об'єктом). Зауважимо, що на відміну від препозиції, яка задає рамку, чи постпозиції, що фіксує кульмінаційний акцент, медіальна позиція реалізує інтегративну функцію: генітив стає внутрішнім модифікатором предикативної дії, звужує й уточнює її смислове поле.

Проаналізуймо речення *Я ніколи не була заздрісною, проте, надивившись на передсмертні бабусині муки від склерозу, в молодості я заздрила лише ясній пам'яті людей похилого віку, бо сама хотіла дожити до старості при повній пам'яті* (М. Матіос) – модель поширювача у медіальній позиції з генітивним вираженням ключового компонента [$Pr^1 + K(S_2) + K(S_2 + Adj_2 + S_4)$].

Як видно, ключовим компонентом поширювача виступає субстантив *людей*, виражений у формі генітива (S_2) та розгорнутий атрибутивним поширювачем *похилого віку* ($Adj_2 + S_4$). Хочемо підкреслити, що цей генітивний елемент становить центр поширювальної моделі, адже саме він конкретизує об'єктну семантику субстантива *пам'яті*, уточнюючи, чия саме пам'ять є предметом оцінки та заздрості.

Грамаітичне ядро номінативної групи об'єкта становить субстантив *пам'яті* (S_2), який завдяки поєднанню з ключовим компонентом *людей* набуває семантичної визначеності. Вважаємо, що тут генітив виконує роль не периферійного уточнювача, а змістотвірного елемента, без якого субстантив *пам'ять* залишався б абстрактним і невизначеним. Таким чином, *людей* стає опорним центром поширювача, що формує конкретний сегмент дійсності – *пам'ять людей похилого віку* – і саме його предикат *заздрила* ставить у фокус своєї валентної реалізації.

Нам видається, що у семантичному вимірі тут спостерігається інтеграція генітивного компонента поширювача у внутрішню структуру предикативного комплексу: він не винесений у препозицію

¹Перелік умовних скорочень: К – ключові слова; S – суб'єкт; S₁-S_x – відмінкові форми субстантивів; Adj₁-Adj_x – відмінкові форми ад'єктивів.

для формування рамки та не зсунений у постпозицію для кульмінаційного акценту, а розташований у медіальній зоні – всередині об’єктної синтагми. І саме завдяки цьому відбувається точне звуження й уточнення предикативного змісту: дія заздрості спрямована не на абстрактну категорію пам’яті, а на конкретизований предмет – *пам’ять людей похилого віку*. Власне це і забезпечує високий ступінь інформативності та знижує можливість різночитань.

Підсумовуючи, медіальна локалізація генітивного ключового компонента поширювача у цьому прикладі виявляє його здатність органічно поєднувати об’єктну конкретизацію з емпатичною виразністю, демонструючи взаємозалежність між морфологічною маркованістю, синтаксичною інтеграцією та прагматичною настановою висловлення.

Отже, медіальна позиція генітивного ключового компонента поширювача виявляє свою специфіку у поєднанні структурної органічності та семантичної багатовимірності. Можемо констатувати, що вона дозволяє інтегрувати атрибутивні, партитивні, каузальні й інші значення без порушення цілісності речення. Така позиція сприяє гармонійному розгортанню синтаксичної структури, забезпечує баланс між предикативним ядром та периферією й актуалізує потенціал генітива як одного з найгнучкіших ключових компонентів поширювача речення сучасної української мови.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О. Є. Лінгвістичний статус генітивних речень: семантичний, структурний, функційно-комунікативний аспекти. *World Science*. Warsaw : RS Global Sp. z O.O, 2018. Т. 6, № 1 (29). С. 70–76.
2. Воробець О. Д. Поширювачі семантичної моделі речення через призму теорії словесності О. О. Потєбні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Філологія*. Харків, 2016. Вип. 74. С. 51–55.
3. Заневич О. Є. Типи генітивних моделей при запереченні в українській мові XVI-I половини XVII ст. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2011. Вип. 23. С. 105–114.
4. Кульбабська О. В. Вторинна предикація у простому реченні: Монографія. Чернівці, 2011. 672 с.

5. Межов О. Г. Особливості вживання родового відмінка у вторинній семантико-синтаксичній функції об'єкта. *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. Луцьк, 2008. Вип. 10. С. 69–74.

6. Островська Л. С. Проблема кваліфікації генітивних односкладних речень. *Південний архів (філологічні науки)*. 2023. Вип. 95. С. 31–38.

7. Корпус української мови. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx> (дата звернення: 19.09.2025).

Гурин А.С.

студент,

Рівненський держаний гуманітарний університет

ТРАДИЦІЯ, ІСТОРІЯ ТА РОДИНА У РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»

У центрі роману «Солодка Даруся» Марії Матіос шлюбна історія Михайла та Матронки Ілашуків, яка розгортається на фоні двох паралельних сюжетів – патріархального укладу села Черемошного та історико-політичних перипетій Буковини початку ХХ століття. Персонажно-сюжетна структура роману пропонує культурно сконструйоване поняття шлюбу.

На перший план розповіді про подружжя виходить акцентування його інакшості, нетиповості, що в координатах традиційної культури несе виразну негативну семантику. Відтак в романі акцентується на зовнішній несхожості молодят: «довготелесий, мов жердина» Михайло та «мала, вертка, мов яшірка» Матронка.

Марія Матіос влітає в наратив погляд на сім'ю очима односельців (для цього у тексті застосовано курсив), які ніби пророкують нещасливу історію родини, послуговуючись маркером традиції та розплатою за нехтування нею. Уявлення персонажів закорінені у народній звичаєвості: у патріархальному світі існують чіткі уявлення про родину, що, відповідно, транслюються у творі «жінка – найбільша приятелька, а більше чоловікові в цім світі ніхто не є приятелем» [2, с. 129]. Такими знаками є струна, що порвалася на скрипці під час весільного танку молодят; Михайло добудував хату ззаду, і для цього зрушив стріху; подружжя зачинає ворота, двері і вікна ще завидна. У творі особливо наголошувалося на нехтуванні Матронкою звичаями, пов'язаними з волоссям, яке вирізняло її серед решти жінок: персонажка не лише не відрізала волосся, як приписувала норма, але і не носила хустку, чим викликала осуд громади, і, за логікою традиційного соціуму, накликала недолу на свою родину.

Насамперед варто наголосити на любові як підґрунті, на якому заснований цей шлюб. Шанобливе ставлення між подружжям

виявляється у звертанні один до одного на «ви», і хоча такий етикет не був винятковим, проте у творі наголошується на виразних інтимних інтонаціях, проявлених на рівні голосу. У романі авторка повсякчас акцентує увагу на сильному емоційному зв'язку подружжя: у будь-якій ситуації «очі в них все одно нібито зв'язані якимсь невидимим шнурком» [2, с. 93]. Чоловік називав Матронку «Михайловим чудом». Село упереджено ставиться до неймовірної любовної прив'язаності у шлюбі, оскільки вона виходить за традиційну родинну схему: «Коли Михайло так дуже любився з Матронкою ... сільські парубки призвали його Довбушем. Казали, дивіться, одну любку має, аби не вмер через неї» [2, с. 193]. Коли Матронка несподівано народила дитину, то село активно обговорювало цю подію, адже молода родина порушила відразу декілька заборон: затаїла вагітність (дівчинка може бути німа), народжена і «зроблена» серед дня (дитина матиме нещасливу долю), батько самостійно перерізав пуповину, не вдаючись до послуг повитухи (новонароджена буде калікою).

Марія Матіос показує наступні трагічні події як поєднання двох факторів: фатуму: «Судьба так писана» [2, с. 145], «Страшне прокляття було на цій сім'ї» [2, с. 193] та історії: «Теперішні часи – не для життя, не для веселости, хіба лиш для думання та смерти» [2, с. 145]. Поняття долі має ознаку невідворотності, але воно було засадничим для світовідчуття тогочасної людини.

З розгортанням дії наростає деструктивне втручання історії в долі пересічних селян. Матронка несподівано пропадає, і Михайло вперше задумується про політику – через річку – територія, яку окупували більшовики. До особистої трагедії чоловік «коли, хто і скільки правив по той бік ріки не дуже знав \... \ бо то газдівства не стосується, а його інтересує лиш робота і господарка» [2, с. 112], влада змінюється за кілька днів декілька разів і у їхньому селі, і звичне життя зазнає поступової руйнації. Матронка знайшлася на третій день дуже побита і довго хворіла, Михайло доглядав і дружину, і дитину. Село співчувало, але розглядало цю трагедію в межах причинно-наслідкових зв'язків, «казали оногде старі люде: не можна так дуже любитися, як ці двоє любилися, – на людей не зважали..., бо ніхто, навіть Бог не любить, коли людина жис – і лиш тільки тішитися» [2, с. 134].

Михайло не зрадив своєму коханню і всіляко турбувався про недужу: не давав нічого робити, обгородив господарство високим парканом. Матронка була вдячна за турботу, повільно видужувала, проте травматичне минуле вплинуло на характер і самопочуття жінки: «Але тої веселості й жвавості, що була колись у Матрончиних очах і рухах, ніхто більше не бачив» [2, с. 137]. Однак ця психотравмуюча ситуація має пролонговану дію для чоловіка. Дослідниця Мирослава Крупка зауважує: «Контроль над жіночим тілом є неодмінною умовою стабільності патріархального суспільства. Право чоловіка на жінку – складова сільської моралі, на чому неодноразово наголошує Марія Матіос. Ідеальні стосунки головних героїв Михайла та Матронки розбиваються об ревності чоловіка, адже підозра у зраді – цілком достатня підстава для фізичної розправи» [1, с. 150].

Минула історія, яку Матронка так ревно оберігала, стверджуючи, що вона нічого не пам'ятає, стала для Михайла тригером, що отруював йому життя. Чоловік стежив за нею, чим викликав осуд односельців. Пристрасно кохаючи, немилосердно бив. У такий спосіб звільняючись від накопиченого напруження, а дружина у цій ситуації демонструє модель смиренної жіночої поведінки і приймає як даність домінування чоловіка.

Черговий прихід радянської влади змінив життя селян, посиливши відчуття страху та безвиході. Михайла було призначено колгоспним заготівельником, разом з тим він змушений був допомагати повстанцям. У такій ситуації людина програє системі, що і сталося з Михайлом.

Офіцер підступно змусив десятирічну Дарусю розповісти правду про те, як батько допомагав повстанцям. І цим вчинком дитина прирекла родину на репресії. Окупант першим назвав дівчинку «солодкою», бо він звабив її цукерком, зробивши ворогом власної сім'ї. «Художній образ «німоти» Дарусі подається як докір суспільству, історичним подіям, долі» [4, с. 64], – стверджує дослідниця Марина Повар. Михайло не звинувачує дитину, він переконаний, що вона невинна, оскільки її виховували чесною, вчили казати правду. Натомість Матронка проклинає Дарусю: «Краще би була струїла в утробі таку нечисть чи родила німою... » [2, с. 184].

Сюжет твору будується таким чином, що через десять років насильник повертається і довершує розтягнуте у часі вбивство, цього разу використавши її власну дитину. Матронка зрештою розказує чоловікові правду про викрадення і знущання радянськими офіцерами, та закінчує життя самогубством, адже неартикульована і подавлена агресія провокує потяг до деструкції.

Марія Матіос повсякчас наголошує на двох вимірах Дарусиноного життя. До тих трагічних подій самогубства матері, яке вона вчинила при дитині, Даруся – «торкітлива як сорока дитина» [2, с. 152], «дитина щечече мов сороченя» [2, с. 159], «дрібненьке – як макове зерно – чудо в яскравій тканий сукеночці» [2, с. 136], після – Даруся втратила голос і її почали називати всі у Черемошному солодкою. Почуття провини провокує соматичні реакції: німоту та біль.

Соціум ставить знак рівності між фізичною, моральною та ментальною деградацією, проте Марія Матіос спростовує такий підхід. Даруся, хоча і живе у власному світі, проте адекватно оцінює все, що відбувається навколо. Авторка показує зміну особистості під впливом травматичного досвіду. Негативні почуття спрямовані безпосередньо на матір, оскільки уже доросла жінка жодного разу про неї не згадує, ці спогади витіснені. Агнешка Матусяк доходить висновку, що образ матері трансформований у свідомості дитини у символіку землі, адже, закопуючись у ґрунт, Даруся рятується від нестерпного головного болю: «І тільки в архетипному досвіді Земля як Матері – материнського лона – що походить з несвідомого, видно, наскільки великою є туга Дарусі за Матронкою, її прийняттям і безумовною материнською любов'ю, яка є безпечною екзистенційною пристанню та ліками від усіх життєвих болей, невдач, трагедій..» [3, с. 72]. Натомість батько, навіть померлий, стає у свідомості доньки культовою фігурою. Здійснюючи ритуальні походи на кладовище, Даруся ніби повертається в стан дитинства, до травми, відтак веде розмови з померлим, проте неподолана травма підриває фізичний і ментальний стан.

Загалом авторка виводить історію жінки в ширший контекст і ми можемо говорити про непроговореність травматичного досвіду цілої української нації. На прикладі Дарусі йдеться про самотність людини в жорстокому світі.

Жіночі проблеми перенесені у широкий суспільно-культурний контекст у романі «Солодка Даруся». Марія Матіос описує історичні події як загрозові для людського життя, політичні катаклізми ставлять людину у позицію жертви не здатної вплинути на навколишні події. Особливо вразливою у цьому аспекті постає жінка, оскільки зазнає специфічного гендерного насильства.

Список використаних джерел:

1. Крупка М. Жіноча візія тоталітаризму (на прикладі творів Марії Матіос та Людмили Таран). *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острого, 2013. Вип. 32. С. 148–157.
2. Матіос М. Солодка Даруся. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024. 208 с.
3. Матусяк А. Вийти з мовчання. Деколоніальні змагання української культури та літератури ХХІ століття з постколоніальною травмою. Львів : ЛА «Піраміда», 2020. 308 с.
4. Повар М. Табу: заборонені теми у романі «Солодка Даруся» Марії Матіос. *Літературний процес : методологія, імена, тенденції*. 2021. Вип. 18. С. 62–66.

Доскалюк М.С.

викладачка другої категорії,

Відокремлений структурний підрозділ

«Чернівецький фаховий коледж

Київського університету інтелектуальної власності та права»

КАЛЬКУВАННЯ ЯК ЗАГРОЗА ЧІТКОСТІ ПРАВНИЧОГО МОВЛЕННЯ: ЛЕКСИКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Порушення норм української правничої терміносистеми є важливим питанням у контексті формування сучасної правової мови. У період активної розбудови та унормування правничої терміносистеми виявляється низка лексикологічних проблем, що стосуються слововживання, семантики, словотворення, правопису й терміносистемної узгодженості. Такі порушення ускладнюють фахове тлумачення правових норм і нерідко призводять до правової невизначеності.

На мовних вадах юридичних текстів – судових рішень, законопроектів, договорів, постанов та інших офіційних документів – акцентували увагу такі відомі українські науковці, як І. Гумовська, Г. Онуфрієнко, О. Сербенська, З. Тростюк, І. Усенко, С. Юлдашева, Н. Артикуца, О. Черноус, А. Красницька та інші. Їхні дослідження свідчать про те, що мовні помилки в юридичних документах є поширеним і системним явищем, що потребує комплексного аналізу.

На основі текстів із **Єдиного державного реєстру судових рішень** встановлено низку типових випадків порушення мовних норм, зокрема калькування іншомовних конструкцій. Найпоширенішими прикладами є:

«даний» замість нормативного *цей*. В українській мові «даний» є дієприкметником від дієслова «дати» й означає «той, якого дали». У юридичних текстах це слово часто використовується як калька з російського «данный», у значенні *цей, зазначений*, що суперечить українським мовним нормам.

«по відношенню до» як калька з російського «по отношению к», натомість доречно вживати *щодо* або *стосовно*.

«оскорбляв» замість українського *ображав*.

«вчинив сварку» замість *спровокував сварку* або *розпочав сварку*.

«прийняття рішення» замість більш усталеного *ухвалення рішення*.

«працюючого» замість нормативного *того, хто працює* або *працівника*. Дієприкметники з суфіксами *-ачий, -ячий, -учий, -ючий* є невластивими українській мові, а отже, не рекомендованими, що неодноразово підкреслюють авторитетні мовознавці.

«в міру своєї вини» замість нормативного *відповідно до ступеня вини*.

Такі мовні кальки й невдалі запозичення не лише знижують якість фахового мовлення, а й позбавляють юридичний текст чіткості та однозначності, що є критично важливим у юридичній сфері. «Поява мовних аномативів пов'язана насамперед із незнанням норм української літературної мови, з небажанням стежити за змінами, що відбуваються в правописній системі української мови» [1, с. 14].

Під час опрацювання матеріалу проаналізовано типові лексикологічні помилки, визначено основні джерела мовного впливу – насамперед російськомовне правове середовище, яке тривалий час формувало мовні звички фахівців, – а також запропоновано шляхи подолання цих проблем. Зокрема, важливими є: запровадження обов'язкової мовної експертизи законодавчих ініціатив, регулярне оновлення правничих термінологічних словників, а також підвищення ролі мовних редакторів у юридичній сфері.

Перспектива дослідження передбачає, зокрема, створення уніфікованого електронного реєстру українських правничих термінів, поглибленому вивченні мовних колізій у судовій практиці, розроблення рекомендацій щодо здійснення всебічної лінгвістичної перевірки нормативно-правових актів (що включає редакторський аналіз, термінологічну уніфікацію та стилістичну оцінку), а також в інституалізації співпраці філологів і юристів у процесі законопроектної діяльності.

Отже, недотримання норм української правничої терміносистеми на лексикологічному рівні – це не лише питання мовної коректності, а й серйозна загроза для правової визначеності. Нечіткість термінів, відсутність лексичної уніфікації та звичка вживати помилкові мовні конструкції, сформовані під впливом іншомовного середовища,

можуть зумовити неоднозначне тлумачення норм права, юридичні колізії й зниження довіри до державних інституцій. Подолання цих викликів вимагає системної, фахової й науково обґрунтованої роботи на перетині правознавства і мовознавства з урахуванням національних інтересів і мовної політики України.

Список використаних джерел:

1. Антонюк О. Мовні аномалиї в текстах юридичного характеру. *Грамотичні читання – XII : матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції (м. Вінниця, 11–12 травня 2023 р.)* / наук. ред. А. Загнітко ; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця : Твори, 2023.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Ігнат Х.С.

магістрантка;

*Науковий керівник: Тиховська О.М.
доктор філологічних наук, професор,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

МОТИВ СКЛАДНИХ ВИПРОБУВАНЬ У ПОВІСТІ НАТАЛІЇ ДОВГОПОЛ «КАРПАТСЬКА КАЗКА, АБО ЗА ДЕСЯТЬ ДНІВ ДО КУПАЛА»

Сучасна українська література активно звертається до глибинних сенсів особистісного становлення, пошуків ідентичності та внутрішніх трансформацій людини. У цьому контексті надзвичайно важливою є роль мотиву ініціації – ритуалу переходу, що передбачає дорослішання особистості, перехід до нового рівня розвитку через складні випробування, зустрічі з невідомим. Мета статті – розглянути художнє переосмислення ритуалу ініціації в повісті Наталії Довгопол «Карпатська казка, або за десять днів до Купала», яка до сьогодні не була об'єктом ґрунтовних наукових досліджень. Її можна аналізувати у вимірі не лише літературознавства, а й етнопсихології, філософії тощо. Завдяки мові тих міфологем та архетипів, що ними оперує авторка, повість насичена потужною національною енергетикою.

Наталія Довгопол – сучасна українська письменниця, авторка романів «Шпигунки з притулку «Артеміда», «Прокляте небо», «Мандрівний цирк сріблястої пані» та інших. Свій перший виданий друком роман «Шпигунки з притулку «Артеміда» письменниця написала за один місяць та подала на конкурс «Коронація слова – 2019». Твір отримав II премію у категорії «Романи», у 2019 вийшов у видавництві «Vivat» та здобув низку літературних відзнак. Наталія Довгопол пише книги для дорослих, а також старших (young adult) та молодших підлітків.

Наталія Довгопол є лауреаткою Державної премії імені М. В. Гоголя, вона здобула перемогу на конкурсах «Коронація слова», «Еспресо. Вибір читачів», «Топ БараБуки». Її роман «Шпигунки з притулку «Артеміда» увійшов до короткого списку премії «Навиворіт

2019» та короткого списку премії «Топ БараБуки 2020», повість «Привиди готелю «Едельвейс» – до довгого списку премії «Топ БараБуки 2022», роман «Знайти країну амазонок» – до довгих списків премії «Книга року ВВС – 2022».

В основі повісті «Карпатська казка, або за десять днів до Купала» лежить метафоричний сценарій ініціації двох сестер, які подібно до героїнь чарівної казки потрапляють в інший світ і проходять ряд випробувань, спілкуючись з міфологічними персонажами. Фізичні випробування героїнь пов'язані із подоланням труднощів, що трапляються на їх шляху (природні стихії, нічні мандри, випробування голодом і спрагою). Водночас глибшими є психологічні випробування – боротьба зі страхом, сумнівами, відчаєм. Саме в моменти внутрішнього конфлікту розкривається справжня сутність персонажів.

У повісті Наталії Довгопол ми можемо простежити багатоступеневу ініціацію двох юних дівчат, які не розуміють одна одну. Сестри Леся та Ксеня опиняються в Карпатах, і між ними на той момент панує взаємна неприязнь та конфлікти. Леся – молодша, чутлива, мрійлива дванадцятирічна дівчинка, яка почувається недосконалою на тлі сестри. Ксеня – шістнадцятирічна впевнена юнка, яку постійно ставлять у приклад сестрі, від чого вона теж уже втомилася. Перебуваючи в санаторії, Леся намагається втекти від нав'язливої уваги, знаходячи спокій у лісі, де вона мріє і читає.

Повість Наталії Довгопол «Карпатська казка, або за десять днів до Купала» тяжіє і до жанру чарівної казки, і психологічної прози, у ній тісно переплелися філософські міркування та українська міфологія. Головні героїні опиняються світі Нави, населеному богами та демонами, й проходять ряд складних випробувань, містичну ініціацію, яка має свої особливості. За спостереженням О. Тиховської, «ініціація, через яку проходять героїні, є необхідною умовою їх дорослішання, зміни соціального статусу» [6, с. 365]. І так само, як у чарівній казці, героїні повісті Н. Довгопол повинні змінитися, подорослішати. На шляху сестер постають чарівні помічники та антагоністи. Зокрема, мольфарка Марічка – мудра, добра чарівниця, що володіє магічними знаннями, допомагає сестрам пройти складні випробування, навчає їх користуватися внутрішньою силою та захищає від злих істот. Саме

Марічка відразу відчула, що Войтек не той, за кого себе видає, й попередила сестер про небезпеку. Вона виявила підступ Войтека, зауваживши: *«Ми ідемо зовсім в протилежний від Чорногори бік, – ніби ненароком кинула вона, скоса поглядаючи на Войтека»* [2, с. 35]. Марічка проявляє відвагу і жертвність, підтримує сестер у найтяжчі моменти, допомагає їм впоратися з емоційним та фізичним виснаженням. Крім того, виявляється, що Марічка сама володіє особливим даром, і богиня Лада визнає її своєю новою ученицею, потенційно наступною повелителькою світу.

Антагоністом героїнь постає перелесник Войтек – підступний спокусник, який хоче заволодіти серцем Ксені, втілення архетипу звабника. Ксеня проходить випробування закоханістю в демона: перелесник Войтек прагне переконати її відректися від сестри й веде їх хибним шляхом, спрямовує до Змієвого озера, де чекала Полуденниця, щоб принести одну з них у жертву Марі.

Закоханість у перелесника, згідно з народними віруваннями українців, призводила дівчину чи жінку до повільного згасання і смерті [1, с. 122]. У повісті Н. Довгопол Ксеня зуміла встояти перед спокусою, не дозволила Войтеку поцілувати її, не втратила волі й здатності тверезо мислити. Войтек переконував Ксеню, що Лесю можна залишити, бо вона «нікчемна», і натомість пропонував захопленій його чарами героїні врятуватися самій: *«Просто переконай її іти до озера, всупереч наговорам тої малої відьми, переконай її самій віддатися в руки Марі й цим урятувати тебе»* [2, с. 42]. Однак Ксеня уникла спокуси демонічною любов'ю і пройшла ще один етап ініціації, зробила вибір на користь любові до сестри.

Ще один анатагоніст героїнь – богиня Мара, на яку проєктується архетип Страшної Матері. Вона донька Чорнобога, панує над потойбіччям, а песиголовці, істоти з собачими головами, охороняють вхід до світу Нави. Мара постає уособлення смерті, хаосу і руйнування, прагне принести у жертву одну з сестер у ніч на Івана Купала, щоб відкрити собі шлях у світ людей.

Яскравими міфологічним образами повісті є Полуденниця – демонічна істота, що переслідує людей у полудень, вона асоціюється з небезпекою, втратою орієнтирів і ясності думок. Вона назавжди може залишити людину в потойбіччі: *«Ту дорогу може*

показати Полуденця, назавжди залишаючи вас у потойбічному світі...» [2, с. 57]. Нявки у повісті постають уособленням спокусу та небезпек, вони намагаються утримати сестер у світі Нави. Карлик та вогняна саламандра символізують пастки, які виникають несподівано, випробовуючи сміливість та кмітливість сестер.

Пригоди героїнь зумовлені пошуком дороги додому. Дорога є важливим символом [3], це і буквальный маршрут крізь карпатські гори, і метафоричний маршрут особистісного зростання. Дорога символізує межу між двома світами – реальним світом людей та міфічним світом Нави, яку долають героїні, а також пошук власної ідентичності, істинного «я», перехід від дитинства до юності.

Особливу увагу Н. Довгопол приділяє морально-етичним випробуванням, які полягають у перевірці героїнь на емпатію, любов до ближнього попри спокуси чи небезпеку. Важливим символічним випробуванням є зустріч із богинею Ладодою, яка уособлює необхідність вибору між егоїзмом і жертовністю заради інших. Українці-язичники вважали богиню Ладодою покровителькою кохання, шлюбу та материнства. А на Закарпатті Лада «згадується і сьогодні у весільних піснях – ладканях» [5, с. 95]. Саме до цієї богині прямують юні героїні, адже тільки вона здатна врятувати їх від нечистих сил та повернути у світ Яви.

Леся і Ксеня опиняються у лісах Карпатах, які набувають рис казкового ініціального простору. Попри складні особистісні стосунки та внутрішнє відчуження, героїні змушені діяти разом у незнайомому і ворожому середовищі, де порушується звичний для них порядок речей. У гірському ландшафті, сповненому магічних знаків і неоднозначних ситуацій, зникає чітка межа між «своїм» і «чужим», що спричиняє як внутрішню трансформацію героїнь, так і символічне випробування на зрілість, здатність до самопізнання та прийняття іншого.

У повісті «Карпатська казка, або За десять днів до Купала» дорослішання героїнь передбачає занурення у прадавній фольклорно-міфологічний код української культури. Цікаво простежити, як ініціаційний мотив реалізується через символіку простору, трансформацію героїв та їхню взаємодію з надприродним, а також, яку роль цей процес відіграє у формуванні внутрішнього світу персонажів.

Героїням доводиться пройти через низку фізичних, емоційних і духовних випробувань. Шукаючи дорогу до дому, сестри проходять випробування голодом і спрагою, їм доводиться протистояти демонічним істотам, стихіям, боротися зі страхом, сумнівами, відчаєм, вони змушені приймати складні рішення. Саме в моменти внутрішнього конфлікту розкривається справжня сутність персонажів.

Невипадковим є час розвитку подій у повісті – день Івана Купала, день літнього сонцестояння, з яким пов'язане повір'я про розцвітання квітки папороті та її здатність наділити людину магічними вміннями. Ця міфічна квітка, яку ніхто ніколи не бачив, нібито може виконувати бажання, матеріалізувати думки та слова, а отже символічно здатна наблизити людину до рівня божества. Таким чином, і саме свято Купала, і вірування в існування квітки папороті тісно пов'язані з ідеєю індивідуалізації людини, своєрідної психологічної ініціації [5, с. 142]. Це час, який сприяє відкриттю людиною її прихованого внутрішнього потенціалу. У повісті Н. Довгопол фольклорні мотиви трансформуються у психологічно глибокі випробування, що передають боротьбу між світлими і темними силами в душах героїнь.

Ініціація – це процес переходу від дитячого сприйняття світу до зрілого, дорослого усвідомлення себе і свого місця у соціумі. Розглянемо етапи ініціації у повісті «Карпатська казка, або За десять днів до Купала»:

1. Перший крок ініціації – це покидання сестрами світу людей.
2. Пригоди сестер у світі Нави (лімінальний етап).
3. Повернення у світ людей завдяки богині Ладі.

Богиня Лада помічає, що разом із сестрами в її палац приходить весна, і це символізує відродження почуттів, утвердження цінності життя: *«Ви принесли сюди весну... — задумливо сказала Лада, спостерігаючи за тим, як блакитне світло люстри мінялось на м'яке жовте світіння»* [2, с. 57]. Лада бачить, що її світло, яке довгий час було загаслим через втрату нею відчуття щастя, ожило завдяки сестринській любові та щирості. Це стає ключовим аргументом на користь рішення богині допомогти дівчатам. Сестри повертаються до реального світу, але вже іншими – між ними панує любов і взаєморозуміння: *«Леся знала, що ніколи більше не буде, як раніше. Вона більше не боялася повертатися додому, бо тепер з нею в кімнаті*

житиме не найгірший ворог, а справжня сестра, яку вона дуже-дуже любить» [2, с. 59].

Побувавши в магічному світі Нави, сестри пройшли духовне очищення, навчилися розуміти та любити одна одну, подолали власні страхи, образи й комплекси: *«Повертаючись, сестри вже не були тими, ким були раніше, вони стали сильнішими і зрілішими»* [2, с. 59].

У процесі пригод кожна з героїнь змінюється: Ксеня вчиться справжній відповідальності за молодшу сестру, а Леся проходить шлях від примхливої дівчинки до людини, яка усвідомлює важливість єдності, любові та жертвності.

Ініціація, зображена в повісті Наталії Довгопол «Карпатська казка, або За десять днів до Купала», реалізується через послідовні символічні етапи, які допомагають розкрити психологічне та духовне становлення сестер. Відповідно головні героїні проходять такі етапи: відокремлення, перетин межі, випробування, шлях до духовного центру (зустріч із Ладюю) та реінтеграція з набутим досвідом.

Список використаних джерел:

1. Вархол Н. Народна демонологія українців Словаччини. Свидник, 2017. 448 с.
2. Довгопол Н. Карпатська казка, або За десять днів до Купала: повість. Київ : Видавничий союз «Андронум», 2021. 88 с.
3. Знаки української етнокультури: словник-довідник / Віталій Жайворонок; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
4. Літературні конкурси та як до них підступитися. URL: projects.weekend.today (дата звернення: 18.05.2025).
5. Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Ужгород : РІК-У, 2021. 512 с.
6. Тиховська О. Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект: монографія. Видання друге, доповнене. Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2023. 416 с.

Печарська В.П.

викладач-методист української філології,

Комунальний заклад «Балтський педагогічний фаховий коледж»

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Мова і засоби мовної комунікації – це поняття, які лежать в основі людського спілкування. Мова – це система звукових, графічних знаків, за допомогою яких люди передають інформацію, думки, почуття.

Відомо, що саме мова виконує основні функції:

- комунікативну, що забезпечує спілкування;
- когнітивну, що передає знання;
- емоційну, що виражає почуття;
- естетичну, що використовується в мистецтві;
- апелятивну, що впливає на слухача.

Засобами мовної комунікації є інструменти і форми, за допомогою яких реалізується спілкування. Розрізняють основні та допоміжні засоби мовних комунікацій.

До основних засобів належать:

– вербальні (словесні): слова, фрази, тексти. Вони можуть виражатися усними, писемними, внутрішніми, знаковими видами мови.

Не менш важливими для усного спілкування є невербальні засоби, які ще називають позамовними. Людина мимоволі використовує їх для кращого відтворення змісту сказаного. Невербальні засоби нерозривно поєднані з вербальними і постійно діють у взаємозв'язку. Позамовні засоби естетично доповнюють спілкування між людьми, підсилюють окремі моменти змісту, сприяють тільки щирому контакту, дотриманню гармонійного зв'язку між співрозмовниками. Багато відомих вчених та молодих науковців досліджували і нині вивчають питання про місце та значення невербальних засобів комунікації в житті людей. Софія Адамець вважає, що «невербальна поведінка особистості поліфункціональна, вона створює образ партнера по спілкуванню, висловлює взаємини партнерів по спілкуванню, формує ці відносини, є індикатором актуальних

психічних станів особистості, виступає в ролі уточнення, зміни розуміння вербального повідомлення, посилює емоційну насиченість сказаного, підтримує оптимальний рівень психологічної близькості між тими, хто спілкується, виступає в якості показника статусно-рольових відносин» [1, с. 27].

Кожна людина в житті невимушено показує свій внутрішній світ – страх, радість, хвилювання, здивування тощо. І це супроводжується часто жестикуляцією, мімікою, причому все це проявляється мимовільно. Тому мовцю варто не допускати неправильної пози, не виправданих жестів, невиразного, занадто насиченого рухами м'язів обличчя.

Одним із важливих засобів підсилення виразності читання є жести. Ці виражальні риси голови, тіла, рук потребують особливої уваги з боку мовця. Інколи людина здатна виявляти безліч не виправданих жестів, які розходяться із змістом сказаного, є надмірними, непродуманими. Часто зайві жести стають звичкою, манерою. Кожна людина під час спілкування повинна контролювати свої жести. Якщо ж не впевнена у правильності та доречності своїх жестів, то краще зовсім не вдаватися до них. Мовознавець Григорій Олійник зазначає, що «мова повсякденної поведінки, яка характеризується не тільки змістом, метою, а й культурою самого висловлювання, виявляє безліч різноманітних жестів, виправданих і не виправданих. Одні з них доповнюють, супроводжують мовлення. інші, навпаки, відволікають від нього увагу своєю надмірністю, непродуманістю...» [2, с. 126].

Важливим компонентом позамовної виразності є міміка. За допомогою виражальних рухів м'язів обличчя можна передати своє ставлення до ситуації, різні переживання, оскільки за допомогою міміки та виразу обличчя можна пізнати найтонші порухи людської душі.

Постійні спостереження за виявом емоцій в інших людей дасть можливість помітити й запозичити ті мімічні вияви, які характеризуються тонкістю та високою культурою вираження своїх почуттів, емоцій, настрою.

Мовлення, яке супроводжується без невербальних засобів, сприймається одноманітно, невиразно, нецікаво, бо саме невербальні

засоби здатні передати емоційний стан людини, переживання нею певних подій та фактів.

Отже, невербальні засоби спілкування є важливою формою комунікації. Часто один рух м'язів обличчя чи жест може стати важливішим за слова, і ніяким словом вже їх не змінити. Вони часто бувають чеснішими, як слова, оскільки не контролюються свідомістю. Невербальне спілкування супроводжує протікання процесу комунікації та завжди збагачує думки, що передаються словами.

Список використаних джерел:

1. Адамець С. Гендерні особливості невербального спілкування та його вербалізація. URL: <https://eprints.oa.edu.ua>
2. Олійник Г. А. Виразне читання: Основи теорії : Навч. посібник. Київ : Вища шк., 1995, 207 с.

Половинко О.С.

доктор філософії,

Харківський національний медичний університет

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНЕ ПОТРАКТУВАННЯ НАРОДНИХ НАЗВ ХВОРОБ

Дослідження народної медичної лексики є одним із ключових напрямів сучасної етнолінгвістики, оскільки воно дає можливість реконструювати та осмислити світоглядні та культурні уявлення народу. На жаль, як показують попередні розвідки, лексика народної медицини, особливо у її діалектному вимірі, вивчена недостатньо, а наявні дослідження часто обмежуються несистематичними згадками або вузькими тематичними рамками [1].

Народна лексика для позначення загального фізичного нездужання характеризується широким спектром синонімічних дублетів, що відображають різноманітність відчуттів та уявлень про стан хвороби. О. Миголинець у дослідженні українських закарпатських говірок фіксує наявність таких лексем, як *хвороба, хворота, хворіст, хиря, болячка (з варіантом болячка), недуга, слабість, слабованє, битуг*. Усі ці номени мають спільне праслов'янське джерело походження та тривалу історію в писемній мові [1].

Така лексична розгалуженість є не просто надмірністю, а унікальним явищем, що демонструє різноманітність підходів до опису одного й того ж стану. За відсутності уніфікованої медичної термінології, народна свідомість використовувала множинні, часто емоційно забарвлені, назви, кожна з яких фокусувалася на певному аспекті нездужання. Так, лексема *болячка* акцентує увагу на фізичному болі, тоді як *недуга* підкреслює «не-дух» – відсутність життєвої сили або психічного благополуччя, а *слабість* – фізичний наслідок. Це вказує на те, що народна номінація хвороб є прагматичною та орієнтованою на життєвий досвід, а не на абстрактну класифікацію. Кожне слово є своєрідним «точним пострілом» у певне переживання, що є важливим елементом народної медичної культури.

Аналіз народних номенів на позначення хвороб свідчить про їхню системну мотивацію, яка ґрунтується на чітких принципах. Ці

принципи можна згрупувати за основними ознаками, що лягли в її основу. Така функційність назв, що описує, як хвороба «працює» або «діє» на людину, є ключовим аспектом народної медичної лексики.

Найпродуктивнішою групою є **назви, мотивовані симптомами хвороби**. Вони утворюються від дієслів, що описують характерні прояви (наприклад, *тряця* позначає лихоманку і походить від дієслова «трясти», що безпосередньо вказує на тремтіння тіла, викликане хворобою [3]). Назва *задавка* (для паротиту) мотивована відчуттям, ніби щось «давить» у горлі [2]. Назви *висипка*, *сипка*, *сип* та *осипка* утворені від дієслова висипати і позначають захворювання, що супроводжуються шкірними висипаннями, як-от кір або вітрянка [2]. Діалектні назви *плачі*, *плаксивці* позначають хворобливу плаксивість у дітей, що також є прямим віддзеркаленням симптому [2].

Категорія **назв, що мотивовані символічними асоціаціями**, охоплює номінації, що ґрунтуються на асоціаціях з поведінкою або зовнішнім виглядом тварин. Назва *свинка* для паротиту є найпоширенішою в говірках Буковини, і її мотивація пов'язана з набряклою шиєю хворого, що візуально нагадує свиню [2]. *Ослячий кашель* позначає коклюш через характерний звук, схожий на крик осла [2].

Назви, мотивовані місцем виникнення вказують на уражений орган або локалізацію хвороби (наприклад, *завушниця* (для паротиту, оскільки захворювання локалізується за вухом) та *залози* (від назви ураженого органу – залози) [2].

Назви, мотивовані віком пацієнта переважно позначають дитячі хвороби, зокрема *нічниця* (плаксивість, що проявляється вночі) та *бабиці* (хвороблива плаксивість у дітей) [2].

Така семантична класифікація показує, що народна мова формує номенклатуру хвороб не випадково, а за чіткими, хоча й неофіційними, моделями, що є важливим доказом системного характеру народної медичної лексики.

В основі народних назв хвороб лежить уявлення про них як про живі, міфічні істоти або надприродні сили, що є характерною рисою слов'янського міфологічного світогляду [3]. Дослідження показують, що у народній демонології хвороби часто уособлювались у вигляді злих духів, таких як Тряця (лихоманка), Хиндя або Завійна [2]. Це

уявлення відображено у фразеології, де хвороба виступає як активний суб'єкт, що може прийти, напасти, з'їсти чи піти [2].

Сприйняття хвороби як персоніфікованої сутності створювало своєрідний дуалізм у мові. Коли хвороба мала чіткий, зрозумілий симптом (наприклад, висип), її назва була суто описовою (висипка). Однак, якщо хвороба приходила раптово або її причина була незрозумілою (як гарячка), народна уява надавала їй міфологічний образ, перетворюючи на діючого персонажа (Трясця). Це вказує на межу між емпіричним знанням, заснованим на спостереженні, і магічним світоглядом, що прагне пояснити незвідане через міфологічні образи.

Народні уявлення про хвороби як про активних суб'єктів найяскравіше фіксуються у фразеологічних одиницях (ФО), де дієслівний компонент виражає дію, притаманну живій істоті [3]. Ці ФО не просто називають стан, а й розповідають цілісну історію хвороби.

Персоніфікація хвороби відображається у фразеологізмах, що описують її напад на людину (наприклад, напосіли хвороби, напала болячка, чіпляються хвороби), її руйнівну дію (зокрема, придавила хвороба, задавили болячки, хвороба з'їла) та її відступ (залишили хвороби, відпустила хвороба). Одування ж уявляли як самостійний вихід хвороби з тіла, що відображено у висловах «залишили хвороби» та «відпустила хвороба» [3].

Як бачимо, за такого підходу формується цілісний культурний наратив, в якому хвороба – це не пасивний стан, а драматичний конфлікт між людиною та незримим ворогом. Це пояснює, чому народні методи лікування часто склалися з магічних ритуалів та замовлянь, спрямованих на «вигнання» хвороби-демона, а не просто на усунення фізичних симптомів.

Назви хвороб функціують не лише в медичному, а й у магічному, соціальному та моральному дискурсі. У традиційній культурі мова мала магічну силу, що особливо помітно в замовляннях. У них мова використовувалася як інструмент для вигнання хвороби-демона, як, наприклад, у замовлянні для лікування «підвію», де замовляч звертався до вітру, що вважався причиною хвороби [4].

Використання назв хвороб у прокльонах та лайливих висловах, таких як «Бодай тебе трясця трясла!» або «Хай тебе хиндя попотрясе!» [3], свідчить про їх велику «силу» в народній свідомості. Накликати хворобу на іншу людину було одним із найсильніших вербальних засобів агресії, що вказує на глибинне розуміння хвороби як найбільшого лиха.

Народна мудрість про здоров'я та хворобу фіксується у прислів'ях та приказках, які містять глибокі філософські, етичні та гігієнічні ідеї. Прислів'я «Хвороба входить пудами, а виходить золотниками», «Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо» та «Помірність – матір здоров'я» відображають етичні норми та життєві правила, що, на думку народу, допомагають уникнути хвороби. Таким чином, мова про хворобу виходить за межі суто медичного контексту, стаючи частиною морального та соціального регулювання.

Отже, народна медична лексика є не просто випадковим набором слів, а системним явищем, мотивованим глибоким народним світоглядом та емпіричним досвідом.

По-перше, лексико-семантична система цих назв є багатогранною, що відображено в широких синонімічних рядах та різноманітних мотиваційних ознаках. Народні номінації є функціональними та прагматичними, орієнтованими на життєвий досвід, а не на абстрактне знання.

По-друге, уявлення про хворобу як персоніфіковану, міфічну сутність є ключовим для розуміння етнолінгвістичної природи цієї лексики. Ця концепція яскраво відображена у фразеології, де хвороба виступає як активний суб'єкт, що може нападати, руйнувати та відступати. Використання назв хвороб у замовляннях та прокльонах також підкреслює їх магічну силу та роль у соціальному та моральному дискурсі.

На підставі проведеного аналізу вважаємо перспективним подальше, більш масштабне збирання етнографічного матеріалу, що сприятиме створенню повного атласу народних назв хвороб задля збереження культурної спадщини, а також дасть можливість провести більш глибокі міжкультурні зіставлення для розуміння спільних рис у слов'янських уявленнях про хвороби.

Список використаних джерел:

1. Миголинець О. Динаміка семи 'хвороба' в українських закарпатських говірках. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2022. № 47, Том 1. С. 199–202. UR: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/article/view/268848>
2. Стрижаковська О. Народні назви дитячих хвороб в українських говірках Буковини. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. 2010. Випуск 496–497. С. 92–100. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvchnusf_2010_496-497_16.pdf
3. Чибор І. Народні уявлення про хвороби крізь призму фразеології української та польської мов. *Studia z filologii słowiańskiej*. 2017. 52. С. 46–75. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/678649.pdf>
4. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: Іст.-реліг. моногр. Видання друге. Київ : АТ «Обереги», 1994. 424 с. URL: https://risu.ua/php_uploads/files/articles/ArticleFiles_50869_mytrllarion_Doxrystyjanski-viruvannia.pdf
5. Буйських Ю. Проблема класифікації персонажів нижчої міфології в українській та зарубіжній історіографії. *Етнічна історія народів Європи*. 2007. Вип. 22. С. 144–152. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Buiskykh_Yuliia/Problema_klasyfikatsii_personazhiv_nyzhchoi_mifolohii_v_ukrainskii_ta_zarubizhnii_istoriohrafii.pdf

Харук А.В.

аспірантка;

*Науковий керівник: Тиховська О.М.
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української літератури,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

**ХУДОЖНЄ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ
МІФОЛОГІЧНИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ ДАРИ КОРНІЙ
«ПРИГОДИ ЗМІЯ БАГАТОГОЛОВОГО.
БІЛІ ПЕРЛИНИ ДЛЯ БІЛОЇ КОРОЛЕВИ»**

Роман Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Білі перлини для Білої Королеви» виданий 2023 року та є продовженням першої частини дилогії – «Пригоди Змія Багатоголового: діти Сонцівни й молодильні яблука». Це продовження історії про Змія Багатоголового, який після пригод у Райському саду став героєм і зараз потрапляє на навчання до Школи Семи Вітрів, у якій кожен учень-змій повинен проявити свої таланти та навчитися керувати своєю силою та вміннями.

Провідною темою дилогії є боротьба добра і зла. Назви двох частин дилогії відображають протиставлення цих двох концептів. У назві першої частини фігурує образ *Сонцівни*, а в назві другої постає *Біла Королева*. Сонцівна – це символ літа, тепла, світла, оновлення, життя; Біла Королева (Стужа) – уособлення зими, холоду, жорстокості та смерті. Проте, як з'ясовується згодом, Сонцівна та Стужа – рідні сестри. Ці два образи є антиподами, а їх боротьба є передумовою розвитку та існування світу. Вони корелюють з міфічними постатями Білобога та Чорнобога. Отже, в дилогії авторка зробила чіткий поділ персонажів: тих, хто на боці світла – Сонцівни, і тих, хто на боці зла, холоду – Стужі. Такий поділ увиразнює мотив боротьби добра і зла, який є наскрізним у міфології та літературі різних епох.

Роман Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Білі перлини для Білої Королеви» структурно тяжіє до жанру чарівної казки. Головний герой роману Змія Багатоголовий, кожна голова якого

(Ярійла, Златоуса, Чорнія) – це окрема особистість. Разом вони повинні пройти через ряд складних випробувань, подолати антагоніста й стати сильнішими, кращими. Маючи спільне тіло, Ярійло, Златоус та Чорній повинні навчитися домовлятися, приймати спільні рішення, і в другій частині роману – вже обдаровані різними талантами підлітки-дракони повинні здобути знання й урятувати тих, хто став заручником зла. Образ Змія Багатоголового у другій частині діалогії еволюціонує, характери братів-голів увиразнюються на тлі взаємодії з іншими персонажами.

Дара Корній у своїй діалогії змодельовала унікальний образ Змія Багатоголового, не подібний до фольклорного прототипу. Це не казковий багатоголовий змій, який вмів літати та дихати вогнем, під його маскою криються особистості трьох підлітків, які вчаться бути друзями. Кожна з голів Змія активно починає діяти у тій ситуації, де її вміння може стати в нагоді іншим. У першій частині діалогії брати відкрили в собі три різні вміння: Ярійло здобув здатність розуміти мову рослин і керувати ними, Златоус навчився розкодовувати таємничі знаки (а в Школі Семи Вітрів відкрив у собі талант до вивчення мов), Чорній навчився бачити приховане магією, став проявником. Златоус приймає рішення замість братів, коли слід вирішувати інтелектуальні проблеми, аналітично осмислити ситуацію; наприклад, він зумів прочитати пророцтво давньою мовою, яке не змогли розшифрувати навіть найдосвідченіші та наймудріші дракони: *«У мене в голові щось наче клацає. Я розумію написане. Я знаю цю мову. Звідкись я її знаю»* [2, с. 218]. Чорній відіграє головну роль у тріаді братів, коли слід швидко реагувати на небезпеку: *«Отож щойно ми набрали висоту, аж тут – та так раптово, [...] нас шандарахнуло обереговою блискавкою. На щастя, Чорній вчасно отямився, перебрав управління триголовим тілом на себе і стрілою помчав униз, не чекаючи удару ще однієї блискавки»* [2, с. 23]. Ярійло бере управління у свої руки, коли слід проявити емоційну чутливість, емпатію та доброту: *«Брат притулив вухо до трави, погладив куці, відірвав кілька листочків ожини й ураз...заплакав [...] Ненавиджу Яртура. Він траву, куці, усе живе, що тут із землі проростає, перетворював на камінь [...] Їм болить, ой як їм це болить. Я торкнувся їхнього болю і тому плакав»* [2, с. 143–144]. Така

взаємозаміна братів відображає здатність підлітків до взаєморозуміння, діалогу, вміння делегувати обов'язки.

Тож варто подивитися глибше на цей образ, адже в ньому можна помітити архетип Персона. У концепції Карла Юнга архетипи постають як загальні, вроджені зразки мислення, емоцій і поведінки, що формують людську психіку. Символи ж відображають ці архетипи у фольклорі та міфології, релігійних уявленнях, мистецтві та різних формах культури. Архетип може бути виявлений у людини будь-коли та будь-де. К.-Г. Юнг виокреми також архетипи Аніма, Анімус, Тінь, Самість.

Персона, що з латинської мови означає «маска» є психічним апаратом взаємодії між індивідумом і суспільством, який дає людині соціальну ідентичність. Персона призначена для адаптації до навколишнього соціального світу. Людина постає перед різними людьми й колективами, ховаючись під різними масками. Людина може мати кілька Персон, наприклад, для спілкування на роботі та вдома, вони допомагають підлаштовуватися під громадські норми моралі [4, с. 486]. Тобто архетип Персона – це образ, через який ми контактуємо з соціумом, щоб справити потрібне враження на людей або ж навпаки – щось приховувати. Таким чином, образи братів-драконів (Ярійла, Златоуса, Чорнія) можна інтерпретувати і як різні персона-маски однієї особистості, і як три різні колоритні особистості підлітків, які відрізняються темпераментом і талантами.

Цікавим є «кольористика» Змія Багатоголового, адже кожна з голів мала свій колір: Ярійло – червоний, Златоус – золотий, Чорній – чорний. Сутність характерів трьох братів-драконів, відтак, закодована в кольорі їх шкіри та в іменах.

Важливу сюжетотворчу роль у романі відіграють магічні предмети: дерево ясен, яке могло стримувати надприродні сили зміїв, золоті плити, які слугували як засіб зв'язку, сувої, які мали здатність приховувати свої тексти і з'являтися лише тим, хто на це заслуговує. Усі герої (і головні, і другорядні) володіють певним видом магії. Ми бачимо драконів-цілителів, проявників, перетворників; драконів, які вміють переміщуватися в просторі, які мають дар рослинovidання, слідобачення, зільництва; а також бачимо зміїв, які розуміють мову каміння, дерев, рослин тощо.

Важливу концептуальну роль у романі виконує числова символіка. Наприклад, дракони повинні навчатися в Школі Семи Вітрів, де *«навчання триває сім років, а навчальний рік – сім місяців»* [2, с. 10]. У їхньому світі також існують три-, п'яти, семи-, дванадцятиголові змії. Як відомо, наші предки послуговувалися символікою чисел та вірили в їх магічність: *«з давніх-давен число мало релігійний характер у всіх країнах і в усіх народів»* [1, с. 604]. Зокрема, згідно з народними віруваннями українців Закарпаття, змієві потрібно було сім років, щоб перетворитися на дракона [3, с. 324]. Протягом семи років в нього виростає 12 голів, за умови, що ніхто його не побачить, інакше *«голови перестали б рости»* [3, с. 310]. Число 12 вважалося особливим, воно символізує вічність, у межах якої співіснують проявлене і не проявлене буття, відбувається взаємопроникнення світу живих і світу мертвих [3, с. 242]. Числа для наших предків були чимось сакральним, і Дара Корній ввела у площину роману найзагадковіші, пов'язані з циклічністю природи та життяв Всесвіту.

Проте варто відмітити, що окрім цього, у романі також присутні елементи детективного жанру, адже події у творі досить загадкові та потребують розгадки, тобто розслідування, як от, наприклад, зникнення Палія, втеча Білотура з в'язниці, викрадення білих перлин та ін.

Тож Дара Корній в романі поєднала елементи чарівної казки, детективу та української міфології, створивши цілісне художнє полотно, у якому сучасні проблеми розкриваються крізь призму магії й казковості.

Роман Дари Корній орієнтований на юного читача, тут осмислюються проблеми важливі для підлітків: пов'язані з процесом особистісного становлення, самовизначення та соціалізації у період дорослішання. Головні герої у другій частині роману стають учнями у Школі Семи вітрів, яка, на перший погляд є чарівною, загадковою, вабить юних зміїв, тут вирує магія, що дає змогу опанувати дивовижні вміння. Водночас учні-дракони живуть звичайними шкільними буднями, що нагадує побут дітей у сучасних українських школах. Тут є й щирі друзі, і суперники, захоплені уроки, але іноді на деяких заняттях хочеться спати від нудьги. Тобто крізь призму чарівного драконячого світу авторка зображує реалії дійсності.

Водночас письменниця привертає увагу читача до існування зла й жорстокості у світі, створивши образ антагоніста Змія Багатоголового, ним постає дракон Білотур, який прагне влади й домінування над іншими. Він піддає катуванням директора Школи Семи Вітрів – дракона Палія, якого замкнув у підземеллі, а сам набув його подоби та керував школою. Білотур прагне безроздільної влади, мріє захопити увесь Скелястий Світ (країну населену драконами). Задля цього Білотур прагне викрасти білі перлини (необхідні для Білої Королеви – Стужі). Заради власних корисливих цілей він наражає на небезпеку не лише школу, а цілий світ, тому що здобуті ним перлини могли спричинити вічний холод і призвести до знищення усього живого.

І день для викрадення білих перлин Білотур обрав не звичайний, а саме день ритуалу, коли кожен зі зміїв-першорічок повинен був пройти через ритуал відкриття талантів. У романі це «22 число десятого місяця (у людей – двадцять друге грудня)» [2, с. 71]. 22 грудня у слов'ян – це День зимового сонцестояння, коли є найкоротший день і найдовша ніч, коли сила зла найбільша.

Отже, у романі Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Білі перлини для Білої Королеви» переплетені міфологія та психологія підлітків, символіка кольорів і чисел. Змій Багатоголовий проходить черговий етап ініціації і стає більш впевненим, зосередженим та сміливим.

Список використаних джерел:

1. Знаки української етнокультури: словник-довідник / Віталій Жайворонок; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
2. Корній Д. Пригоди Змія Багатоголового. Білі перлини для Білої Королеви. Харків : Віват, 2023. 240 с.
3. Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Ужгород : РІК-У, 2021. 512 с.
4. Чорна Д. О. Основні положення структури душі за Корлом Густавом Юнгом. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 16. С. 485–487.

Хоружева Л.Є.

*старший викладач кафедри української та іноземних мов,
Національний університет фізичного виховання і спорту України*

Юнак В.Г.

*старший викладач кафедри української та іноземних мов,
Національний університет фізичного виховання і спорту України*

ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ МАГІСТРА ДО ОПАНУВАННЯ СТРУКТУРНО- СЕМАНТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

На етапі підготовки до отримання ступеня магістра ми стикаємося з проблемою написання наукових статей, обґрунтувань та магістерських робіт. Наукова мова є складною для студентів, що пояснюється особливим статусом наукової інформації, подання якої підпорядковується низці характеристик, властивих науковому стилю. До її основних властивостей належать: тематична специфіка наукового тексту, об'єктивність і логічність викладу, використання абстрактних понять, прагнення до відтворення специфічних мовних норм, особлива ретельність у поданні повідомлення, що забезпечується переважно письмовою формою мовлення.

Мова конкретної наукової дисципліни – це, з одного боку, спеціальна систематично подана термінологія (у нашому випадку – спортивна та медична лексика), а з іншого – загальна наукова та загальнонавчана лексика та фразеологія. У зв'язку з цим існує велика потреба в оптимізації процесу навчання видів мовленнєвої діяльності за допомогою наукових текстів. Одним з основних аспектів навчання студентів магістратури є розвиток їхніх навичок монологічного письмового мовлення в цій галузі. Вивчення структурно-сміслової організації наукового тексту є дуже актуальним, оскільки сприяє успішному оволодінню обраною спеціальністю українською мовою.

Кожен текст наукової статті характеризується семантичною (смісловою), структурною та комунікативною цілісністю. Смісловій цілісності відповідає структурна цілісність (заголовок, вступ, основна частина, висновок). Комунікативній спрямованості відповідає

певний спосіб викладу (опис, розповідь, міркування, доказ, повідомлення) [1, с. 483; 2].

У процесі структурування наукового тексту доцільно використовувати поняття «комунікативного блоку» як завершеного смислового фрагмента, що виконує окрему функцію в логіко-змістовій організації висловлювання. Водночас традиційний абзац у сучасному академічному письмі трактується не лише як графічний відступ, а як структурно-сміслова мікроодиниця, яка формує окрему мікротему та сприяє логічній послідовності й цілісності тексту. Комунікативний блок і абзац можуть збігатися в тексті, проте це явище не є закономірним. Комунікативний блок може складатися з одного, двох і більше абзаців. Обидві одиниці тексту визнаються способами організації текстової інформації. Однак, якщо підрахувати загальну кількість абзаців і комунікативних блоків за окремими статтями, то отримаємо уявлення про різноманітність комунікативних блоків в обсязі кожної статті. Наприклад, у статті «Сучасна спортивна наука: інформаційне середовище та академічна доброчесність» Наука в олімпійському спорті 2021, №3 [6, с.48], виділяється 135 абзаців – 15 комунікативних блоків (тобто абзац не збігається з комунікативним блоком). В інших, розглянутих нами статтях, співвідношення було таким: 16 абзаців – 7 комунікативних блоків, 31 абзац – 6 комунікативних блоків, 30 абзаців – 5 комунікативних блоків.

У першому абзаці, як правило, формулюється вступ, в останньому – висновок, інші абзаци складають основну частину тексту.

У даній статті досліджуються тексти статей наукового стилю для магістрантів-іноземців медико-біологічного профілю (на матеріалі журналів «Спортивна медицина» і «Наука в олімпійському спорті»). Цей матеріал використовується в процесі їх навчання з метою ознайомлення з лексико-граматичними та синтаксичними труднощами, що зустрічаються при написанні статей за фахом.

Структурно-сміслова організація тексту наукових статей відповідає розташуванню комунікативних блоків щодо плану логіки викладу. Вступу відповідає комунікативний блок «Постановка проблеми» або «Вступ», основній частині – комунікативні блоки: «Методи та організація дослідження», «Клінічний приклад»,

«Результати дослідження та їх обговорення», які можуть бути взаємозамінними на «Спостереження, що лежать в основі», «Основні клінічні синдроми» та «Статистичні та експериментальні дослідження». Висновок передбачає підведення підсумків викладеного матеріалу і має назву – «Висновки».

Порядок розташування комунікативних блоків залежить від плану викладу теми. Опис проблеми або аспекту, як правило, починається або з визначення, або з представлення терміна, або з вступу, що підкреслює актуальність даного питання.

Досліджений матеріал підтверджує композиційну повторюваність (стереотипність) структури текстів статей зі спортивної медицини, що сприяє оптимальному процесу передачі та сприйняття наукової інформації.

Логічна структура основної частини статті визначається структурою її функціонально-сміслових типів мовлення, які обираються автором як спосіб викладу наукової інформації. Як показує фактичний матеріал, у текстах статей медико-біологічного профілю журналів «Наука в олімпійському спорті» та «Спортивна медицина» тощо, відзначається функціонування трьох типів мовлення: опису, розповіді, міркування.

Всі вони наявні як в чистому вигляді, так і в змішаному. Тексти з чистим видом одного типу мовлення характерні для статей, присвячених історії прогормонів, боротьбі з допінгом у спорті, адаптогенам у спортивній медицині, історії екстральної ударно-хвильової терапії в лікуванні дегенеративно-дистрофічних захворювань опорно-рухової системи і зустрічаються дуже рідко, тому це явище ми вважаємо ненормальним для даних журналів, для них типові змішані типи мовлення в рамках однієї статті. Іноді в одному комунікативному блоці поєднуються два типи мовлення [3], тобто спочатку автор викладає інформацію за допомогою міркування, яке в описі отриманих результатів переходить у розповідь.

Наведемо приклад типової структури опису (стаття Гусарова А. М., Вдовенко Н. В., Россоха Г. В. *Моніторинг залізодефіцитних станів у високкокваліфікованих єдиноборців*) [5 с. 194]. Дослідження розпочинається з характеристики анамнестичних даних, що вказують на типові передумови розвитку дефіциту заліза у спортсменів (зокрема –

інтенсивні фізичні навантаження, мікротравми слизових оболонок, порушення харчування тощо).

Подальший аналіз зосереджено на ключових патогенетичних механізмах: зниження вмісту заліза у сироватці крові, кістковому мозку та депо, що супроводжується порушенням синтезу геми, міоглобіну й залізовмісних тканинних ферментів. Це, у свою чергу, знижує транспортну і дихальну функції крові, що є критичним для спортсменів високого рівня.

Автори наголошують на необхідності своєчасної діагностики і комплексного підходу до профілактики, що включає корекцію раціону, контроль біохімічних показників та застосування залізовмісних препаратів.

Таке явище характерне для медичних статей, що підтверджує нашу пропозицію про використання типових для статей структур як одиниць навчання.

Таким чином, важливою складовою занять з магістрантами-іноземцями ми вважаємо навчання їх поділу тексту підібраної статті на відрізки, різні за обсягом, пов'язані між собою загальною темою і мають свої підтексти [4], тобто на комунікативні блоки, типи мовлення та абзаци, і тільки після формування цієї навички переходимо безпосередньо до написання власної статті.

Список використаних джерел:

1. Костюкевич В. М., Шинкарук О. А., Воронова В. І., Борисова О. В. Методика написання наукових статей, тез: навчально-методичний посібник. Київ : КНТ, 2017. 120 с. URL: <https://library.vspu.net/items/c565fa3b-73b2-47bd-be71-0a36af939811>

2. Ніколаєва С., Черниш В. Навчання молодих науковців написання тез виступів на конференціях. *Іноземні мови*. 2022. № 1. URL: <https://fl.knlu.edu.ua/article/view/257861>

3. Ужгородський національний університет. Науковий коментар до написання тез за результатами проведеної науково-дослідної роботи / Кафедра фізичного виховання. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/naukoviy-komentardo-napisannya-tez-za-rezultatami-provedenoji-na.htm>

4. Student Perceptions of Scientific Journals for Sports Science Students in 2022. *JUMORA: Jurnal Moderasi Olahraga*. 2023. № 4 (1). URL: <https://jurnal.umnu.ac.id/index.php/mor/article/view/609>

5. Гусарова А. М., Вдовенко Н. В., Россоха Г. В. Моніторинг залізодефіцитних станів у висококваліфікованих єдиноборців. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. № 3К(176). DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\)](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176))

6. Платонов В. М. Сучасна спортивна наука: інформаційне середовище та академічна доброчесність. *Наука в олімпійському спорті*. 2021. №3. С. 48. URL: journal@sportnauka.org.ua

Цівінська Ю.В.

аспірант,

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

РИТМ РОЗБИТИХ РЯДКІВ: ПРО ДВА ВІРШІ З КНИГИ «ЖИТТЯ МАРІЇ» СЕРГІЯ ЖАДАНА

Збірка С. Жадана «Життя Марії» (2015) розпочала новий етап у творчості автора, що безпосередньо пов'язаний із початком російсько-української війни. За словами Р. Харчук, його поетичний ракурс зазнав кардинальних змін, а доробок «слугуватиме в історії літератури прикладом переоцінки мистцем власних ідеалів молодості під тиском як історичних, так і особистих обставин» [2, с. 324].

Певні зміни відбулися й у версифікації письменника. Зокрема, Я. Ходаківська простежила, як часто трапляється той чи той віршовий розмір у збірках, починаючи з ранньої поезії. За її підрахунками, до 2015 року С. Жадан майже повністю відходить від силабо-тоніки, а частка тонічних та верлібрових рядків приблизно однакова [4, с. 76]. Мало не в кожній книзі автора можна знайти ті чи ті метричні зразки (окрім, «Історії культури початку століття», де виключно вільні вірші). У збірці «Життя Марії» все ж превалюють тонічні розміри як окремо, так і в складі перехідних метричних форм чи поліметричних конструкцій.

До прикладу, поезія «Перші дні листопада» містить 37 рядків, із яких 54% написані дольником, 30% – тактовиком і 16% – акцентником. Такий текст вважаємо поліметричною конструкцією, оскільки частка Акц незначна (менше 25%).

Перші дві строфи нагадують експозицію, оскільки містять епічні елементи (час – початок листопада, місце – порожня кімната, персонажі – він, вона). Довжина рядків різко коливається від 4 до 17 складів, до того ж майже кожен з них – окрема синтаксична одиниця: «Третя по обіді. / Суха осінь. / Посиджу, доки вона спить, заговорюючи постійно. / Світло таке легке. / Вона четвертий день у дорозі. / Хай їй хоча би тут буде спокійно» [1, с. 44]. Рядки об'єднують лише неточні, бідні співзвуччя з перехресним римуванням.

До речі, комбінування довгих і коротких рядків – одна з рис, яка характерна для віршування Михайля Семенка, творчість якого стала об'єктом наукового дослідження С. Жадана. Н. Костенко зазначала, що для стилістики футуриста звичним є «строфічний прийом, коли один з рядків ніби бере на себе вагу всіх попередніх, що, звісно, учуднює звучання твору» і спричинене, зокрема, наявність багатоскладових слів [3, с. 76].

Наступні дві строфи є ніби «перехідними» до більш упорядкованої тоніки. Катренна будова стає більш очевидною, хоча деякі рядки все ще графічно виокремлено. Цього разу, вважаємо, інтонаційне цезурування підпорядковане меті збалансувати ритм. Розділяючи рядок на дві частини, автор змушує читача зробити паузу, відповідно Тк4 розпадається на два Дк2, що збігаються з Ан2:

Якщо буде потрібно – ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡
поправлятиму ковдру [1, с. 44]. ◡ ◡ ◡ ◡ ◡ ◡

Засобом зв'язку з попередньою частиною слугує риторичне запитання, а завдяки анафорі внутрішня напруга ліричного персонажа стає більш відчутною: «Як я її залишу? / Незабаром почнеється вечір. / Швидко стемніє, повітря остигне./ Краще вже охоронятиму її речі. / Краще вже грітиму її стигми» [1, с. 44].

Далі історія розгортається у п'яти катренах із перехресним римуванням, де переважає дольник (Дк4 – Дк7). Довжина рядків частково «вирівнюється», повтори загострюють конфлікт, підводячи читача до кульмінації – вибуху переживань ліричного Я про таємничу жінку.

До речі, така відвертість та інтимність були рідкістю у збірках, виданих раніше, та, мабуть, посприяли тому, що цей твір виконують як пісню. У репертуарі гурту «Жадан і Собаки» текст не зазнав змін (пісня «Листопад»), оскільки речитативне виконання, що притаманне стилю музикантів, дозволяє дотримуватися оригінальної ритміки. Натомість група «Kozak System» (пісня «5 хвилин») адаптувала його відповідно до своєї манери.

Поділи рядків у строфах вирізняють і твір «І вже коли ти спиш, починається сніг», у якому кільцеве римування вказує на те, що текст мав бути оформлений як чотиривірш. На відміну від попереднього випадку, у цьому строфа так і не повертається до традиційного

вигляду, тому інтонаційні акценти залишаються сталими до кінця. Також подекуди трапляється внутрішня рима, що об'єднує розділені частини одного рядка. Окрім того, у тексті багато повторів, здебільшого анафор, які посилюють ефект градації.

Поезія містить 57% рядків акцентного вірша, 36% – дольника, 7% – тактовика. Оскільки переважає Акц, увесь текст вважаємо таким, що написаний акцентником, а рядки Дк й Тк – його ритмічними формами.

Отже, метрико-ритмічна різноманітність трапляється в поезії С. Жадана не тільки в межах періоду чи збірки, а також у набагато тіснішому просторі – в одному творі. Щоб надати текстам більш відчутного ритму автор вдається до змін у строфічній побудові, що разом зі стилістичними фігурами увиразнює зміст та підвищує їх емоційно-сміслову значущість.

Список використаних джерел:

1. Жадан С. Життя Марії. Книга віршів і перекладів. Чернівці : Meridian Czernowitz; Книги – XXI, 2015. 184 с.
2. Історія української літератури : у 12 т. / Національна академія наук України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Т. 12 : Література після 1991 року / наук. ред. Р. Харчук. Київ : Наукова думка, 2024. 1007 с.
3. Костенко Н. Метрико-ритмічні та інтонаційні типи акцентного вірша Михайля Семенка. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. Вип. 21. Т. VI (195). С. 72–78.
4. Ходаківська Я. Вірш Сергія Жадана: ритміка тактовика. *Віршознавчий семінар. Український тонічний вірш: Дк, Тк, Акц, В. в. Тактовик: типологія форм: Збірник наукових праць / Упор.: Н. В. Костенко, Н. І. Гаврилук, О. Г. Бросаліна*. Київ, 2017. С. 71–85.

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Король О.М.

студентка,

*Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ЦЕНзуРА ЯК ПРОЯВ ТОТАЛІТАРНИХ УТИСКІВ У АНТИУТОПІЧНИХ ТВОРАХ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Серед багатьох прикладів тоталітарних утисків, які вже реалізуються, і які ще, на жаль, можуть бути реалізованими у реальному житті: цензура, контроль, втрати індивідуальності.

Твір «451 градус за Фаренгейтом» Рея Бредбері, опублікований у 1953 році, став кульмінацією ідей, які автор досліджував у кількох попередніх текстах – оповіданні «Яскравий Фенікс» (1948 р.), «Пішохід» (1951 р.) і повісті «Пожежний» (1951 р.). Через ці твори Бредбері передав своє зростаюче розчарування політичними процесами і суспільним тиском, який охопив Сполучені Штати того часу. Роман «451 градус за Фаренгейтом» відображає саме таку реальність, показуючи не лише соціальну напругу, що панувала, але й ілюструє, як подібні кризи могли виникнути в будь-якому куточку світу.

Цей роман акцентує увагу на потужній суспільній критиці (цензурі) та систематичному знищенні інтелектуальної свободи. Автор зображує антиутопічний світ, де література заборонена, а індивідуальне мислення активно пригнічується.

Важливим інструментом, з точки зору влади, який активно може використовуватись для пригнічення є цензура. Контролюючою інстанцією є уряд. Найчастіше саме уряд заправляє цензурою, використовуючи своє становище для контролю над поширеною інформацією та ідеями.

У романі «451 за Фаренгейтом», так описується запровадження цензури та контролю:

«We must all be alike. Not everyone born free and equal, as the Constitution says, but everyone made equal. Each man the image of every other; then all are happy, for there are no mountains to make them cower, to judge themselves against. So! A book is a loaded gun in the house next door. Burn it. Take the shot from the weapon. Breach man's sin».

Уряд, маючи здатність нав'язувати норми та цінності, узурпує право вирішувати, які погляди чи форми вираження є «небезпечними» чи «шкідливими» для окремої особи, групи інтересів чи суспільства в цілому.

Книги, п'єси, телевізійні програми, усі форми художнього вираження ретельно відбираються та фільтруються, щоб не образити переконання та чутливість суспільства. Чим менше суперечок, тим тихіше і спокійніше – а саме це допомагає зберегти владу та ефективний контроль над суспільством. Як було показано раніше, ключовим елементом стратегії уряду є маніпулювання думками впливових груп з метою запобігання соціальному обуренню чи бунту. У даному творі також використовуються такі методи, що підтверджують ці слова:

«Luckily, queer ones like her don't happen often. We know how to nip most of them in the bud, early. You can't build a house without nails and wood. If you don't want a house built, hide the nails and wood. If you don't want a man unhappy politically, don't give him two sides to a question to worry him, give him one. Better yet, give him none».

Однією з найбільш фундаментальних тактик цензури є блокування доступу до інформації в самому джерелі, припинення її поширення ще до того, як воно почалося. Урядові установи часто встановлюють суворі правила класифікації інформації, позначаючи певний вміст як секретний або конфіденційний.

Втрата індивідуальності у романі «451 за Френгейтом» відбувається завдяки урядового тиску. Зі шкільних років дітей виховують так, щоб у них не виникало «зайвих думок», будь-яка ініціатива, допитливість – карається, висміюється. Пояснюється це тим, що гуртом людей легше управляти, люди не мають мати часу щоб думати, важливо їх постійно займати чимось (звідти така любов до спортивних ігор, розваг тощо).

Ще страшнішу ситуацію американським автором змальовано в «Усмішці». Художній світ зображений письменником не лише позбавлений технічного прогресу, але й повністю позбавлений культури та творчості. Це суспільство більше не прагне будувати чи зберігати – воно існує виключно для того, щоб руйнувати.

Основою сюжетної лінії в оповіданні слугує знищення картини «Мона Ліза». Безумовно одна картина виступає як символ минулої світової культури, що несе загрозу сучасній владі. Проте в дійсності – це лише намагання змістити фокус від важливіших проблем, змінити сприйняття мистецтва, позбавити його цінності, а отже є прийомом маніпуляції та контролю. У цьому тексті автор зображає контроль над суспільством за допомогою засобів знищення, але цього разу знищують твори мистецтва.

«Four policemen stood at the corners of roped area, four men with bits of yellow twine on their wrists to show their authority over other men. They were there to prevent rocks being hunled».

Варто зазначити, що це не була випадкова подія, а ціленаправлений акт, що регулюється державою. Нищення картин – це форма цензури, яка руйнує усе, що виходить за межі придуманих норм, усуває будь-який прояв краси, індивідуальності та думки, що відрізняється від нав'язаних стандартів.

Отже, відповідно у даних творах, показано як держава має можливість ефективно контролювати громадян, обмежуючи доступ до інформації та змушуючи їх зосереджуватися на великих телевізійних екранах.

Список використаних джерел:

1. Chjen, Y., & Abdullayeva N. (2025). DYSTOPIA IN LITERATURE OF THE 20TH – 21ST CENTURIES. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1(1), 7–11. URL: <https://inlibrary.uz/index.php/jasss/article/view/71301>
2. Syakir M. Analysis of censorship in ray bradbury's fahrenheit 451 novel. 2022. 66p. URL: https://repository.unissula.ac.id/27880/1/30801600269_fullpdf.pdf

Нагайченко В.В.

здобувачка освіти;

*Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського*

Шульженко Ю.М.

*старший викладач кафедри германської філології та перекладу,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського*

СИМВОЛКА І ХУДОЖНІ ЗАСОБИ РОМАНУ СИЛЬВІЇ ПЛАТ «ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ»

Роман Сільвії Плат «Під скляним ковпаком» (1963) є ключовим твором сучасної літератури, що пропонує глибоке дослідження психічних захворювань, ідентичності та суспільних очікувань. Роман, широко відомий своїми напівавтобіографічними мотивами, відображає власну боротьбу авторки з депресією та тиск, який чинився на молодих жінок в Америці середини 20 століття. Через досвід головної героїні, Естер Грінвуд, розповідь висвітлює напругу між особистими амбіціями та соціальною конформністю, а також психологічні виклики, пов'язані з самопізнанням.

«Під скляним ковпаком» – це один з найкращих романів Америки, що несе в собі глибокий сенс і говорить про серйозні проблеми. Авторка роману Сильвія Плат не побоялася говорити не тільки про депресію, тривожний розлад, спроби суїциду, а й про фемінізм. Вона відстоювала право жінки на індивідуальність, самостійність і самореалізацію. Письменниця використовувала цікаві метафори, символи і художні засоби задля якомога більшого занурення читача в емоційний стан головної героїні Естер. Те, як чітко Сильвія передавала свої внутрішні відчуття, на основі яких і був написаний роман, підкорило мільйони людей з усього світу і різних епох, адже її роман і досі користується попитом. Автобіографічні мотиви роману формують наративну структуру, характеристику персонажів та тематичний розвиток сюжету. Особистий досвід Плат та її літературна

майстерність взаємодіють, сприяючи ширшим дискусіям про психічне здоров'я, гендерні ролі та ідентичність у літературі.

Сильвія Плат народилася 27 жовтня 1932 року в Бостоні. Вона вступила до Смізівського коледжу, отримавши стипендію у 1951 році. Закінчивши коледж у 1955, Плат мала значні академічні, соціальні та художні досягнення і цьому ж році вона переїхала до Англії для навчання в Ньунхемському коледжі. У 1956 поетеса вийшла заміж за англійського поета Теда Г'юза, який також навчався в Кембриджі. Разом із ним вона народила двох дітей, але згодом, у 1962 році, подружжя розлучилося через зраду чоловіка. Ще під час навчання в коледжі молода Сильвія страждала від депресії і робила спробу самогубства. Рівень тривожності й сумнівів, що переслідували Плат, не лише мали негативні наслідки для неї самої, але й впливали на ефективність її роботи. В останні три роки свого життя вона активно писала, а в останні пів року – майже безупинно. 11 лютого 1963 року вона покінчила з собою, надихавшись газом з духової печі [2; 3].

Роман «Під скляним ковпаком» описує життя 19-річної Естер Грінвуд, студентки з Мангеттена. Вона виграла конкурс письменницьких робіт і отримала стажування в модному журналі. Завдяки цьому Грінвуд мала змогу жити в Нью-Йорку разом з кількома іншими дівчатами. Проте цей стиль життя не задовольняє її потреб і не виправдовує надій. Згодом головна героїня повертається до рідного міста, де дізнається, що не потрапила на бажаний літній письменницький курс. Це остаточно добиває її.

Естер проходить складний період, переживаючи нервові зриви, сильну тривожність та депресію. Дівчина двічі намагалась покінчити життя самогубством, після чого потрапила до психіатричної лікарні, де згодом увійшла в стан ремісії.

Сама по собі назва вже є першою метафорою того, як саме живе головна героїня роману – Естер Грінвуд. Скляний ковпак виступає не тільки першою, але й центральною метафорою, що приховує в собі такі проблеми, як депресія, ізоляція та відчуження, які переслідують головну героїню протягом всієї новели. Також у романі звучить тема дітей, які для головної героїні є жіночою пасткою. А опинитися в пастці – найбільший страх Естер [1].

Можна також спостерігати втрату свого «я», коли дівчина не впізнає себе на фото, яке вона неохоче робила ще в Нью-Йорку. Це стало першим дзвіночком її розладу. Те саме відбувається пізніше, коли вона дивиться у дзеркало. У психіатричній лікарні, коли Естер дивилася у дзеркало, вона впустила його і, як наслідок, розбила – від усвідомлення, що бачить саму себе. Ця алегорія стає явною ознакою остаточної втрати самоідентичності.

Іншою, не менш важливою деталлю, стає спроба Грінвуд втопитися у воді. Вода виступає символом усіх її проблем – з навчанням, роботою, соціалізацією, романтичним життям та проблемами самоідентифікації, – в яких вона тоне. Незважаючи на те, наскільки сильно Естер не хотіла жити, вона все одно знайшла в собі достатньо сил, щоб вижити, навіть попри течію. Сильвія використовує воду, а точніше море, також для опису передозування: «Тиша відійшла, ніби море, й оголила гальку, черепашки, мушлі та загиблий корабель мого життя. А потім десь на межі поля зору вона мовби зібгалася, набігла однією стрімкою хвилею і враз віднесла мене в сон» [4].

Часто авторка застосовує кольори для передачі настрою і відчуттів героїні. Найчастіше звучать чорний, сірий, п'ятьма тощо. Вони яскраво показують і підсилюють відчуття порожнечі, покинутості, незрозуміння і відстороненості [5].

Отже, роман «Під скляним ковпаком» є не лише автобіографічним відображенням внутрішнього світу Сильвії Плат, а й глибоким психологічним зануренням у середину особистості, яка бореться з депресією, втратою ідентичності, очікуваннями й патріархальним устроєм суспільства. Символи, які авторка майстерно вплітає у текст – скляний ковпак, дзеркала, вода, кольори – допомагають читачеві не просто побачити, а відчути переживання Естер Грінвуд. Через ці художні засоби Плат передає гнітючу атмосферу замкненості, самотності й боротьби за життя, за свободу, за право бути собою. Роман залишається актуальним і сьогодні, адже торкається тем, які й досі замовчуються, але продовжують хвилювати тисячі жінок.

Список використаних джерел:

1. The Bell Jar by Sylvia Plath – Themes and Motifs. URL: <https://stargazer-online.com/2023/01/22/the-bell-jar-by-sylvia-plath-themes-and-motifs/>
2. Sylvia Plath. URL: <https://www.britannica.com/biography/Sylvia-Plath>
3. Sylvia Plath (1932–1963). URL: <https://www.poetryfoundation.org/poets/sylvia-plath>
4. Плат С. Під скляним ковпаком. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 360 с.
5. Свято Роксоляна, Шиян Гаська. «Під скляним ковпаком». Книжковий клуб TUM. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iD-fCZZrOMI>

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Анікін О.М.

*учитель-методист, учитель англійської мови,
Старокостянтинівський навчально-виховний комплекс
«Спеціалізована школа I ступеня, гімназія»
Старокостянтинівської міської ради Хмельницької області
імені Героя України С.М. Бондарчука*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОДИНИЦЬ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНОГО МІКРОПОЛЯ «ПОЗИТИВНА РОЗУМОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ» В ПУБЛІЦИСТИЦІ

У художньому тексті фразеологічні одиниці з позитивною характеристикою розумових здібностей людини часто входять до складу діалогів персонажів, тобто беруть участь безпосередньо у формуванні мовного образу героя твору.

Фразеологічним одиницям фразеосемантичного простору «Позитивна розумова діяльність людини» у публіцистичному стилі властиві дві основні функції, які є взаємопов'язані, – інформаційна і експресивна. Журналіст з однієї сторони повідомляє про факти, з іншої – дає їм оцінку. Взаємодія цих двох функцій і визначає вживання слова в публіцистиці. У порівнянні з іншими функціональними стилями (окрім художнього та розмовно-побутового), частка засобів і способів досягнення експресивності є досить високою в публіцистичній мові [2, с. 275–27].

Функціонування фразеологічних одиниць на позначення позитивної розумової діяльності людини було простежено на матеріалі публіцистичних текстів (англомовні газети: “Daily Mail”, “The Sunday Times”, “Denver”). У ході вивчення мовного матеріалу було виявлено значний обсяг зазначених фразеологічних одиниць, що свідчить про актуальність одиниць цього фразеосемантичного мікрополя в публіцистиці.

“The horror of it all is that I have heard people who should **know better** say that they, the Muslims, have had it too good for too long a time” [6].

*“Take the output of productive people and redistribute it at the direction of those who **know better**, presumably Ms. Sawhill and her ilk. Perhaps she and they somehow missed the last 50 years of Eastern European history”* [8].

Фразеологічна одиниця *know better* – «бути досвідченим», «прекрасно розуміти», виражає позитивні розумові характеристики та належить до групи «Високий рівень розумової діяльності».

Функція впливу (експресивна функція), найважливіша для газетно-публіцистичного стилю, обумовлює гостру потребу публіцистики у виразних засобах. Тому публіцистика запозичує з художнього стилю практично всі засоби, наділені експресивністю. Найважливішою лінгвістичною ознакою газетно-публіцистичного стилю є тісна взаємодія і взаємопроникнення експресивних, емоційно-мовних засобів та стандартних, широко вживаних у даному стилі мови, засобів [3, с. 193–195].

Всі перетворення контексту фразеологічних одиниць засновані на їх унікальні системній властивості, а також показують наявність закономірних зв'язків між фразеологічними одиницями як окремим елементом фразеологічної системи, а також особливості їх мовної реалізації. Наприклад фразеологічна одиниця *gold mine of information* – «золота жила інформації», «безкінечне джерело інформації».

*“The United States Coast Pilot, for instance, is a valuable and inexpensive planning aid with much information available from the Internet. Its website is a **gold mine of information**”* [7].

*“On its face, Google' s new service – available on dozens of mobile systems – is simply a way for friends to keep track of one another and meet up, for families to stay in touch or for parents to find comfort in knowing where their children are. But it will generate a **gold mine of new information** about where millions of people travel each day, and there is no doubt that Google and others are planning to dig in that mine”* [6].

*“He always had a juicy story or could repeat a fabulous anecdote or turn a bitchy remark. He didn't give a damn what he said about anyone, and he was a veritable **gold mine of voracious gossip**; it was as if he couldn't help himself”* [7].

*“The center has become a **gold mine of trust and opportunity** to many youths, and a haven from the streets and troubled homes”* [8].

Отже, основним смисловим компонентом цього фразеологізму є *gold mine of something*, тобто джерело, а компонент *information*, є змінним, наприклад, *voracious gossip, trust and opportunity*, хоча під ними ми розуміємо певну інформацію. Фразеологічна одиниця дає певний оцінний

характер, надає газетному тексту певну впливову силу та належить до групи «Високий рівень знань».

Фразеологічні звороти, прислів'я, приказки та крилаті вирази є обов'язковим стилістичним компонентом мови газети, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості, істотним засобом реалізації конструктивно-стильових особливостей газетної мови [4, с. 53–58].

*“You also need a large scope, one with the ability to peer deep into the universe to **get the picture** in three dimensions, pulling information about both distance and motion from the data”* [8].

*“Other destinations that would make perfect business sense include London, San Francisco, Los Angeles, Miami, and Denver, the latter only in the late winter or early spring. **Get the picture**? What dynamic, bold executive with a hearty agenda doesn't need to get to where the sales department is having its annual motivational scrum?”* [6].

Дана фразеологічна одиниця *get the picture* – «отримати загальне уявлення про щось», «влити суть» допомагає створювати специфічну образність. Може вживатися у формі цілого речення.

Фразеологічні одиниці здатні не тільки висловити відповідну думку більш цілісно, а й передати своєрідне ставлення, оцінку. Наприклад: *take thought, give thought* – «задумуватись», «міркувати», «обмірковувати».

*“In 1941, an editorial pondered America's postwar influence. Now that we are in – and for a fact we are in – let us **take thought** and think big and make up our minds what it is we are going to fight for”* [7].

Автор може вибрати із синонімічних засобів вираження те, що найбільше відповідає змісту висловлювання, його меті і завданням, характеру тексту. При цьому вибір фразеологізму чи афоризму зі зниженим, розмовним або, навпаки, художнім забарвленням обумовлює вживання й інших мовних засобів.

Фразеологічні одиниці, що відображають інтелектуальні здібності людини, виступають найчастіше в якості різних текстостворюючих елементів (епіграфи, заголовки та ін.). Також слід звернути увагу на той факт, що фразеологічні одиниці, які характеризують інтелектуальні здібності людини, можна віднести до різних стилістичних мовних прийомів.

Заголовки матеріалів у періодиці – одні з найважливіших її елементів. Від їх характеру та оформлення багато в чому залежить «обличчя» видання. Заголовки допомагають читачеві ознайомитися з номером,

швидко отримати уявлення про зміст його матеріалів, вибрати головне і цікаве, дати уявлення про тему.

Газетний заголовок являє собою важливий компонент газетної інформації. Його основною метою є залучення уваги читача до найбільш важливої і цікавої частини повідомлення: заголовок, як правило, не розкриває до кінця зміст статті, стимулюючи читача ознайомитися із запропонованим матеріалом [5]. Таким чином, щоб виконати своє основне призначення, тобто зацікавити і навіть заінтригувати читача, заголовок повинен бути максимально помітним і таким, що запам'ятовується, для досягнення цієї мети широко використовуються фразеологізми досліджуваного нами фразеосемантичного простору «Розумова діяльність людини». Зустрічаються такі заголовки як, *a Jack of all trades* – «на всі руки майстер»; *live and learn* – «вік живи – вік учися» та ін. [7].

Ці зміни найбільш помітні, якщо враховувати той факт, що постійний склад і структура, а також певне значення виступають характерними властивостями фразеологізмів. Візьмемо для прикладу фразеологізм *two heads are better than one* – «одна голова добре, а дві ще краще»; «розум добре, а два ще краще»; «два ока бачать більше, ніж одне».

“I don't think that two heads are better than one” [6].

“Two heads are better than one” sounds good until newlyweds go looking for a new apartment» [8].

“My grandfather always used to tell me two heads are better than one,” the ex-mayor recalled [7].

Стилістичні прийоми, підсилюють експресивність і вносять зміни у предметно-понятійний сенс фразеологічних одиниць та сприяють їх перетворенню семантичної структури.

Фразеологізми, що позначають позитивні розумові здібності людини можуть траплятися у розмовному стилі мовлення. Водночас, деякі фразеологічні одиниці належать до художнього стилю мовлення. В розмовному, публіцистичному та художньому стилях мовлення часто можна помітити зміни, що стосуються стилістики та семантики [1, с. 36–39].

Список використаних джерел:

1. Іваненко С. М. Функціонування одиниць фразеосемантичного мікрополя «Позитивна розумова діяльність людини» в сучасній українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 28. С. 36–39.
2. Колоїз Ж. В. Вербалізація концепту РОЗУМ в українській фразеології. *Науковий вісник Криворізького національного університету. Філологічні науки*. 2016. Вип. 42. С. 275–278.
3. Сліпушко О. М. Фразеологізми із семантикою розумової діяльності в українській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2015. Вип. 58. С. 193–195.
4. Попович А. Лексико-семантичне поле на позначення розумової діяльності в українській мові. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2014. № 19. С. 53–58.
5. Тараненко О. О. Фразеологія і символіка. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект. 2015.
6. “Daily Mail”. March 27. 2015. 56 p.
7. “The Sunday Times”. February 19. 2015. 87 p.
8. “Denver”. April 13. 2015. 56 p.

Бардіна Л.М.

*старший викладач кафедри української та іноземних мов,
Національний університет фізичного виховання і спорту України*

Доценко Л.З.

*старший викладач кафедри української та іноземних мов,
Національний університет фізичного виховання і спорту України*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В МАГІСТРАТУРІ НЕМОВНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство вимагає нових підходів до підготовки фахівців у різноманітних сферах діяльності. Випускник сучасного ЗВО повинен володіти не лише міцними знаннями в своїй галузі, бути активним, мобільним, але й обов'язково володіти іноземною мовою, причому не на «побутовому», а саме на професійному рівні. Метою навчання іноземної мови магістрантів немовних спеціальностей повинно стати досягнення рівня, достатнього для його практичного застосування в майбутній професійній діяльності.

Професійно орієнтоване навчання передбачає фахову спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, а й діяльності, що формує ці вміння. Сучасному випускнику вже не достатньо вміти лише читати та перекладати тексти за фахом, а й вміти використовувати іноземну мову в різноманітних сферах спілкування.

Професійно орієнтоване спілкування може відбуватися в офіційних та неофіційних ситуаціях у вигляді бесід з іноземними колегами, виступів на нарадах, конференціях, колективних обговореннях, написаннях ділових листів та e-mail. Тому зміст навчання іноземної мови має бути професійно та комунікативно спрямованим. Необхідно чітко визначати мету навчання іноземної мови магістрантів-нефілологів. Їх інтерес до дисципліни підвищується тоді, коли вони чітко уявляють перспективи використання отриманих знань, коли ці знання й вміння в майбутньому зможуть підвищити їхні шанси на успіх у будь-якому виді діяльності.

Професійна спрямованість навчання потребує інтеграції іноземної мови з профільними дисциплінами, ретельного відбору змісту навчальних матеріалів. Ці матеріали повинні бути орієнтованими на останні досягнення в тій чи іншій галузі діяльності, своєчасно відображати наукові відкриття, новації, що стосуються професійних інтересів тих, хто навчається, давати їм можливість для професійного зростання.

Професійно орієнтоване навчання іноземної мови повинно бути спрямованим на вирішення наступних завдань:

1) розвиток комунікативних умінь за видами мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Успішне оволодіння навичками діалогічного мовлення полягає в умінні вести бесіду на різноманітні теми, обмінюватись інформацією професійного характеру. Монологічне мовлення передбачає вміння виступати з доповіддю, повідомленням, висловлювати свою думку в дискусії. Метою навчання аудіювання є формування вмінь сприйняття та розуміння висловлювань співрозмовника іноземною мовою відповідно до певної ситуації сфери спілкування. Результатом навчання читання стає володіння всіма видами читання публікацій різноманітних жанрів, зокрема і спеціальної літератури. Метою навчання письма є вміння складання анотації, реферативні виклади прочитаного, переклад, а також написання ділових листів, оформлення договорів тощо;

2) оволодіння певними мовними знаннями (фонетичні явища, граматичні форми, правила словотворення, лексичні одиниці). Протягом усього курсу набувають достатніх знань з мови, щоб кожна тема або ситуація спілкування співвідносились з певними мовними та мовленнєвими засобами;

3) формування соціокультурних знань, що долучають тих, хто навчається, до культури народу – носія мови, допомагають адаптуватися до іншомовного середовища, уникнути непорозумінь у спілкуванні. Але при цьому головним є не «зазубрювання» фактів, а вміння порівнювати соціокультурний досвід народу, який розмовляє на мові, що вивчається, з власним досвідом, з культурними цінностями своєї країни, що сприяє формуванню загальної культури магістрантів;

4) оволодіння певним набором одиниць професійної лексики, спеціальною термінологією іноземною мовою. Вивчення фахової мови потребує засвоєння більшої кількості термінів та спеціальних понять, необхідних майбутньому фахівцю. Але за час, відведений для вивчення іноземної мови у ЗВО, неможливо оволодіти всією лексикою та термінологією, тому дуже важливим є розвиток у магістрантів навичок роботи зі словниками, глосаріями, довідниками за спеціальністю. Суть професійно орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань та формування професійно значущих якостей особистості. Звідси і походить основна складність реалізації такого навчання у ЗВО.

Викладачі, які проводять заняття з іноземної мови, здобули філологічну та педагогічну освіту і не володіють специфічною професійною лексикою та термінологією, в більшості випадків не мають уявлення про комунікативні потреби, що притаманні даній професії. Через відсутність досвіду та спеціальних знань викладачі зіштовхуються з багатьма труднощами: психологічними, лінгвістичними, методичними тощо. Безумовно, викладач професійно орієнтованої іноземної мови повинен вивчити основи спеціальності, базову професійну лексику, орієнтуватися в термінології. Адже часто відсутність базової підготовки у викладача веде до спотворення змісту під час перекладу текстів, акцентування уваги на неважливій на погляд фахівця інформації.

Існує декілька способів вирішення труднощів, що виникають:

- використовувати на заняттях з іноземної мови матеріали, які знайомлять з базовими поняттями спеціальності, так як часто викладачі – предметники не приділяють достатньо уваги основам професії;

- на заняттях з іноземної мови створювати ситуації, в яких магістранти могли б використовувати отримані теоретичні знання зі спеціальності для вирішення практичних проблем;

- використовувати матеріали, які вже відомі магістрантам, але представлені під іншим кутом зору;

- бути готовими до того, що магістранти можуть виправити помилки викладача;

– використовувати допомогу викладача-предметника як для підготовки до занять, так і під час їх проведення («викладання в команді»).

Який би спосіб не вибрав викладач іноземної мови, від нього, в будь-якому випадку, вимагається володіння певними знаннями в даній фаховій галузі, бажання вдосконалити процес викладання, зацікавленість в практичному застосуванні магістрантами знань як в галузі іноземної мови, так і в професійній сфері, творчий підхід до здійснення навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Ситник О. І. Іноземна мова з методикою навчання: навчально-методичний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 100 с. URL: elibrary.kubg.edu.ua

2. Чикалова М.М., Коваленко С.М. Foreign languages for specific purposes (non-linguistic specialties). Іноземна мова за фаховим спрямуванням (для студентів немовних спеціальностей). Навчальний посібник для підготовки студентів ОКР «Магістр» денної та заочної форм навчання закладів вищої освіти. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 114 с. URL: fisf.sspu.edu.ua

3. Шестопалова І. Сучасні підходи до викладання іноземної мови студентам спеціальності «Міжнародні відносини». *Наукові праці МАУП*. 2023. № 5 (58) URL: journals.maup.com.ua

Блиндарук В.О.

здобувачка вищої освіти освітнього рівня «Магістр»;

Науковий керівник: Морощкіна Г.Ф.

кандидат філологічних наук, доцент,

Запорізький національний університет

ПРИХОВАНА МАНІПУЛЯЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ МОВНОГО ВПЛИВУ В КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному науковому дискурсі все більшої уваги приділяється проблемі мовленнєвої маніпуляції, адже вона безпосередньо стосується питання впливу мови на свідомість людини.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що мова вже давно перестала виконувати виключно функцію інформування чи спілкування: у сучасному суспільстві вона дедалі частіше використовується як інструмент влади, засіб контролю та формування громадської думки. Слово здатне не лише передавати інформацію, а й переконувати, навіювати, спрямовувати поведінку та навіть примушувати до певних дій. У цьому контексті мовленнєва маніпуляція постає як багатогранне явище, що потребує міждисциплінарного вивчення. Особливу увагу приділяють її аналізу у філологічному аспекті, оскільки саме мовні та паралінгвістичні засоби є ключовим механізмом прихованого впливу на адресата.

Мета дослідження полягає в аналізі мовленнєвої маніпуляції як специфічного засобу комунікативного впливу, визначенні її сутності, структурних і прагматичних особливостей, а також розкритті мовних і паралінгвістичних механізмів її реалізації.

Перш ніж говорити про маніпуляцію, необхідно окреслити поняття мовленнєвої комунікації, адже саме воно є базою для будь-яких впливових стратегій. На думку Абрамович С. Д. та Чикарькової М. Ю., мовленнєва комунікація – це словесний обмін інформацією у процесі спілкування, який доповнюється невербальними засобами – мімікою, жестами чи інтонацією [1, с. 16].

Отже, комунікація охоплює не тільки змістовний аспект повідомлення, а й прагматичний – вплив на адресата. Саме у цьому прагматичному вимірі виникає простір для маніпуляцій, коли мовець

свідомо чи несвідомо намагається вплинути на реакції співрозмовника.

У науковому середовищі немає єдиного універсального визначення поняття «маніпуляція», проте всі дослідники підкреслюють її прихований характер. Так Труба Г. М., Гречка С. А. визначають маніпуляцію як прихований примус, своєрідне «програмування» думок, почуттів і намірів [8, с. 94]. Калита А. А. трактує це явище як комунікативний вплив, що призводить до частково або повністю неконтрольованих свідомістю емоційних станів і дій [5, с. 16]. На думку Зайцевої М. О. маніпуляція – це вид психологічного впливу у результаті якого відбувається приховане порушення намірів людини, неузгоджене з її актуальними бажаннями [3, с. 102]. Усі ці визначення дають підстави вважати, що головною ознакою маніпуляції є саме скритність, завдяки якій вплив відбувається непомітно для адресата.

З філологічного погляду маніпуляція розглядається як особливий тип комунікативного впливу, що здійснюється за допомогою мовних і паралінгвістичних засобів. Сорокіна Л. підкреслює, що специфіка мовленнєвої маніпуляції полягає не тільки у наборі прийомів, але й у стратегічному захопленні смислового простору комунікації з метою нав'язати певну картину світу [7, с. 189]. Так вона виокремлює два головні аспекти цього процесу:

- когнітивний – планування впливу з урахуванням знань, упереджень і пресупозицій адресата;
- мовленнєвий – добір і комбінування мовних засобів для створення маніпулятивного тексту [7, с. 188].

Таким чином, мова стає не просто інструментом спілкування, а механізмом керування смислами.

У свою чергу, Іващенко В. Л. наголошує, що будь-яка маніпулятивна стратегія має дві прагматичні цілі: по-перше, задоволення потреб адресанта як суб'єкта впливу, по-друге – використання потреб і слабкостей адресата [4, с. 96]. Це означає, що маніпулятор буде свою поведінку таким чином, щоб досягти максимальної ефективності, маскуючи власну вигоду під «очевидні» чи «природні» інтереси адресата.

Цікавим є підхід Калита А. А., яка створила матрицю смислових елементів маніпуляції. У ній враховані чотири аспекти: цільовий,

технологічний, духовний та об'єктний [5, с. 18–19]. Відповідно до цієї моделі, маніпуляція може мати різні форми – від нав'язування стереотипів до викривлення реальності, від емоційного спонукання до прихованого примусу. Об'єктом маніпуляції може виступати як індивід, так і маса людей, а рівень впливу коливається від свідомого до підсвідомого. Це свідчить про гнучкість і багатовимірність маніпулятивних стратегій, що робить їх особливо небезпечними.

Особливу увагу варто звернути на типи комунікації, в яких реалізується маніпуляція. Так Бацевич Ф. С. виокремлює три рівні: мікро-, міді- та макрокомунікацію [2, с. 36]. На мікрорівні спілкування відбувається між двома особами, на мідірівні – між індивідом і групою або між групами, а макрокомунікація охоплює широкі соціальні маси. Саме макрорівень створює найсприятливіші умови для маніпуляції, адже йдеться про масову комунікацію через ЗМІ, інтернет чи політичні промови. Тут активно використовуються стереотипи, фрейми, кліше, інформаційні перекручення та емоційне навіювання.

Не можна оминати й роль емоцій у маніпуляції. Позняков Д. підкреслює, що емоційне забарвлення є одним із найефективніших інструментів маніпулятивного впливу, особливо у медіадискурсі [6, с. 67]. Використання емоційно насиченої лексики, перебільшень чи драматизації подій дозволяє викликати у слухача чи читача потрібні реакції. Людина в умовах сильних емоцій частіше діє імпульсивно, не замислюючись над об'єктивністю інформації.

Отже, мовленнєва маніпуляція у філологічному аспекті розглядається як складне, багаторівнєве явище, що поєднує когнітивні, мовні та прагматичні механізми. Її ключова риса – прихований характер впливу, спрямований на зміну поведінки та світогляду індивіда чи масової аудиторії. Вона реалізується через добір мовних засобів, використання емоцій, стереотипів, невербальних сигналів і створення альтернативних інтерпретацій реальності. Саме тому дослідження маніпуляції є важливою складовою сучасної філології, адже воно дає змогу не лише описати мовні стратегії впливу, але й виробити навички критичного мислення та аналізу текстів.

Список використаних джерел:

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 342 с.
3. Зайцева М. О. Засоби маніпулятивного впливу в сучасному політичному дискурсі (лінгвістичний аспект). *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди*. 2012. № 34. С. 101–104.
4. Іващенко В. Л. Сучасні медіакомунікативні технології: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Видавництво “Розумники”», 2021. 192 с.
5. Калита А. А., Клименюк О. В., Тараненко Л. І. Маніпуляція в мовленнєвій комунікації: монографія. Київ : Тропеа, 2024. 184 с.
6. Позняков Д. Методи мовної маніпуляції. URL: <https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0053b039-aab3-4142-a51f-81c8d2997d87/content> (дата звернення: 05.09.2025).
7. Сорокіна Л. Комунікативна стратегія vs. маніпулятивна стратегія. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 2. С. 187–191.
8. Труба Г. М., Гречка С. А. Теоретичне обґрунтування сутності поняття «мовленнєва маніпуляція» у політичному дискурсі. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія*. 2020. Т. 25, вип. 2 (22). С. 89–97.

Блиндарук В.О.

здобувачка вищої освіти освітнього рівня «Магістр»;

Науковий керівник: Морощкіна Г.Ф.

кандидат філологічних наук, доцент,

Запорізький національний університет

АЛЮЗІЯ ТА ГРА СЛІВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРИХОВАНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У сучасному суспільстві політична комунікація дедалі більше втрачає ознаки нейтральної передачі інформації, перетворюючись на інструмент впливу, конструювання реальності та програмування масової свідомості. Одним із найефективніших засобів прихованого маніпулятивного впливу виступають алюзії та гра слів – це стилістичні механізми, що дозволяють транслювати ідеологічні смисли, формуючи потрібні емоційні й когнітивні реакції в адресата.

Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення ролі алюзії та гри слів як елементів маніпулятивної риторики у французькому політичному дискурсі, що відображає сучасні тенденції політичної комунікації й засвідчує тісний зв'язок мовних стратегій із формуванням суспільної думки.

Мета дослідження полягає у визначенні специфіки використання алюзії та гри слів у французькому політичному дискурсі та з'ясуванні їхньої функціональної ролі у реалізації прихованих маніпулятивних стратегій.

Зазначимо, що застосування алюзій і мовної гри в політичному мовленні є цілеспрямованим прийомом, який в умовах інформаційного перенасичення дозволяє ефективно впливати на аудиторію, залишаючись у межах легітимної комунікації.

Як підкреслює Євланова О. О., у сучасному розумінні термін «маніпуляція» позначає не фізичний, а інформаційно-психологічний вплив, спрямований безпосередньо на людину, її свідомість і поведінку: «...маніпуляція отримує новий об'єкт – людину, її свідомість» [1, с. 94]. Саме тому дослідження мовленнєвих засобів

впливу в політичному дискурсі постає як надзвичайно важливе й актуальне завдання сучасної лінгвістики.

У філологічному аспекті мовленнєва маніпуляція розглядається як складне і цілеспрямоване явище, що впливає на мислення, емоції й поведінку адресата. Як зазначають Труба Г. М. та Гречка С. А. у сучасному розумінні цей термін не обмежується тільки фізичними діями чи технічними процесами, а й стосується безпосередньо людини, її переконань, світогляду й внутрішніх реакцій. Так вони визначають мовленнєву маніпуляцію як прихований примус, спрямований на програмування думок, намірів і почуттів [5, с. 94].

Особливої уваги заслуговує система індикаторів, запропонована Ващенко В. Л., серед яких маніпулятивні засоби подано як багаторівневі тактики: емоційна подача, виривання з контексту, повторюваність, злиття фактів з оцінками тощо [2, с. 99]. Частина з цих прийомів тісно пов'язана із алюзіями та грою слів, оскільки останні дозволяють транслювати інформацію в опосередкованій формі, приховуючи її істинну інтенцію.

1. Незрозуміла лексика – замість прямого змісту використовується «туман»: терміни, жаргон, офіціоз, аби збити з пантелику.

2. Емоційна подача – тиск через страх, співчуття або гнів замість логіки.

3. Терміновість і сенсаційність, щоб читач не мав часу подумати, лише реагував.

4. Повторення – те саме знову і знову, поки не стане «істинним» (ефект «100 разів повторена брехня»).

5. Подрібнення – виривання дрібних деталей без загального контексту.

6. Виривання з контексту – інформація «обрізається» так, щоб змінити її сенс.

7. Усунення альтернатив – тільки одна «правильна» точка зору, всі інші нібито «вороги».

8. Тоталітарність рішень – без вибору: «Альтернативи немає!».

9. Змішування фактів і думок – межа між інформацією та оцінкою зникає.

10. Покликання на фальшивий авторитет, наприклад, цитата співака про політику.

11. Стереотипізація – заклик до шаблонного мислення, «усі такі», «всі вони хочуть...».

12. Некогерентність – суперечливі меседжі, які створюють інформаційний хаос і пригнічують здатність критично мислити.

Таким чином, мовленнєва маніпуляція у політичному дискурсі є багаторівневим, структуровано організованим впливом, що поєднує стратегічні цілі з конкретними тактичними прийомами. Усі ці інструменти, зрештою, мають одну мету – керувати реакцією адресата, не викликаючи при цьому відчуття тиску.

Алюзія – це непряме посилання на відомі культурні, історичні чи політичні події, образи або тексти, яке активує у свідомості адресата певний зміст без прямого його озвучення [4, с. 24]. Тобто, її головна функція – це транслювати зміст опосередковано, створюючи ефект «інтелектуальної змови» між політиком і виборцем.

Так у своєму дослідженні, Петрина Х. В. наголошує на зв'язку алюзії з постмодерністською традицією мовної гри: «Мовна гра, власне за участю алюзії, постає як загальноприйнята й нормативна традиція в мовотворчості письменників-постмодерністів» [4, с. 53].

Гра слів – це ще один потужний інструмент прихованої маніпуляції, який полягає в навмисному використанні омонімії, паронімії, каламбурів, звукової подібності чи семантичного зсуву задля створення подвійного або прихованого значення. У французькому політичному дискурсі вона виконує кілька функцій:

- 1) створення іронії або сарказму;
- 2) маскування критики;
- 3) викликання комічного або принизливого ефекту;
- 4) побудова альтернативної оцінки без прямого висловлювання.

Наприклад, під час дебатів кандидатів у президенти Франції 2022 року, алюзії та гра слів активно використовувались як інструменти прихованої маніпуляції. З боку Марін Ле Пен використовувалися алюзії для приниження. Наприклад, вислів “*le Mozart de la finance*” – «Моцарт фінансів» (1:06:00) [6] був іронічно вжитий як алюзія на прізвисько, яке колись дали Макрону французькі ЗМІ. У новому контексті це звучить як іронічне знецінення: мовляв, обіцяв бути генієм, а по факту провалився. Також вона звинуватила Макрона за його політичну ізольованість через гру слів: “*Vous faites bande à part...*”

ça ressemble à une bande à part” – «Ви ізолюєтесь... це схоже на окрему групу» (47:30) [6]. Це гра слів і алюзія одночасно. Фраза *bande à part* має подвійне значення: з одного боку «бути осторонь», а з іншого посилення на однойменний фільм Жана-Люка Годара (1964), у якому герої символізують бунт і маргінальність. Таким чином, делікатно натякає, що опонент не просто має іншу думку, а виходить за межі прийнятного політичного простору. У ще більш гумористичному ключі подається алюзія в фразі: “*Ne faites pas Gérard Majax ce soir*” – «Не будьте сьогодні як Жерар Мажакс» (1:08:50) [6]. Gérard Majax відомий французький ілюзіоніст. Вислів працює як жарт, побудований на грі культурних асоціацій: політик натякає, що опонент «фокусник», який обманює виборців. Завдяки грі слів з алюзією на публічну особу, створюється ефект знецінення без прямого конфлікту, але з влучним сарказмом.

У свою чергу, Еммануель Макрон під час виступу наголосив: “*Le plus grand atout de la France, c’est son peuple*” – «Найбільший актив Франції – це її народ» (02:16) [6]. На перший погляд – це проста патріотична фраза, проте вона є алюзією на риторику голлізму, зокрема на уявлення Шарля де Голля про «велич Франції через силу її народу».

Так алюзії та гра слів особливо активно використовуються в різних жанрах французького політичного дискурсу:

1. офіційні виступи (помірна іронія, історичні алюзії);
2. теледебати (пряма гра слів, словесні пастки);
3. соцмережі (компресована іронія, нецензурні натяки, неологізми);
4. сатиричні видання.

Ключовою особливістю алюзії та гри слів є те, що вони не сприймаються адресатом як прямий тиск. Аудиторія схильна трактувати такі засоби як «естетичну гру», не підозрюючи про їхнє маніпулятивне навантаження. Таким чином, відбувається приховане програмування рамки сприйняття: від апеляції до колективної пам’яті (у випадку з алюзією) до формування оцінки через гумор чи знецінення (у випадку гри слів). Як зазначає Мозер М., політичний дискурс – це сукупність мовленнєвих актів, спрямованих на обстоювання переконань і створення певної картини світу [3, с. 174].

Отже, алюзія та гра слів у французькому політичному дискурсі відіграють функціональну роль, вони дозволяють політичним акторам впливати на свідомість аудиторії, не порушуючи принципів офіційної комунікації. Алюзії активують у свідомості реципієнта закладені культурні коди, сприяючи формуванню «свого» образу політика, тоді як гра слів забезпечує багатозначність та емоційне забарвлення меседжу. Обидва прийоми дозволяють приховано формувати сприйняття, залишаючись при цьому в межах легітимного мовлення. У добу інформаційного перевантаження саме такі опосередковані стратегії виявляються найбільш ефективними у реалізації прихованої маніпуляції.

Список використаних джерел:

1. Євланова О. О. Місце феномена маніпуляції в політичному дискурсі. *Пошуково-тематична поліфонія сучасного мовознавства*. 2021. Вип. 88. С. 93–97.
2. Іващенко В. Л. Сучасні медіакомунікативні технології: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Видавництво “Розумники”», 2021. 192 с.
3. Мозер М. Аспект функції впливу мовної гри у політичному дискурсі. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2020. Вип. 42. С. 173–179.
4. Петрина Х. В. Алюзія як засіб мовної гри в українських постмодерністських художніх текстах. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 11, т. 1. С. 52–57.
5. Труба Г. М., Гречка С. А. Теоретичне обґрунтування сутності поняття «мовленнева маніпуляція» у політичному дискурсі. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія*. 2020. Вип. 2. С. 89–97.
6. Replay du débat d'Emmanuel Macron et Marine Le Pen, en intégrale – YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=elgTG9oDiJY> (дата звернення: 02.07.2025).

Бритвін Д.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДО ПИТАННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ПОСТАТІ ПЕРЕКЛАДАЧА ТА ЇЇ «МАРГІНАЛЬНОСТІ» У ФРАНКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Проблема ролі і образу перекладача неодноразово знаходила своє втілення у різноманітних працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Це пов'язано одночасно як зі зростаючою роллю перекладача як міжмовного посередника, так і з неминучою еволюцією його функцій з огляду на стрімкий розвиток і «конкуренцію» з боку численних сервісів автоматизованого перекладу, зокрема з використанням штучного інтелекту. За цих умов, постає проблема необхідності звернення до окремих візіонерських рефлексій учених минулого та наукових надбань наших сучасників з метою усвідомлення масштабів еволюції його ролі. За останні десятиліття до проблеми ролі перекладача, що швидко змінюється, зверталися, зокрема у галузі романського мовознавства, такі вчені як Ів Гамб'є, Даніель Сімеоні, Барбара Кассен, Анрі Мешоннік, Жан-Марк Гуанвік, Елен Бюзелен, Міріам Сюше та ін.

Коли йдеться про роботу перекладача, цілком природнім та тривким досі вважається ідеал «перекладача, якого не бачать», який «губиться» перед своєю ж функцією. Втім, ще декілька десятиліть тому, цей постулат було поставлено під сумнів [1]. З'ясувалося, що окрім «бездоганно виконаної роботи» невидимим чином, можна говорити про певні вимоги, які може мати сам перекладач до тексту оригіналу й до самого себе, як і про вимоги читача (дискурсивна плінність, мовна достовірність) [1]. До відомих метафор та висловів, які підкреслюють «невидимість» чи посередницьку роль перекладача (адже перша й неунікна роль перекладача – це бути медіатором, посередником між двома системами, двома світами, двома мовами, своєрідним Хароном, що переправляє «мертву душу» тексту, «оживлюючи» її в іншій мові), слід додати, що перекладач – це не маргінальний посередник, а актор, що може претендувати на певну

суб'єктність. У франкомовному науковому середовищі наголошується, що він може виступає у багатьох іпостасях одночасно: читач (декодувальник), аналітик, інтерпретатор, кодувальник, у деякому специфічному розумінні – навіть автор [1]. Перекладач, особливо перекладач літературних творів, досі лишається унікальним носієм певного когнітивного багажу (*real-world knowledge*) та когнітивного контексту (*contextual knowledge*) з огляду, серед іншого, на їх принципово невербальний характер [2].

Отже, якщо у галузі літературного перекладу позиції перекладача досі передбачувано сильні з огляду на особливість функціонування мови у подібних дискурсах, то в інших галузях перекладу, де рутинної роботи з клішованим контентом значно більше, перекладач дедалі частіше постає в умовному образі «(вмілого) оператора ШІ», який у такому випадку має спиратися як мінімум на: 1. Власну лінгвістичну компетенцію; 2. Глибинне володіння певною тематикою, галуззю, дискурсом, жанром тощо, які є актуальними для його роботи (тематична компетенція); 3. вмілу роботу з технологіями, зокрема сервісами ШІ (технологічна компетенція).

Зрештою, нова епоха доступних сервісів сучасного цифрового середовища закріплює за перекладачем дещо новий образ такого собі «маргінала-інтелектуала», який за лаштунками «маніпулює» технологією як черговим ресурсом задля досягнення адекватного результату. Етична, інтерпретативна та креативна функції досі лишаються важливою прерогативою перекладача, а сам перекладач у деякому розумінні позбувається підлеглого образу «бранця невидимої медіації»: його професійна ідентичність радше стає ближчою до менеджера процесів і медіатора технологій, ніж простого мовного посередника.

Список використаних джерел:

1. Ballard M., El Kaladi A. (ed.). *Traductologie, linguistique et traduction*. Arras : Artois Presses Université, 2003. 312 p. ISBN 2-910663-85-X.
2. Hutchins W.J., Somers H.L. *An introduction to machine translation*. London : Academic Press, 1992. 362 p. ISBN 0-12-362830-X.

Бутенко В.А.

студент;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГРАМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ МИНУЛОГО ЧАСУ З ЧАСТКОЮ 더 В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

Вивчення сходознавства в Україні не є досить поширеною тенденцією та розвивається не так стрімко, як дослідження певних інших галузей мовознавства (Сорокін, 2009, с. 6). Корейська мова вважається однією з найбагатших мов світу, вона має унікальну граматичну структуру та особливий лексичний склад. Важливе місце у працях лінгвістів займає дослідження системи часових форм. Серед таких форм важливе місце займає минулий час корейської мови, основною функцією якого є відображення минулого досвіду та спогадів людини, а також ретроспективного погляду на події (김중복, 2016, с. 128).

Для позначення минулого часу у корейській мові використовується частка 더, вона вважається найбільш вживаною. Основна семантична функція граматичних конструкцій з часткою 더 – передача особистої думки мовця в межах минулого часу (송창선, 2006), 55–73). Граматичні конструкції з компонентом –던 є одними з найуживаніших. Вони позначають обов'язкову повторювану дію, що відбувалася у минулому й завершилася до моменту мовлення. Водночас це не виключає можливості її повторення і в теперішньому часі. Частка 더 у цій граматичній конструкції передає особистий досвід митця. “내가 입던 옷” “Одяг, що я носив”; “제가 마시던 커피는 마셨어요” “Кава, яку я пив, смачна”; “지난 주에 보던 영화를 다음 해 볼 거예요” “У наступному році я збираюся подивитися фільм, який я дивився минулого тижня”. Форма на 았/였/였던 описує дію, що могла не мати регулярний характер в минулому (могла бути й регулярною), а й

одноразовий характер, і дія на *왔/왔/였던* протиставляється теперішньому часу. “제가 앉았던 의자에 앉으십시오” “Сідайте на моє місце”; “길었던 머리를 자르고 찍은 사진이에요” “Це фото зроблено після того, як я підстригла своє довге волосся”; “끊었던 담배를 다시 피웁니다” “Знову почав курити після того, як (колись) кинув”. В першому прикладі контекстуально можна побачити протиставлення минулого стану теперішньому, буквально: «Сідайте на місце, де я раніше сидів і де зараз вже не сиджу». В другому прикладі форма на *왔/왔/였던* підкреслює протиставлення в тому, що «раніше волосся було довге, а в момент, коли фотографія була зроблена, воно вже було коротке».

Форма на *더니* (*왔/왔/였더니*) в корейському мовознавстві називається дієприслівником фонові дії. Ця граматична форма використовується під час згадування минулих подій мовцем, а потім описує негайний висновок, наслідок або відкриття, зроблене на основі згаданих обставин, суб'єктом часто виступає друга або третя особа: “한국말을 열심히 공부하더니 지금 한국말을 유창하게 말해요” “(Він) наполегливо вчився, (вочевидь) тому тепер вільно розмовляє корейською”.

Форма на *왔/왔/였더니* відрізняється тим, що підмет підрядного речення завжди мислиться першою особою, дія, що описується у головній частині, має інший підмет та сприймається мовцем, як прямий наслідок чи результат дії підрядної частини, про який мовець, зазвичай й, говорить з відтінком здивування, неочікуваності. Форму на *왔/왔/였더니* можна вважати приблизним синонімом аналогічної функції граматичної конструкції (으)니까: “술을 너무 많이 마셨더니 머리가 아파요” “Забагато випив, тому (раптом) розболілася голова”.

Граматична форма *더라도* позначає протиставлення, і є синонімічною до форми на *아도/어도/여도*, бо є результатом поєднання двох граматичних конструкцій *더라도* та *아도/어도/여도*, і так само, як і *더라도* має підтекст власного досвіду, а також передбачає гіпотетичне забарвлення: “그 사람이 살인자라고 하더라도 나는 그

사람을 사랑한다” “Навіть якщо з’ясується/якщо припустити, що він – убивця, я все одно кохатиму його”.

Наступна форма, яку слід розібрати – *왔/왔더라면*, що є поєднанням двох граматичних форм *왔/왔더라* та *면* та має значення висловлення власної думки або гіпотези про ситуацію в минулому протилежну тому, що сталося насправді. “*표가 모두 매진되었네요. 우리는 미리 예매했더라면 영화를 볼 수 있었을 거예요*” “Усі квитки розкуплено. Якщо б ми купили їх заздалегідь, то змогли б подивитися фільм”. У першому реченні описується факт того, що квитки не були куплені, а в другому виказується гіпотеза, щодо минулих подій, і як гіпотетична дія могла вплинути на теперішні або майбутні події.

Як висновок можемо зазначити, що частка *더* в сучасній корейській мові, завжди використовується на позначення атрибутивного минулого часу. Ми провели семантичний розбір 6 граматичних конструкцій з часткою *더*. Можемо зазначити, що всі вони позначають минулий час з підтекстом власного досвіду, і можуть набувати різних семантичних значень в залежності від поєднання з іншими граматичними конструкціями, а також в залежності від контексту.

Список використаних джерел:

1. Сорокін С.В. Турецька й українська мови в системі координат «ВИД – ЧАС – МОДАЛЬНІСТЬ»: Монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2009. 341 с.
2. 김종복 «현대 한국어 문법». – 서울: 한국 문화사, 2016. – 400 페이지.
3. 송창선 «현대국어 선어말어미 ‘-더-’의 기능 연구 ‘-던’과의 관련성을 중심으로». 언어과학연구 39. 언어과학회, 2006. – 55-73쪽.

Василенко В.С.

студентка,

Київський національний лінгвістичний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕЙСЬКОЇ ЖЕСТОВОЇ МОВИ: ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Жестові мови є невід'ємним елементом комунікації для людей з порушенням слуху. Вони виконують не лише практичну, а й культуроносну функцію, адже відображають історію, традиції та соціальні процеси країни. Корейська жестова мова (КЖМ) – яскравий приклад того, як мовна система розвивається під впливом історичних подій та потреб суспільства. Дослідження її становлення та сучасного використання дозволяє глибше зрозуміти механізми розвитку жестових мов загалом, тож метою цієї роботи є висвітлення історичних етапів формування КЖМ і аналіз її лінгвістичних особливостей.

Корейська жестова мова почала формуватися наприкінці XIX століття, коли до Кореї прибували іноземні місіонери та відкривали перші школи й лікарні для нечуючих дітей. У цих навчальних осередках стихійно виникали локальні системи жестів, які слугували основою для майбутнього розвитку національної мови, проте довгий час не існувало єдиного стандарту [1]. Переломним етапом став період японської окупації (1910-1945), тоді у 1913 році в Сеулі відкрилася перша школа для глухих, де навчання велося японською, що сприяло активним запозиченням лексики та граматичних конструкцій японської жестової мови. Попри це, глуха спільнота намагалася зберегти власні комунікативні традиції, що стало підґрунтям для формування майбутньої корейської системи жестів [2]. Після звільнення країни у 1945 році постала потреба у створенні власного мовного стандарту та очищенні жестової мови від японських впливів. Вирішальну роль у цьому процесі відіграв педагог Юн Бек Вон, який ініціював створення корейського жестового алфавіту та перших словників, що дозволило впорядкувати й поширити мову серед глухої спільноти [1]. У 1960-1980-х роках активізувалося документування та викладання жестової мови,

з'явилися підручники й методичні посібники, а громадські організації почали домагатися її офіційного визнання. У 1990-х роках уряд підтримав ці ініціативи, і мова поступово інтегрувалася в освітні та медійні програми, отримуючи статус важливого засобу комунікації. У 2016 році корейська жестова мова була офіційно визнана однією з національних мов, що забезпечило їй юридичний захист, розширило використання в освіті, державних установах і засобах масової інформації. Сьогодні вона характеризується високим рівнем стандартизації, активним поповненням лексики та впровадженням у цифрові технології, зберігаючи при цьому діалектні відмінності як відображення складного історичного шляху [2].

Зі структурної точки зору корейська жестова мова тяжіє до аглютинативного типу і є повноцінною мовною системою, що включає фонологічний, морфологічний, синтаксичний та семантичний рівні. Граматичні категорії, такі як час, аспект і модальність, передаються через допоміжні жести-морфеми, а порядок слів у реченні зазвичай відповідає схемі підмет–додаток–присудок, з можливістю варіацій залежно від контексту та значення висловлювання. Просторова граматика є важливим елементом мови: напрямок, локалізація та траєкторія жестів відображають відносини між об'єктом, суб'єктом і дією. Фонологія КЖМ включає різні конфігурації рук, напрямки руху, місця артикуляції та міміку, що забезпечує точну передачу значень. Семантична структура поєднує іконічні та абстрактні знаки, а лексика відображає культурні особливості Південної Кореї. Завдяки цим характеристикам КЖМ забезпечує передачу граматичних і смислових значень і повноцінну комунікацію [3].

Сьогодні корейська жестова мова офіційно визнана однією з національних мов Південної Кореї, що підтверджує її соціальну та культурну значущість. Вона активно використовується в освіті, медіа, державному управлінні та культурних проєктах, сприяючи соціальній інтеграції глухої спільноти. Водночас дослідження та розвиток КЖМ тривають, особливо у сферах стандартизації, вивчення діалектів, опису граматичної системи та перекладознавства. Збереження та популяризація мови здійснюються через інтеграцію в освітні

програми, підтримку нечуючих студентів і державну політику, що гарантує рівні можливості для всіх громадян [4].

На сьогоднішній час перспективи розвитку КЖМ тісно пов'язані з технологіями. Для цього створюються онлайн-курси, програми автоматичного перекладу жестів, мобільні додатки та медіа-платформи, що роблять мову більш доступною та популярною серед людей, зокрема молоді. Жестова мова виступає не лише засобом комунікації, а й ключовим елементом культурної самобутності нечуючих людей, сприяє їхній участі в соціальних процесах і зменшує соціальну ізоляцію.

Розширення використання КЖМ також має економічне значення, оскільки забезпечує людям із порушенням слуху рівний доступ до працевлаштування та професійної реалізації, що підвищує їхній соціально-економічний потенціал і сприяє зменшенню бідності серед цієї групи населення. Завдяки офіційному визнанню, підтримці держави та розвитку технологій, корейська жестова мова має всі передумови для подальшого зміцнення своєї ролі як засобу комунікації, культурного символу та інструменту соціальної інтеграції.

Таким чином, корейська жестова мова, як і інші національні жестові системи, відіграє важливу роль у подоланні соціальної ізоляції та забезпеченні рівноправного доступу для людей із порушеннями слуху. Вона створює умови для інтеграції глухої спільноти у соціальне життя, сприяє ефективному обміну інформацією та відкриває доступ до освітніх, культурних і соціальних ресурсів. Саме тому надзвичайно важливо приділяти жестовим мовам системну увагу у лінгвістичних дослідженнях, адже вони розширюють розуміння мови як когнітивного, соціального й культурного явища. Жестові мови мають усі ознаки повноцінних природних мов – фонологію, морфологію та синтаксис, але базуються на візуально-просторовій передачі інформації, що відрізняє їх від вербальних мов. Їхнє вивчення дозволяє глибше усвідомити універсальні механізми формування мови, варіативність граматичних структур та взаємодію мовних і невербальних засобів. Крім того, жестові мови наочно демонструють вплив культурних, історичних та соціальних чинників на мовну систему, що робить їх цінним джерелом для міжмовних і

міжкультурних досліджень. Ігнорування цих мов у науковій сфері означало б нехтування значущою складовою мовного багатства людства.

Список використаних джерел:

1. Hwang Chang (2020) “The History and Structure of Korean Sign Language” University of Washington Presentation.
2. Korean Sign Language Colloquium, University of Washington (2023). YouTube. URL: <https://youtu.be/17lniCvETtg>.
3. Namuwiki. 한국 수어. <https://namu.wiki/w/한국%20수어>.
4. 이현화 (2017). 한국수어 정비 사업. 국립국어원.

Галицька А.Ю.

аспірантка,

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОЦІОКУЛЬТУРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МІСТА ЧЕРЕЗ МОВНІ ЗАСОБИ

Урбаністичний простір сучасного міста є не лише фізичним середовищем, а й складною системою знакових, символічних і дискурсивних практик, через які конструюється його соціокультурна ідентичність. Мовні засоби в цьому контексті відіграють ключову роль, оскільки саме через мову формується уявлення про місто як соціальний, історичний, культурний та економічний феномен. Урбаністичні тексти – рекламні слогани, гасла, графіті, публічні звернення, назви об'єктів інфраструктури тощо – стають важливими маркерами колективної пам'яті, цінностей та ідеологем міського життя.

У цьому дослідженні розглядається, яким чином лінгвістичні засоби репрезентують соціокультурні особливості міста в бренд-комунікації, медійному дискурсі та публічному просторі. Особливу увагу приділено вивченню семантики назв, метафоричних структур, символічних образів, які втілюють локальну ідентичність, національний наратив або глобалізовану урбаністичну парадигму.

Аналіз ґрунтується на матеріалі сучасної іспаномовної комунікації, що дозволяє виявити спільні та специфічні риси репрезентації міста в межах культурного простору Іспанії та Латинської Америки. Такий підхід сприяє глибшому розумінню функціонування мови як інструменту соціального впливу, ідентифікації та культурного самовираження в умовах урбанізованого світу.

Теоретичні підходи до аналізу урбаністичної репрезентації.

Репрезентація міста через мову є частиною ширшого лінгвокультурного процесу, у межах якого просторові категорії інтерпретуються крізь призму людського досвіду. Міський простір вербалізується у вигляді топонімів, слоганів, урбаністичних наративів, графіті, офіційних і неофіційних текстів. Теорії соціального

конструктивізму (Н. Бреннер, А. Лефевр) [1; 3] вказують на те, що мова не просто відображає, а конструює міський простір як соціокультурну реальність. Урбаністична репрезентація як об'єкт міждисциплінарного дослідження охоплює низку наукових підходів, що дозволяють вивчати місто як комунікативний, соціокультурний та семіотичний феномен. У межах сучасного гуманітарного знання виділяють кілька ключових напрямів, що формують теоретичну основу аналізу урбаністичних репрезентацій: соціокультурний підхід, лінгвокультурологічний підхід, критичний дискурс-аналіз, семіотичний підхід, медіадискурсивний підхід.

Соціокультурний підхід розглядає місто як культурну конструкцію, репрезентовану через систему знаків, символів і наративів. У межах цього підходу важливу роль відіграє концепція урбаністичного дискурсу, що формує колективні уявлення про простір, ідентичність, пам'ять і належність. Теоретики, як-от П. Бурдьє, М. де Серто, Ю. Лотман акцентують увагу на тому, як повсякденні практики, мова та простір взаємодіють у створенні символічного образу міста [1].

Лінгвокультурологічний підхід зосереджується на аналізі мовних засобів, що слугують каналом культурної репрезентації міського простору. Назви вулиць, районів, архітектурних об'єктів, урбаноніми, публічні гасла – усе це розглядається як носії культурних кодів. Лінгвокультурологія дає змогу простежити, як через мову заковуються цінності, стереотипи, історичні події та соціальні ролі.

Критичний дискурс-аналіз (за Т. ван Дейком, Н. Ферклом) дозволяє виявити, як через мову легітимуються ієрархії, політичні наративи та механізми впливу [1; 2]. У контексті бренд-комунікації міста цей підхід допомагає проаналізувати, які ідеологічні меседжі приховані в рекламних кампаніях, назвах проєктів і публічних повідомленнях.

Семіотичний підхід. Місто як текст інтерпретується через систему знаків, де мова – лише один із рівнів семіотичної репрезентації. Урбаністичний простір сприймається як візуально-семіотичний конструкт, у якому важливими є співвідношення тексту, образу, символу. Ю. Лотман визначав місто як «семіосферу», де всі елементи – від архітектури до мовних знаків – є частиною комунікативної системи [1].

Медіадискурсивний підхід. Враховуючи роль цифрових медіа в сучасному брендуванні міст, аналіз урбаністичної репрезентації дедалі частіше охоплює вивчення онлайн-дискурсів. Міські сторінки в соцмережах, туристичні сайти, візуальні кампанії – усе це формує вторинну, медійну репрезентацію міського простору.

Мовні засоби як механізм символічного оформлення урбаністичного простору. Місто як бренд використовує цілу низку мовних стратегій для формування свого іміджу. Найчастіше репрезентація здійснюється через: *слогани та гасла* – наприклад, *Madrid te abraza* («Мадрид тебе обіймає») або *Buenos Aires siempre te espera* («Буенос-Айрес завжди чекає на тебе»), які вербалізують ідеї гостинності, відкритості, національної єдності; *метонімічне й метафоричне осмислення простору* – використання образів, що відсилають до історії, архітектури, культури (напр., «місто Гауді», «латиноамериканський Париж»); *топонімічна символіка* – назви районів, вулиць, площ стають кодами соціальних і культурних ідентичностей, які маркують не лише простір, а й соціальний статус, етнічну належність, історичну пам'ять.

Соціокультурні акценти в публічному дискурсі. Публічний дискурс є складовою сучасного соціокомунікативного простору, де формуються, відтворюються й транслуються базові соціокультурні цінності. Він охоплює різноманітні жанри й формати – від політичних промов до брендovих кампаній міст, від вуличної реклами до соціальних медіа – і відіграє ключову роль у конструюванні колективної ідентичності.

Соціокультурні акценти в публічному дискурсі – це ті елементи, які виокремлюють і підсилюють специфічні риси культури, традицій, способу життя певної спільноти або території. У контексті урбаністичної бренд-комунікації такі акценти можуть проявлятися у вигляді: ціннісних наративів (відкритість, креативність, екологічність); історико-культурних алюзій (посилання на минуле міста, постаті, пам'ятки); місцевих символів та гасел, що підкреслюють унікальність простору; лінгвістичних кодів, які відображають культурну ідентичність (наприклад, використання діалектизмів, локалізмів, інкультураційних елементів).

Соціокультурні акценти особливо помітні в іспаномовному публічному дискурсі, де мова часто слугує засобом ідеологічного позиціонування. Наприклад, міста як Барселона, Буенос-Айрес чи Мехіко активно використовують локальні мовні ресурси (каталанська, *lunfardo*, мексиканські іспанізми) для створення виразного бренду. Таким чином, соціокультурний компонент виконує не лише ідентифікаційну функцію, а й впливає на сприйняття міста як соціального актора в глобальному комунікативному просторі. У сучасному світі, де бренди змагаються не лише за економічну привабливість, а й за культурну унікальність, соціокультурні акценти в публічному дискурсі стають засобом м'якої сили, здатної формувати лояльність, довіру та емоційну прив'язаність до урбаністичного простору.

Іспанськомовні міста часто конструюють свою соціокультурну репрезентацію через багатомовність, поєднання локального й глобального, історичного й сучасного. Наприклад: *Барселона* активно експлуатує каталонську мовну ідентичність, водночас залишаючись міжнародним брендом; *Мехіко* у своїй бренд-комунікації часто апелює до доколоніального спадку, підкреслюючи унікальність культури ацтеків; *Буенос-Айрес* використовує мовну гру та іронію, формуючи образ культурного та інтелектуального центру Латинської Америки.

Мова як носій міського наративу. Мова відіграє провідну роль у формуванні, збереженні та трансляції міського наративу – цілісної оповіді про місто, його ідентичність, цінності, минуле й майбутнє. Міський наратив – це не лише текстуальна історія, а й сукупність смислів, які циркулюють у соціальному просторі, закодовані у візуальних, символічних та лінгвістичних формах. Через мову міста «розповідають» про себе: хто вони, чим вирізняються, яку ідею несуть у глобальному урбаністичному контексті. Мова в цьому аспекті виконує кілька ключових функцій: ідентифікаційну – допомагає окреслити межі культурної унікальності міста (наприклад, Барселона як місто, де каталонська мова є маркером окремої ідентичності); наративну – створює «історії міста» через брендові тексти, слогани, урбаноніми, публічні звернення, гасла; символічну – втілює ідеї, цінності та локальні міфи в лінгвістичних формах; міфологізуючу – сприяє створенню міського міфу, який у публічному дискурсі

здобуває статус колективного знання (наприклад, «Буенос-Айрес як столиця танго» або «Мехіко – місто контрастів»).

В іспанськомовному контексті мова виступає також як сфера перетину глобального та локального: слогани на кшталт *Madrid te abraza* або *Barcelona inspira* поєднують універсальні людські емоції з конкретним культурним ґрунтом. Урбаністична лінгвістика демонструє, що мова не просто описує місто – вона його конструює, перетворюючи фізичний простір на семіотичний, і тим самим включаючи його в систему соціальних взаємодій та практик, що формують ідентичність. Місто постає як текст, прочитання якого залежить від мовних знаків, контексту, культурного досвіду та комунікативних стратегій.

Наративізація міста відбувається через легенди, путівники, тексти на білбордах, у соціальних мережах, у публічному мистецтві. Ці тексти створюють дискурсивну мапу міста, де кожне висловлювання виявляється не просто інформаційним, а ідеологічно забарвленим актом.

Мова відіграє ключову роль у формуванні соціокультурної репрезентації міста, виконуючи функції символізації, інтерпретації та ідентифікації. Через лінгвістичні засоби місто «говорить» до своїх мешканців і гостей, закріплюючи за собою певні образи, цінності та культурні орієнтири. Дослідження мовних механізмів урбаністичної репрезентації відкриває нові перспективи для міждисциплінарного аналізу міського простору.

Список використаних джерел:

1. Міхно Н. К. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору: монографія. Дніпро : Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 2020. 423 с.

2. Черниш Н., Лукеря Т. Ідеологія в фокусі критичного дискурс-аналізу Н. Феркло. *Український соціологічний журнал*. 2020. Випуск 24. С. 23–35. DOI: <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2020-24-03>

3. Brenner, N. *New Urban Spaces: Urban Theory and the Scale Question*. Oxford University Press. 2019. 480 p. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190627188.001.0001>

Лебедєва О.А.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

КОСМОГОНІЧНІ МІФИ В КОРЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНО-КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЯХ

Кожен народ має свої уявлення про світ, його створення та місце людини у цьому світі. Однією з перших форм такого осмислення є космогонічні міфи, що розповідають про створення Всесвіту, які відіграють важливу роль у формуванні національної культури, мови, обрядовості, традицій та ментальності. Вони не лише передають уявлення про початок світу, а й закладають основи світоглядної системи, що визначає цінності та характер народу.

Для кращого розуміння корейської мови, необхідно вивчати культуру, літературу та менталітет народу. Через призму міфів можна простежити формування культурних кодів та національного менталітету. Саме тому є необхідність міжкультурного порівняльного аналізу, який дає змогу глибше зрозуміти як спільні архетипи, так і унікальні мовно-культурні особливості.

Космогонічний міф – це символічна розповідь про початок світу в розумінні певної спільноти. Космогонічні міфи слугують основою для орієнтації людини у світі, визначають її місце у всесвіті та ставлення, яке вона повинна мати до інших людей, природи та всього позалюдського світу; вони задають стилістичний тон, який має тенденцію визначати всі інші жести, дії та структури в культурі [5]. Найбільш поширеною класифікацією космогонічних міфів є їх розподілення на типи з точки зору структур, які вони розкривають. Існують 6 типів, на які можна класифікувати ці міфи, а саме: створення з нічого, створення з хаосу, створення з космічного яйця, створення через процес емерджентності (поступового виникнення), створення від світових батьків та створення за допомогою земного водолаза [2, с. 169–173].

Космогонічні міфи неабияк впливають на наше життя, бо розповідають про народження нашого Всесвіту і нашу роль у ньому. До того ж, вони ще й відіграють вирішальну роль у формуванні світогляду, моральних цінностей, мови та обрядовості [3].

Корейський і український народи знаходять на дуже великій відстані один від одного, тому культурні складові – такі, як міфи, обряди та вірування – не можуть бути ідентичними. Розуміння, як само був створений світ, звідки з'явилися люди та об'єкти природи, також відрізняється, що буде ідентичність та унікальність кожного народу.

Для розуміння культурної різниці між українцями та корейцями був проведений порівняльний аналіз корейського та українського космогонічних міфів. Були обрані найдавніші та найважливіші міфи для двох культур, а саме корейський космогонічний міф 창세가 або «Про створення Світу» та український міф «Сокіл-Род».

Корейський міф «Про створення Світу» під назвою 창세가 відноситься до корейського шаманізму і є важливим елементом корейської культурної спадщини [4, с. 21–27].

Головним героєм цього міфу є Майтрея, вище божество, що створює світ з так званого хаосу або з первинної єдності неба та землі. Він розділяє небо та землю мідними стовпами. На той час існувало два сонця та два місяці, з яких він залишає лише одне сонце та один місяць, а з інших створює сузір'я та інші зірки.

Майтрея робить собі чернечий одяг з лози та відправляється на пошуки вогню та води, адже на той час в світі цього не існувало. За вказівками миші він відправляється на гору Кимджон, де за допомогою кварцу та чавуна здобуває вогонь, а на іншій горі, під назвою Соха, знаходить джерело води. Далі він піднімає руки з срібною та золотою тарілками і небо послало йому п'ять золотих і п'ять срібних комах, які стали чоловіками і жінками. Вони утворили п'ять пар і дали початок людству.

Через деякий час у світі з'являється Шак'ямуні, який хоча забрати всю владу собі. Між Майтреєю та Шак'ямуні починається боротьба за владу, в якій Шак'ямуні обманом здобуває перемогу. Обурений Майтрея у відповідь на це віддає владу Шак'ямуні та проклинає його, передбачивши, що світ наповниться хаосом.

Український міф про створення світу – «Сокіл-Род» є найдавнішим та має декілька версій. Для дослідження було обрано одну з версій – ту, що була записана Валерієм Войтовичем у його книзі «Міфи та легенди давньої України».

Цей міф починається з того, що на початку був лише безмежний Хаос мороку і тьми. Він поглинав вогонь і воду, небо і землю, так що цій безодні не було ні кінця, ні краю. Одного разу в цей безлад прилетіло всевидяче Око, зі сльози якого народився птах на ім'я Сокіл – речник Божий.

Сокіл ринувся у бій з Хаосом, аби зробити свідомість і буття, і кружляв він не одну тисячу літ, пронизуючи своїм сяйвом морок, поки не створився простір. Тоді птах зніс Золоте яйце, з якого народився блаженний Вирій-рай, посеред якого почало рости Дерево життя. Сокіл злетів на верхівку цього дерева, звив собі золоте гніздо та став творити світ. Також з того яйця зародилися небо та земля.

Потім під могутнім Падубом постав вічно живий камінь-алтир. На тому камені запалав священний вогонь, до якого боги стали приносити великі жертви та молитви заради минулого, сучасного та майбутнього життя людей на землі. Також під тим каменем перебуває безсмертя людської душі, яким боги засівають землю, щоб сонце земного життя не згасло. Небо ж було таким яскравим, що людські очі не могли цього витримати, тому Сокіл-Род прикрив його хмарами.

У міфі також згадується про зміну пір року, чергування дня і ночі та Вирій – вічнозелену країну, розташовану далеко на сході за великими морями. Там завжди весна-літо і світить сонце – там починається життя. Саме в цій країні світлі душі отримують силу небесного розуму і потім повертаються на землю. Вони відроджуються не тільки в людях, але й в деревах, каменях, ріках, тваринах і рослинах.

Результати порівняльного аналізу показують, що обидва міфи, попри значні культурні та релігійні відмінності, відображають універсальне прагнення людства зрозуміти походження світу. Вони мають спільні структурні елементи, такі як первісний хаос, розуміння добра і зла і зв'язок з природою та її вшануванням. Однак спосіб творення, природа походження людей, циклічність життя та есхатологічний та культурний контексти відображають специфіку

культур та релігій двох країн. Український міф «Сокіл-Род» є характерним прикладом космогонії, зосередженої на створенні Всесвіту, тоді як корейський міф «Про створення Світу» поєднує космогонічні мотиви з буддійською есхатологією та розглядає людину як центр Всесвіту.

Отже, космогонічні міфи є підґрунтям кожної традиційної культури, бо саме через них народи прагнуть дати відповіді на такі запитання: звідки постав світ, що є його основою, яка роль людини в цьому великому просторі. В українській та корейській культурних традиціях такі міфи не тільки пояснюють виникнення Всесвіту, а й формують глибокі світоглядні орієнтири, які втілюються в обрядах, фольклорі, мові та національному характері.

Список використаних джерел:

1. Войтович В. М. Міфи та легенди давньої України. Тернопіль, 2009. 389 с.
2. Bhattacharyya S. Idea of a Basic Myth–Cosmogonic Myth. *International Journal on Humanistic Ideology*. 2008. P. 167–192. URL: https://www.socio.humanistica.ro/Public/2008v1n1/IJHI%202008_1.pdf
3. Campbell J., Moyers B. *The Power of Myth*. Columbia, 1991. 293 p.
4. Choi Won–oh. *An Illustrated Guide to Korean Mythology*. Kent, 2008. 317 p.
5. Long C.H. (2016). Creation myth. *Encyclopedia Britannica*. 2016. URL: <https://www.britannica.com/topic/creation–myth>

Ляшкевич М.О.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

Машинний переклад – молода галузь науки, яка стрімко розвивається останні десятиліття, і вже показує значні досягнення у сфері сучасного перекладознавства [7, с. 9]. Системи машинного перекладу (надалі СМП) – це комп’ютерні програми та алгоритми, які здійснюють автоматичний переклад тексту з однієї мови на іншу. Останні декілька років СМП стають все більш незамінною частиною сучасного життя. Кожна СМП має свою міру автоматизованості роботи, так, за класифікацією Ларрі Чайлдсона, СМП поділяють на:

- 1) FАMT (Fully-automated machine translation);
- 2) HАMT (Human-assisted machine translation);
- 3) MАNT (Machineassisted human translation) [1, с. 373].

Крім цього, кожна з СМП виконує різні типи машинного перекладу. Засновник і директор бюро перекладів «Профпереклад» Юрій Цверкун у своїй статті «Види машинного перекладу» визначає чотири типи машинного перекладу: статистичний, на основі правил, гібридний і нейронний [4].

З давніх-давен мова розвивалась одночасно з суспільством, реагувала на будь-які зміни та підлаштовувалась під них. Тож з упевненістю можна сказати, що мова – це живий організм, який продовжує змінюватись та удосконалюватись і дотепер.

Корейська мова є аглютинативною, тобто її словотвір та граматичні форми утворюються через додавання афіксів до основи слова. Афікси позначають час, особу, число, спосіб, відмінок та інші граматичні значення, а також мають тільки одне суворо визначене значення [3]. Крім своєї належності до аглютинативних мов,

корейська мова має багато особливостей, які впливають на здійснення якісного машинного перекладу. Перш за все це структурні основи побудови речення. Корейська мова є присудково-кінцевою, тобто при побудові речення присудок (у корейській мові ним виступає дієслово або прикметник) завжди стоїть в кінці, а також в реченні завжди є головна частина, яка обов'язково стоїть в кінці, а всі залежні елементи попереду неї [6, с. 265]. Дмитро Карпека у своїй книзі «Практична граматики корейської мови» вказує, що речення в корейській мові мають структуру SOV (Subject-Object-Verb), тобто підмет завжди займає перше місце, а присудок – останнє місце в реченні [2, с. 1]. Дана особливість мови ускладнює виконання точного машинного перекладу, оскільки часто машинний алгоритм плутає частини речення місцями, через що може викривлятися контекст, проте це не унеможливорює сам процес перекладу.

Також варто зазначити про стилі ввічливості, які є основою корейської мови. Вони тісно пов'язані з ранговою системою та віковими категоріями, а також є частиною корейської граматики. Всього у корейській мові налічується 6 стилів ввічливості: «офіційно-ввічливий» – 하십시오체, «формальний» – 하오체, «нейтральний» – 하게체, «літературний» – 해라체, «неофіційно-ввічливий» – 해요체 та «інтимний» – 해체 стиль [10, с. 304]. На відміну від структури речення, наявність стилів ввічливості роблять завдання перекладу корейської мови для СМП складнішим, оскільки машинний алгоритм не здатний правильно інтерпретувати дану особливість в перекладі на іншу мову, оскільки в більшості мов світу стилі ввічливості та рангова система не на стільки поширені, через що цей процес потребує втручання та корегування тексту перекладу людиною перекладачем.

Крім усього вищезазначеного варто згадати про культурологічний аспект корейської і будь-якої іншої мови. Станом на сьогоднішній день машина не здатна виконати такі задачі, як переклад поезії або фразеологізмів, а також переклад тексту, у якому вжито специфічну лексику, до якої немає відповідників у мові, якою здійснюється переклад.

Саме для перекладу з корейської мови, найбільш поширеними у використанні є статистичні та нейронні СМП. Статистичні СМП працюють наступним чином – в комп'ютер завантажують мільярди

слів тексту, як одномовного тексту цільовою мовою, так і вирівняного тексту, що складається з прикладів людських перекладів з однієї мови на іншу. А після цього застосовують методи статистичного навчання для побудови моделі перекладу [5]. Найвідомішим прикладом даної СМП яка виконувала статистичний переклад до 2016 р. був Google Translate. Одним з мінусів цього сервісу для перекладу з корейської мови було те, що під час виконання перекладу з корейської на українську мову, система перекладала текст спочатку англійською, і лише потім українською. Через що часто зберігався лише сенс тексту перекладу, а особливості вихідного тексту губилися.

Що стосується нейронних СМП, то в них можливостей набагато більше. Нейронний машинний переклад – це підхід до машинного перекладу, який використовує методи глибокого навчання, широкої галузі машинного перекладу, що ґрунтується на штучних нейронних мережах [9, с. 289]. Тобто СМП, що виконують даний тип перекладу, під час роботи не тільки вивчають зв'язки між словами мовної пари, але й аналізують контекст всього вихідного тексту і підлаштовують його під стилістику тексту оригіналу, зберігаючи його граматичні особливості.

Системи нейронного машинного перекладу використовують штучні нейронні мережі, які навчаються на великій кількості пар паралельних речень («parallel corpora»), які спочатку перекладають люди-перекладачі. Тобто тепер для перекладу з однієї мови на іншу не потрібно виконувати додатковий переклад проміжною мовою, при цьому зіставлення слів і поділ на фрази більше не потрібні. Це і є основною відмінністю нейронного МП від інших видів [8, с. 86]. Представником даної СМП є DeepL.

Отже можна зробити наступний висновок: СМП, які виконують статистичний машинний переклад, доволі ефективні, проте обмежені у глобальному аналізі контексту вихідного тексту. Також в алгоритмі роботи відбувається багато процесів, які впливають на якість тексту перекладу (проміжний переклад). Тобто основною можливістю статистичного МП для корейської мови є обробка великих обсягів тексту і швидкий переклад, а обмеженням є те, що переклад здійснюється грубо, без урахування контексту та деталей.

СМП, що виконують нейронний переклад, мають більше можливостей обробки даних, тому виконаний ними переклад потребує меншого редагування. Ці системи працюють на основі нейромереж, які постійно оновлюють свої бази даних, а також краще зберігають контекст та стилістику вихідного тексту корейської мови і правильно підбирають відповідники у тексті перекладу.

Отже в цілому СМП полегшують процес перекладу, виконуючи його за лічені секунди, чого людина-перекладач зробити не здатна – це і є основним плюсом СМП. Обмежень та недоліків у СМП все ж трохи більше. Вони не до кінця здатні чітко передати контекст у тексті перекладу; не враховують культурологічні деталі корейської мови при здійсненні перекладу, через що не можуть правильно їх передати у тексті перекладу; не мають можливості інтерпретувати терміни та поняття з корейської мови на мову перекладу, якщо у мові перекладу не існує прямого відповідника; часто потребують втручання людини-перекладача, для здійснення редагування та перевірки виконаного тексту перекладу.

Список використаних джерел:

1. Гречуха Л. О., Кузєбна В. В. Системи машинного перекладу: оглядовий аналіз. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 372–374.
2. Карпека Д., Практична граматики корейської мови. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2024.
3. Кочерган М.П., Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія». 2001.
4. Цверкун Ю., Як працює машинний переклад. Види машинного перекладу. 2023. URL: <https://profperekklad.ua/vidi-mashinnogo-perekladu/>
5. Franz Och. (2006). Statistical machine translation live. URL: <https://research.google/blog/statistical-machine-translation-live/>
6. Ho Min Sohn., The Korean Language. *Cambridge University Press*. 2001
7. Hutchins W. J., Machine translation over fifty years. *Histoire, Epistemologie, Langage*, Norwich: University East Anglia, 2001. Т. 22, р. 7–31.

8. Ogurtsova, O., & Shevchenko, O., Neural machine translation: strengths and weaknesses. European Science, Karlsruhe: ScientificWorld-NetAkhatAV. 2023. 4 (pp. 86–92).

9. Philipp Koehn., Neural Machine Translation. Cambridge University Press. 2020.

10. 유영관, 이지연 & 김건희, 한국어 교재에 나타난 높임법 연구: 경희대, 성균관대 고급 교재 담화 지문 분석을 중심으로. 언어과학연구. 2022.

Підченко Н.О.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

ЗІСТАВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАПОЗИЧЕНЬ В КОРЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ

У межах дослідження проаналізовано медичні тексти, що висвітлюють теми пандемії COVID-19, вакцинації, пробіотиків та антимікробних препаратів. Це дозволяє простежити, як українська мова інтегрує іншомовні запозичення, зокрема латинського та англомовного походження, та адаптує їх для наукового дискурсу.

Приклади текстів:

Вакцинація та COVID-19

«У цьому контексті вакцинація проти COVID-19 визнається ключовою стратегією в протидії пандемії. Вакцини стали не лише засобом профілактики захворювання, але і потужним інструментом для стримування поширення вірусу та зменшення тяжкості перебігу хвороби» (Юрко, Лівіненко, & Соломенник, 2024, с. 170).

Тут українська мова використовує терміни вакцинація, профілактика, COVID-19 як ключові поняття. Абсолютно міжнародні терміни (COVID-19) зберігаються без змін, що забезпечує уніфікацію наукового спілкування.

Антибіотики та пробіотики

«Сьогодні, коли вибір антибіотиків для лікування зростаючої кількості захворювань, спричинених мультирезистентними штамми бактерій, обмежений, дослідження нових, ефективних і безпечних засобів лікування різних інфекцій є критично важливим. Одним із потенційних рішень може стати використання для профілактики та контролю інфекційних недуг пробіотиків, які характеризуються антимікробними й імуномодулювальними властивостями та

позитивним впливом на здоров'я людини» (Співак, & Сафронова, 2025).

В цьому уривку видно латинські та грецькі корені: пробіотики (pro + bios), антибіотики (anti + bios), антимікробні, імунomodулювальні. Українська мова адаптує закінчення та склад слова, роблячи його зрозумілим для наукової спільноти.

Вірусні інфекції

«Метапневмовірус людини (HMPV) є одним із збудників гострих респіраторних інфекцій, які вражають нижні відділи дихальних шляхів. Його здатність поширюватися від клітини до клітини за певними характеристиками зближує його із SARS-CoV-2. Особливо вразливими є діти, які вперше інфікуються, та дорослі старшого віку із несприятливим преморбідним фоном і імуноскомпроментованими станами. Найпоширенішими клінічними проявами є бронхіоліт і пневмонія. Специфічного лікування та вакцин на сьогодні немає» (Задорожна, Винник, & Сергеева, 2025).

Тут демонструється формування складних термінів на базі латинських і англійських коренів: імуноскомпроментований (immunis + compromised), що означає ослаблений імунітет, а також бронхіоліт, пневмонія із грецьких коренів.

Медична термінологія української мови:

- Запозичення з латинської та грецької мов є основою термінології.

- Аббревіатури, такі як COVID-19 та SARS-CoV-2, використовуються без змін для стандартизації міжнародної комунікації.

- Інші терміни адаптуються фонетично та морфологічно: вакцинація (vaccinatio), профілактика (praeventio), пробіотики, антибіотики.

- Складні слова створюються через словотворення з міжнародних коренів: імуноскомпроментований.

- Суфіксальна адаптація: реплікація (replicatio), бронхіоліт (bronchion + -it), пневмонія (pneumon + -ia).

Аналіз медичних текстів в корейській мові

У корейських медичних текстах англійські та латинські терміни займають значну частину лексики через глобалізацію науки та провідну роль англійської мови в біомедицині.

Приклад 1:

국내에 도입된 아스트라제네카(Oxford-AstraZeneca) 백신 접종 후의 림프절 종대는 영국 National Health Service 에서 발표한 자료에 따르면 흔하지 않은 것으로 보고되고 있지만, 영상의학적 검사에서 실제로 보이는 림프절 종대의 빈도 및 지속기간 등을 평가한 연구는 아직 없다. 국내 코로나 19 백신 접종의 확산과 함께 보고된 수치보다 더 많은 림프절 종대를 동반한 환자가 내원하게 된다면 유방이나 흉부의 영상검사처럼 액와부 부위를 흔히 포함하여 관독하는 영상의학과 의사 및 해당 환자를 진료하는 임상 의사에게는 특히 진단적 딜레마를 줄 것으로 생각된다 (Su Min Ha, & Jung Min Chang, 2021).

Переклад:

Згідно з даними Національної служби охорони здоров'я Великобританії, збільшення лімфатичних вузлів після вакцинації препаратом AstraZeneca, що застосовувався в Південній Кореї, вважається рідкісним явищем. Відсутні дослідження щодо частоти та тривалості лімфаденопатії, виявленої радіологічно. Якщо кількість пацієнтів зі збільшеними вузлами перевищить статистичні дані, це створюватиме діагностичні труднощі для лікарів-рентгенологів і клінічних лікарів.

Приклад 2:

전신 면역 반응(systemic immune responses), 그리고 정상 장내 세균총 형성을 돕고 장 면역 및 기능을 개선시킬 수 있는 효과를 보고한 바 있다. 미숙아에서 연구에 사용된 probiotics 로는 주로 Lactobacillus 과 Bifidobacterium 균주이며, 이는 젖산(lactic acid), 아세트산(acetic acid)와 낙산(butyrate acid) 등을 생산하여 위장의 산도를 낮추고 병원성 세균총 형성을 억제한다 (Sae Yun Kim et al., 2016).

Переклад:

Було повідомлено про здатність пробіотиків активувати системну імунну відповідь і нормалізувати кишкову мікрофлору, покращуючи

імунітет та функціональний стан шлунково-кишкового тракту. У дослідженнях на недоношених новонароджених використовували штами *Lactobacillus* і *Bifidobacterium*, які продукують молочну, оцтову та масляну кислоту, знижуючи кислотність шлунку та пригнічуючи ріст патогенних бактерій.

Типи запозичень у корейських текстах:

- Прямі запозичення: Oxford-AstraZeneca, National Health Service, systemic immune responses, *Lactobacillus*, *Bifidobacterium*, lactic acid, acetic acid, butyrate acid.

- Фонетичні запозичення: 아스트라제네카 (AstraZeneca).

- Гібридні форми: 전신 면역 반응 (systemic immune responses).

- Граматична інтеграція: запозичення вбудовуються у синтаксис через частки, наприклад, probiotics 로는, *Lactobacillus* 과 *Bifidobacterium* 균주.

Порівняльний аналіз

Обидві мови активно інтегрують міжнародну медичну термінологію, що дозволяє швидко і точно обмінюватися інформацією. В українській мові запозичення фонетично та морфологічно адаптуються, набуваючи відмінків, роду та числа, наприклад: антибіотиків, інфекціями. У корейській мові запозичення здебільшого залишаються без змін, але інтегруються через граматичні частки, що виконують синтаксичну роль.

В обох мовах спостерігається тенденція до активного засвоєння термінології під час пандемії COVID-19, що особливо проявилось у випадках термінів, пов'язаних із вакцинацією, імунною відповіддю, вірусними інфекціями та пробіотиками. Наприклад, українська мова використовує вакцина, респіратор, пробіотики, а корейська адаптує терміни фонетично: 백신 (вакцина), 프로바이오틱스 (пробіотики), 시스템 (система).

Список використаних джерел:

1. Задорожна, В. І., Винник, Н. П., & Сергєєва, Т. А. (2025). Метапневмовірусна інфекція у світі та Україні: Що відомо і чи є ризики? (Частина 1). *Інфекційні хвороби*, (1), 9–26.
2. Костенко, Г. В. (2014). Запозичення як мовний процес та його місце у розвитку сучасної української мови. *Мовознавство*, (3), 31–36.
3. Литвиненко, В. (2012). Особливості вживання запозиченої лексики в корейській періодиці (на прикладі англо-американізмів). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, (27), 162–165.
4. Кочерган, М. П. (2006). Загальне мовознавство (2-ге вид., випр. і доп.). Київ : Видавничий центр «Академія». (Серія «Альма-матер»). ISBN 966-580-161-9
5. Юрко, К. В., Лінівенко, Е. С., & Соломенник, Г. О. (2024). Стан поширеності коронавірусної хвороби 2019 та охоплення вакцинацією проти неї серед здобувачів вищої медичної освіти м. Харків.
6. Choi, J., & Jung, H.-Y. (2022). On loans in Korean new word formation and lexicography.
7. Kim, S. Y., Woo, H. K., Kim, E. K., Jung, Y. H., Koh, J., Song, I. G., Shin, S. H., Kim, H.
8. S., & Choi, J. H. (2016). Influence of routine probiotic supplementation on the incidence of necrotizing enterocolitis and late onset sepsis. *Neonatal Medicine*, 23 (2), 88–94.
9. 하, 수민., & 장, 정민. (2021). 코로나 19 예방접종 후 유방 초음파검사 주의사항. *대한의사협회지*, 64 (10), 671–675. <https://doi.org/10.5124/jkma.2021.64.10.671>

Позур О.В.

студентка,

Науковий керівник: Волкова Л.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Державний податковий університет

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Неологізми є невід’ємним елементом динамічного розвитку будь-якої мови. Особливо інтенсивно вони з’являються в англійській мові, яка посідає провідне місце в глобальній комунікації, науці, техніці, інтернеті та медіапросторі. Українська мова, як і більшість інших, перебуває під постійним впливом англійської, що зумовлює необхідність перекладу нових слів. Переклад неологізмів є складним процесом, оскільки вони часто не мають усталених відповідників, а їхня семантика може бути багатошаровою.

Складність посилюється тим, що неологізми виникають у різних сферах життя майже одночасно – від повсякденного спілкування до високоспеціалізованих галузей, таких як інформаційні технології чи біомедицина. Частина новотворів швидко входить до активного словникового запасу, інші ж залишаються маргінальними або зникають після короткого періоду вживання. Це зумовлює необхідність для перекладачів не лише знаходити адекватні еквіваленти, а й прогнозувати життєздатність неологізмів у мовному просторі.

Окремої уваги заслуговує прагматичний аспект: переклад неологізмів не зводиться лише до відтворення форми й змісту іншомовного слова, а має враховувати культурні, соціальні й комунікативні чинники. У багатьох випадках перекладачеві доводиться вирішувати дилему: зберегти іншомовний вигляд слова для зручності міжнародної комунікації чи надати йому національно забарвленого відповідника з метою адаптації до українського мовного середовища.

Дослідники та практики перекладу виділяють кілька основних стратегій відтворення англійських неологізмів українською. Розглянемо найпоширеніші з них.

Транскрипція і транслітерація. Однією з найпоширеніших стратегій перекладу англійських неологізмів є транскрипція та транслітерація. Вони передбачають відтворення іншомовного слова засобами української графіки та фонетики. Зазвичай такий спосіб використовується тоді, коли нове слово позначає предмет або явище, що не має національного відповідника, або коли важливо зберегти впізнаваність іншомовної лексики у міжнародному контексті.

Приклади: *blog* – *блог*, *hacker* – *хакер*, *scanner* – *сканер*, *rating* – *рейтинг*, *manager* – *менеджер*. Ці слова швидко закріпилися в українській мові, оскільки позначають поняття, що ввійшли у повсякденне життя разом із розвитком технологій та глобалізацією.

Перевагою транскрипції та транслітерації є простота та швидкість адаптації іншомовних неологізмів. Вони дозволяють уникнути довгих описових конструкцій і водночас зберігають термінологічну точність. Проте існують і недоліки: надмірне використання подібних запозичень може призвести до засмічення української мови чужомовними формами та ускладнити розуміння текстів для широкого кола читачів.

З огляду на це транскрипція та транслітерація повинні застосовуватися вибірково, переважно для міжнародних термінів і назв, які мають високий ступінь усталеності, або для тих новотворів, що швидко інтегруються у глобальне комунікативне середовище.

Калькування є однією з найбільш продуктивних стратегій перекладу англійських неологізмів українською мовою. Воно полягає у буквальному або частковому перекладі складових елементів іншомовного слова чи словосполучення. У результаті в українській мові з'являється нова лексична одиниця, яка зберігає структуру оригіналу, але виражена власними засобами.

Найбільш відомими прикладами калькування є: *brainstorm* – *мозковий шторм*, *skyscraper* – *хмарочос*, *smartphone* – *розумний телефон*, *mass media* – *засоби масової інформації*, *greenhouse effect* – *парниковий ефект*. Такі слова легко сприймаються мовцями, оскільки

вони побудовані на зрозумілих українських коренях і не потребують додаткового пояснення.

Перевага калькування полягає у тому, що воно сприяє збереженню національної мовної ідентичності, збагачує лексику власними засобами та робить нові поняття більш доступними для сприйняття. Однак у деяких випадках буквальний переклад може призвести до штучності або втрати частини значення, якщо культурний чи прагматичний контекст не враховано належним чином.

Застосування калькування особливо ефективно у випадках, коли неологізм уже містить прозору метафору чи образ, зрозумілий українському мовцеві. Саме тому кальки часто приживаються швидше, ніж складні транскрибовані запозичення, і поступово стають невід'ємною частиною мовної системи.

Стратегія функціонального аналога передбачає переклад англійського неологізму за допомогою вже наявного в українській мові слова або словосполучення, яке виконує ту ж саму функцію, що й оригінал. У цьому випадку не відтворюється форма іншомовного слова, а підбирається найближчий за значенням і комунікативною роллю відповідник.

Наприклад: *freelancer* – *позаштатний працівник*, *start-up* – *новий проєкт / стартап*, *deadline* – *кінцевий термін*, *feedback* – *відгук*, *lifestyle* – *спосіб життя*. Такі переклади полегшують сприйняття, оскільки спираються на уже зрозумілу лексику, що існує в мовній системі.

Перевага цього підходу полягає у його зрозумілості для широкого кола реципієнтів, а також у збереженні природності українського мовлення. Водночас використання функціональних аналогів може супроводжуватися певними втратами значення: іноді переклад не повністю відображає стилістичні відтінки чи культурні асоціації, притаманні оригінальному неологізму.

Цей спосіб особливо доцільний у мас-медійному та побутовому дискурсі, де важливіше швидке та чітке розуміння, ніж точне збереження іншомовної форми. Використання функціональних аналогів також сприяє природній інтеграції іншомовних понять в українське мовне середовище та допомагає уникати надмірної кількості запозичень.

Описовий переклад застосовується тоді, коли англійський неологізм не має прямого відповідника в українській мові і потребує пояснення його змісту за допомогою декількох слів чи цілої фрази. Така стратегія дозволяє максимально чітко передати значення новотвору, проте зазвичай знижує економність висловлювання.

Приклади: *streaming* – *передавання даних у режимі реального часу*, *crowdsourcing* – *колективне залучення ресурсів*, *outsourcing* – *передача певних бізнес-процесів стороннім виконавцям*, *mindfulness* – *практика усвідомленості*. У цих випадках використання одного українського слова є неможливим або неприродним, тому для точності необхідно розгорнути визначення.

Перевагою описового перекладу є його інформативність: він допомагає зберегти семантичну повноту іншомовної одиниці та робить зміст зрозумілим навіть для читача, який уперше стикається з терміном. Недоліком є громіздкість та незручність у повсякденному вживанні, через що описові варіанти рідко закріплюються в активному словнику і часто поступаються місцем коротшим калькам або запозиченням.

Описовий переклад особливо ефективний у науково-популярних текстах, перекладацьких коментарях та словникових статтях, де важливо розкрити зміст іншомовної одиниці без втрат. У публіцистиці та мас-медіа такі розгорнуті пояснення зазвичай функціонують лише на початковому етапі засвоєння слова, після чого поступово витісняються коротшими еквівалентами.

Змішаний підхід у перекладі англійських неологізмів поєднує кілька стратегій водночас – транскрипцію, калькування, функціональні аналоги чи описовий переклад. Він виникає тоді, коли одне слово має складну структуру або коли важливо зберегти впізнаваність іншомовної одиниці та водночас забезпечити її зрозумілість для україномовного читача.

Прикладами такого способу є: *hashtag* – *хештег* (поєднання транскрипції з елементом калькування: *hash* – *решітка*, *tag* – *позначка*), *e-mail* – *електронна пошта* (поєднання англійського скорочення з калькою), *live-stream* – *пряма трансляція* (калькування з одночасним використанням описового еквівалента). У цих випадках

іншомовна форма зберігає зв'язок із джерелом, але водночас адаптується до українських норм.

Перевага змішаного підходу полягає у його гнучкості: він дозволяє врахувати прагматичні потреби перекладу та забезпечує баланс між міжнародною впізнаваністю і національною адаптацією. Недолік – потенційна варіативність, адже одне й те ж слово може бути перекладене по-різному залежно від контексту, що іноді створює труднощі з уніфікацією термінології.

Змішаний підхід особливо ефективний у сферах, де важливо зберегти автентичність нової лексеми для глобального простору, але при цьому зробити її зрозумілою для широкого кола користувачів. Саме тому він часто використовується в інтернет-комунікації, засобах масової інформації та рекламі.

Отже, аналіз стратегій перекладу англійських неологізмів українською мовою дає підстави стверджувати, що жодна з них не є універсальною чи вичерпною. Кожен метод – транскрипція й транслітерація, калькування, використання функціонального аналога, описовий переклад чи змішаний підхід – має власні переваги й обмеження та застосовується залежно від контексту.

Транскрипція та транслітерація дозволяють зберегти впізнаваність терміна, калькування – забезпечує його природну інтеграцію в українську мовну систему, функціональні аналоги – сприяють зрозумілості для широкої аудиторії, описовий переклад – дає змогу передати нові складні поняття, а змішаний підхід – поєднати точність і доступність.

Вибір стратегії залежить від сфери комунікації, ступеня поширеності неологізму, його семантичної прозорості та прагматичних завдань перекладача. Оптимальним є поєднання кількох підходів, що дозволяє адаптувати англійські новотворення до українського мовного середовища, не втрачаючи при цьому їхньої інноваційної динаміки.

Таким чином, раціональне використання перекладацьких стратегій сприятиме збагаченню української мови, збереженню її національної ідентичності та водночас забезпечить ефективну інтеграцію у світовий комунікативний простір.

Список використаних джерел:

1. Андрусак І. В. Спосіб життя та дозвілля: фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ століття. *Вісник Запорізького національного університету Серія «Філологічні науки»*. 2010. № 2. С. 282.
2. Бондар Л. А. Механізми перекладу англійських термінів-новоутворень українською мовою. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету*. Кривий ріг : Криворізький національний університет. 2011. № 6. С. 81–87.
3. Вдовиченко Л. Ф. Основні ознаки та вимоги до терміна. *XXVI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку»*. Загреб (Хорватія). 2022. С. 260–265.
4. Неологізми у сучасній англійській мові URL: <http://sinp.com.ua/work/208462/Neolog-zmi-usuchasn>
5. Хижун Я. В. Інтерактив у практиці вивчення іноземної (англійської) мови: переваги та недоліки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Серія 05. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2017. Вип. 58. С. 157–162.
6. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. 2010. Вип. 21. С. 79–85.
7. Beheral B., Mishra P. The Burgeoning Usage of Neologisms in Contemporary English. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*. 2013. Vol. 18, Issue 3. P. 25–35.
8. Cook C. P. Exploiting linguistic knowledge to infer properties of neologisms. Toronto : University of Toronto. 2010.
9. World Wide Words URL: <http://www.worldwidewords.org/index.htm> 30. Грицай І. С. Сучасні підходи до вивчення неологізмів. URL: <http://www.kamts1.kpi.ua/node/1010>

Сопільняк С.В.

*доктор філософії з філології, доцент,
Воснна академія імені Євгенія Березняка*

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН

Лінгвістичний ландшафт є відносно новою галуззю науки, яка спирається на дослідження таких дисциплін, як прикладна лінгвістика, соціолінгвістика, антропологія, соціологія, культурна географія тощо. Термін «лінгвістичний ландшафт» вперше був запропонований канадськими лінгвістами Р. Лендрі та Р. Бурхіс, які визначили його як «мову дорожніх знаків, рекламних біл-бордів, назв вулиць і місцевостей, вивісок комерційних закладів та публічних написів на будівлях державних установ» [3, с. 25].

Актуальність вивчення лінгвістичного ландшафту Ісламської Республіки Іран зумовлена його поліетнічним та багатомовним характером, адже поряд з офіційною перською мовою у публічному просторі функціонує безліч мов національних меншин, зокрема азербайджанська, курдська, лурська, туркменська, белуджійська та інші. Дослідження публічних написів дозволяє простежити мовну політику держави, особливості взаємодії офіційного та неофіційного кодів, а також виявити соціокультурні чинники, що впливають на формування мовного середовища. Окрім того, відсутність досліджень іранського лінгвістичного ландшафту в українській іраністиці надає цій розвідці додаткової значущості.

Серед іранських дослідників, які займалися вивченням лінгвістичного ландшафту Ірану та його міст, можна вказати на С. Манучегрі Наджафабаді, А. Мохеббі, С. Резаї, М. Тадайон, А. Фірузкохі [4, 5, 6].

У нашому дослідженні ми поставили за мету визначити особливості лінгвістичного ландшафту Ірану.

Ісламська Республіка Іран, раніше відома як Персія, – це країна, яка розташована в Західній Азії та є частиною Близького Сходу. Іран є четвертою за величиною країною в Азії й має понад 92 мільйони населення [1]. Найбільшими густонаселеними містами країни є

Тегеран (столиця), Мешхед, Ісфаган, Кередж, Шираз і Тебріз. Офіційною релігією країни на даний момент є іслам шіїтського толку. Згідно зі статистикою іранського уряду 99,4 відсотка населення Ірану сповідують іслам [2]. Найбільшими релігійними меншинами є сунітський іслам, християнство, юдаїзм, зороастризм та бахаїзм. Хоча деякі з цих релігій визнаються урядом, їхні громади маргіналізовані та не мають права навчати та проповідувати свою релігію. Офіційною мовою Ірану є перська (фарсі), що належить до південно-західних іранських мов індоіранської гілки індоєвропейської сім'ї. Населення країни складається з різноманітних етнічних груп, таких як азербайджанці, курди, лури, турки, белуджі, араби, туркмени, а також біженці з Афганістану, які говорять різними мовами по всій країні в межах своїх національних меншин.

Аналіз лінгвістичного ландшафту Ірану у межах виокремлених тематичних доменів (дорожній рух, туризм, комерційні та медичні послуги, переробка відходів, політична пропаганда, вуличне мистецтво та брендинг міста) засвідчив його багатомірність і динамічність. Основними характеристиками мовного представлення публічного простору є такі: варіативність у використанні одномовних, двомовних та тримовних знаків; домінування перської мови у поєднанні з англійською, арабською чи етнічними мовами (зокрема вірменською) залежно від соціокультурного контексту; активне застосування традиційних каліграфічних стилів (передусім насталіку) як маркера національної ідентичності; поширення явища транслітерації з англійської на перську як відображення глобалізаційних процесів; а також інтеграція сучасних мистецьких практик із традиційною культурою. Окрім того, аналіз показав, що релігія (іслам шіїтського толку) відіграє неабияку роль у формуванні лінгвістичного ландшафту Ірану. Ми можемо простежити, що теперішній уряд використовує релігію для взаємодії з суспільством та пропагування своїх ідеологій. Сукупність цих рис свідчить про взаємодію локального та глобального, традиційного й модерного у формуванні мовного середовища Ірану.

Подальшими перспективами дослідження вбачаємо у проведенні порівняльного аналізу лінгвістичного ландшафту Ісламської Республіки Іран та Республіки Таджикистан.

Список використаних джерел:

1. Countries in the world by population. 2025. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/> (accessed September 12, 2025).
2. Iran 2023 International Religious Freedom Report. 2023. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-report-on-international-religious-freedom/iran/> (accessed September 11, 2025).
3. Landry R., Bourhis R. Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. *Journal of Language and Social Psychology*. 1997. Vol. 16. No. 1. P. 23–49.
4. Manouchehri Najafabadi S. Linguistic Landscape of the City of Najafabad, Iran: An Investigation of the Religious Signs and their Functionality: MA Thesis Linguistics: Language and Communication. The Netherlands, 2023. 42 p.
5. Mohebbi A., Firoozkahi A. A typological investigation of errors in the use of English in the bilingual and multilingual linguistic landscape of Tehran, *International Journal of Multilingualism*. 2021. Vol. 18. P. 24–40.
6. Rezai S., Tadayyon M. Linguistic landscape in the city of Isfahan in Iran: The representation of languages and identities in Julfa, *Multilingua*. 2018. Vol. 37(6) P. 701–720.

Терещенко Д.М.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

АРХАЇЗМИ ТА ІСТОРИЗМИ В КОРЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПЕРІОДУ ЧОСОН

Кожен народ у світі має свою мову, яка виступає його ідентифікатором. Обов'язок громадян – знати її, захищати та популяризувати, адже без мови не існує ні держави, ні її народу. Ледь кожна країна кожного століття переживає складні часи війн, криз, політичних та соціальних змін. Корея, що перебувала під впливом Китаю, Японії та Америки, не стала виключенням. Тим не менш, зараз Корея є однією з найпрогресивніших країн світу, яка зберегла свою культуру та мову, адже саме завдяки цьому світ маємо може глибше пізнати її історію.

Аналіз корейської літератури та дослідження застарілої лексики дозволяє нам дізнатися більше про життя корейського народу, зміни в політичному, соціальному та побутовому аспектах, а також дослідити мовні зміни, що були зумовлені внутрішніми чи зовнішніми факторами.

Порівняно з фонологічною і граматичною системами лексична система змінюється найшвидше. Зміни в лексиці зумовлені як позамовними, так і внутрішньомовними причинами. Є чотири типи змін у лексико-семантичній системі: 1) зникнення слів; 2) зникнення значень слів; 3) поява нових слів; 4) поява нових значень. Ці лексико-семантичні зміни відображені в таких поняттях, як архаїзми, історизми, неологізми і запозичення [1, с. 225].

Архаїзми – це застарілі назви предметів та явищ, витіснені новими, сучасними словами. Архаїзми виникають із різних причин, серед яких найголовніші: 1) у мові з'являється слово, що точніше називає поняття; 2) у мові існує табу (заборона на певні слова); 3) зникає потреба використовувати певні слова, оскільки з'явилися і утвердилися їхні запозичені відповідники або функціонують поряд інші синонімічні лексеми [2, с. 115–116].

Залежно від ступеня архаїзації такі лексеми поділяють на декілька груп: 1) власне лексичні – слова, що застаріли в цілому; 2) лексико-фонетичні – слова, що відрізняються від сучасних відповідників одним чи кількома звуками або наголосом; 3) лексико-словотвірні – ті, що відрізняються від сучасних однокоренових синонімічних слів словотвірними формантами – суфіксами чи префіксами; 4) лексико-морфологічні – застарілі словоформи та застарілі граматичні характеристики слова; 5) лексико-семантичні – слова, у яких застаріло лише окреме значення [2, с. 115–116].

Історизми – слова, що позначають предмети, явища, які нині вийшли з ужитку, поняття, які стали неактуальними. Історизми не мають синонімів. Вони стилістично нейтральні, їх використовують у художніх творах та наукових працях, коли описують події і факти минулих історичних епох [3, с. 224–225].

Причинами появи застарілої лексики в корейській мові стали: 1) соціальні та культурні зміни – зникнення понять або речей, які використовувалися в старі часи, слова, пов'язані з ними, також поступово виходять з ужитку. Наприклад: 장원급제 (壯元及第) – державний іспит у Чосоні, 가마 – паланкін (засіб пересування), 관노 – урядовий раб, 관비 – рабині, що відповідали за розміщення та харчування урядовців династії Чосон тощо. Ці слова пов'язані з класовим устроєм династії Чосон і зараз є історизмами; 2) зміна способу життя – перехід від аграрного до індустріалізованого та цифрового суспільства призвів до зникнення споріднених слів. Наприклад: 도롱이 – дощовик із соломи, 횡 – жердина у курнику, «сповіщення півня про світанок» тощо; 3) Зміни політичної та соціальної системи – терміни, пов'язані з королівською родиною, як наприклад, 어명 (御命) – наказ короля, 상궁 (尙宮) – придворна дама, стали історизмами, коли зникла династична система; 4) запозичення іншомовних слів та неологізмів – іноземні слова, що приходять з англійської та інших мов, замінюють вже існуючі корейські слова. Наприклад: 전보 (телеграма) → 문자 (текстове повідомлення), 서찰 (лист) → 편지, 전륜 (передній привід, передне колесо) → 자동차바퀴 тощо; 5) мовна чистота та політика стандартизації – стандартизовані мовні правила та мовна ревізія, що зосереджені в

국립국어원(Інституті національної мови), обмежують використання архаїчних та історичних слів або позначає їх у словниках як «мертві слова» (사어) [7].

Щоб краще дослідити застарілу лексику в корейській мові в період Чосон було розглянуто декілька творів того часу.

Книга літописів «조선왕조실록의 세조 총서».

Архаїзми:

들녘 – поле, рівнина. Сучасний відповідник – 들판 або 평야; 처신 – поведінка у моральному сенсі. Сучасний відповідник – 행동 або 태도.

Історизми:

백성 – простий народ, піддані монарха; 군왕 – монарх, володар – термін доби монархії, не вживається в сучасному світі; 근신 – пильність, самодисципліна – традиційне чесотне поняття з конфуціанської етики.

Вірш 김시습 (Кім Ші Сипа) з циклу «詠妓三首» (Три вірші про гейшу).

Архаїзми: 녹라 – зелений шовк (має поетичний контекст). Сучасний відповідник – 초록 비단; 사창 – пісочне вікно, тобто тонке віконне покриття зі шліфованого паперу або дуже тонкого матеріалу. Сучасний відповідник – 창문 – скляне вікно.

Історизми: 춘삼 – традиційне весняне вбрання, яке носили у старі часи; 첩 – наложниця; словом 첩 позначали жінки нижчого статусу в традиційному шлюбному устрої Чосону; 비녀 – традиційна шпилька для волосся; 동리/서리 – слова для позначення «східного/західного селищ», старовинна система розподілу житлових районів.

Народна оповідь (야담) – 點一二口 牛頭不出 (점일이구 우두불출) про Хван Джині (황진이), яка була відомою кісен династії Чосон.

Архаїзми: 집필묵 – комплект письмового приладдя: пензлик, туш, камінь для туші тощо. Сучасний відповідник – 문구류 – канцтовари або 필기구 – письмові приналежності; 글체 – стиль письма. Сучасний відповідник – 글씨체 для почерку або 폰트 для друкованого шрифту.

Історизми: 기생 – жінка артистка в Чосоні, яка спеціалізувалася на мистецтві, музиці, танцях і віршах; 한량 – освічені безробітні дворяни, що вели життя розваг і культурних занять; 주안상 – традиційний в Чосоні стіл із закусками та вином для прийому гостей; 대청 – велика зала в традиційному використовувалася для прийомів гостей; 선비 – ідеалізований образ у*ченого, що жив за конфуціанськими моральними ідеалами.

Проведений аналіз текстів епохи Чосон показав, що архаїзми та історизми мали ключову роль у формуванні стильового забарвлення тексту, відтворювали атмосферу періоду й допомагали з максимальною точністю відтворити політичне, культурне та повсякденне життя того часу. Їх застосування в художній літературі сприяє не лише художній виразності, а й поглибленому усвідомленню історії та ментальності нації.

Отже, корейська література налічує в собі значну кількість застарілої лексики, що дозволяє нам зануритися в старі часи, а також зберігає історію свого народу, що є одним з найважливіших завдань кожної нації.

Список використаних джерел:

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Том 1. Київ, 2001. 225 с.
2. Кравченко Л. О. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фонетика. Підручник. § 24. Застарілі слова в лексичній системі української мови. Київ, 2010. С. 115–116.
3. Юшук І.П. Українська мова. Підручник. Київ, 2004. С. 224–225.
4. 김무상. 역사 용어 해설집. 서울, 2019.
5. 김시습. 詠妓三首. DOI: <https://chamsaemmul.tistory.com>
6. 야담. 點一人口 牛頭不出 (점일이구 우두불출). DOI: <https://m.cafe.daum.net/kimhub/IJ3P/51?listURI=/kimhub/IJ3P>
7. 어휘론 의미 변화의 원인 4 가지. 2021. DOI: <https://motivated.tistory.com/3>
8. 조선왕조실록의 세조 총서. DOI: <https://m.cafe.daum.net/seojinam/ZCKI/70>

Ткаченко В.О.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

ВПЛИВ АНГЛОМОВНОЇ ПОП-КУЛЬТУРИ НА КОРЕЙСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ

У сучасному світі мовні тенденції невпинно змінюються під впливом глобалізації. Яскравим прикладом цього процесу є вплив англомовної поп-культури на молодіжний сленг, зокрема у Південній Кореї. Корейська молодь активно споживає контент західного походження, як от музика, література, кінематограф та, особливо, соціальні мережі, що сприяє вкоріненню англомовних запозичень у їхню повсякденну мову спілкування.

Молодіжний сленг у Кореї – явище динамічне, що постійно розвивається й відображає соціальні та культурні зміни. Західна музика, к-рор, голлівудський кінематограф, а також популярні соціальні мережі та платформи, такі як TikTok, X і YouTube, мають значний вплив на його формування. Це призводить до появи нових скорочень, словосполучень і запозичень, які швидко інтегруються серед молоді і стають частиною сучасної мовної реальності.

Погляди вчених на визначення поняття «сленг» розходяться. Селіванова О.О. визначає сленг як «різновид соціолекту, додаткова лексична система, яка являє собою паралельну експресивно-оцінювальну, частіше за все стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять і належить до певної соціальної субкультури» [2, с. 331]. Балабін В.В. зазначає, що сленг – це «неформальна, ненормативна та, з точки зору її функціоналу, мізерна мова, що використовується для здійснення емоційно-експресивної, комунікативної, корпоративної та регулятивної мовленнєвих функцій» [1, с. 10–19]. З цього можна зробити висновок, що сленг – це неформальна, ненормативна лексична система, що надає мові експресивності, емоційності та є характерною для певної соціальної групи людей. Що ж до класифікації сленгу, то один з найперших

розподілів на групи розробив американський вчений Ерік Партрідж. Він виділив дві великі групи сленгу: стандартний сленг (Standard Slang), для мовців, що користуються «стандартною англійською» та спеціальний сленг (Other than Standard), який, в свою чергу, поділявся на робітничий, студентський, релігійний та інші [5, с. 143–148].

Історично корейська мова зазнавала постійного впливу інших мов, зокрема китайської, англійської та японської. Китайська мова мала великий вплив на літературу та загальну термінологію, японська на побутовий лексичний шар корейської мови, а от вплив англійської мови найбільше відчувається саме на молодіжному сленгу. Як наслідок, виникло нове поняття «конгліш», що поєднує в собі лексичні та морфологічні елементи англійської та корейської мов, утворюючи нові слова. Наприклад: «데이트» (дейти) – побачення, «에어컨» (еокон) – кондиціонер, «컴퓨터» (компьютер) – комп'ютер.

Зокрема, англійська мова почала широко використовуватись і в корейській поп-культурі: музиці, кінематографі, літературі і т.д. Артисти часто використовують англійські елементи у своїх творах, а іноді навіть випускають пісні, повністю написані англійською мовою. Відомі гурти та сольні артисти, такі як “Ateez”, “Stray kids”, “BIGBANG”, “BTS”, Taemin і Ash B щодня інтегрують англійські елементи у власну творчість. Користуючись великою популярністю серед корейської молоді, вони виступають своєрідним мостом між корейською та англійською мовами, а також каналом для засвоєння англіцизмів у побутовому спілкуванні молоді та формують моду на певні вирази.

З контексту фільмів та серіалів також невпинно надходять нові мовні елементи. Адже нині молодь проводить багато часу за переглядом кіно, що по собі залишає не лише враження та емоції, а й спогади про часто повторювані улюбленими персонажами вирази та слова. Поступово молодь починає інтегрувати такі вирази у власне побутове спілкування. Наприклад: «이 게임은 킬링타임용으론 최고야.» (Ця гра чудова, щоб убити час – від англійського “killing time”) [7], “우리는 쉬는 중이었잖아!” – “We were on a break!” («У нас була перерва!» у контексті суперечок) [6].

Великий вплив на розвиток мови має і цифрова культура. Стрімінгові платформи, соціальні мережі, меми, чати – усе це стало основним інструментом для комунікації молоді. Вони впливають на спілкування і формують новий цифровий сленг. А короткі відео у TikTok й Instagram призвели до появи нових скорочень. Наприклад: ㅇㅇ (하이) – привіт, ㅇㅋ (오케이) – окей [4]. Свій внесок зробили і популярні блогери та стрімери. Вони придумують нові фрази та слова, що відрізняють їх від інших, а фанати популяризують ці фрази та створюють нові мовні тренди. Наприклад: «현타 왔어» – використовується для відображення ефекту раптового усвідомлення реальності [3], 아ㅋㅋ 이건 못참지 – Лол, ну це вже нестерпно! [8].

Отже, поп-культура є не лише тимчасовою розвагою, а й важливим чинником змін та розвитку сучасної корейської мови. А молодіжний сленг, як найбільш гнучкий та рухливий прошарок мови, найбільше піддається впливу та постійно змінюється. Він є не лише простим лексичним пластом, а простором для творчості, засобом самовираження та символом ідентичності нового покоління.

Список використаних джерел:

1. Балабін В. (2002). *Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу*. Київ : Київський національний університет ім. Т. Шевченка.
2. Селіванова О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. – Полтава : Довкілля-К.
3. HiNative. (2023). <https://ko.hinative.com/questions/24011012>
4. Kate Korea. (2021). *Що собою являє корейський сленг?* <https://www.katekorea.club/shcho-soboiu-yavlyae-koreiskii-sleng/>
5. Partridge E. (2004). *Slang: Today and Yesterday*. – Routledge.
6. Sundayrecord. (2016). *외래어와 콩글리시, 제대로 알고 쓰자*. Naver Blog. <https://blog.naver.com/sundayrecord/220909959388>
7. Yanadoo Blog. (2019). *한국어 속의 영어 표현, 어디까지 알고 있나요?* Naver Blog. <https://m.blog.naver.com/yanadooblog/221596274624>
8. 나무위키. (2025). *이건 못참지*. <https://namu.wiki/w/%EC%9D%B4%EA%B1%B4%20EB%AA%BB%20%EC%B0%B8%EC%A7%80>

Turshukova Natalia

PhD, Associate Professor,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

ARGUMENTATIVE COMPONENT OF THE 2025 D. TRUMP INAUGURAL ADDRESS

The given work is devoted to the problem of differentiating the peculiarities of the 2025 D. Trump inaugural speech argumentative component.

It is known that current President of the USA Donald Trump was elected and made his second Inaugural speech on the 20-th of January, 2025. The 2025 D. Trump inaugural speech contains his and his political force's vision of the country development for the period of his presidency.

The 2025 D. Trump inaugural speech, known as inaugural discourse, contains features of the political, institutional, argumentative, self-promoting, declarative, appealing to act and discrediting opponents' discourses.

Its main pragma-communicative purposes are to express gratitude to voters for the chance to be elected as a President; to propose politico-economic program of the country internal and external development for the period of presidency; to declare values, changes and concrete measures for the country development plans realization; to promote the political image of President, his political force and allies; to criticize the opponents and enemies, to discredit and neutralize them; to propose the appropriate system of valid arguments to provoke voters' positive support and approval of the proposed politico-economical changes for the country development; to orient voters and to appeal them for the actions, proposed by the President and his political party.

The 2025 D. Trump inaugural discourse has features of the argumentative discourse, where argumentation is known to be a form of communicative activity aimed at "resolving in a reasonable way differences of opinion" [4], at receiving approval from the auditorium by giving convincing facts and proofs [1-3].

By using system of argumentation, D. Trump tries to receive voters' positive support and approval of the proposed politico-economical plan for

the country development for the period of his presidency with its changes and innovations.

The system of argumentation of the 2025 D. Trump inaugural discourse is based on appealing to the reason, to the mind of the voters not through the valid arguments in a form of proofs and statistics, but through the system of values relevant for the American voters and through the authoritative view points of the well-known persons

Thus, D. Trump only once uses statistics in his 2025 Inaugural speech, “*lost 38,000 lives in the building of the Panama Canal*” (1), but he uses names of the well-known, authoritative persons (1, 2), *President McKinley, Teddy Roosevelt, Martin Luther King*, to prove his ideas for the American citizens in order to accept these insights and to follow them:

1. *President McKinley made our country very rich through tariffs and through talent—he was a natural businessman—and gave Teddy Roosevelt the money for many of the great things he did, including the Panama Canal, which has foolishly been given to the country of Panama after the United States—the United States—I mean, think of this—spent more money than ever spent on a project before and lost 38,000 lives in the building of the Panama Canal* [5].

2. *Today is Martin Luther King Day. And his honor—this will be a great honor. But in his honor, we will strive together to make his dream a reality. We will make his dream come true* [the same].

The given argumentation with mentioning names of the well-known, authoritative persons makes it possible to express and prove the idea of the Panama Canal returning back to the USA (1) and the idea of the race equality as a great liberty of the USA community (2).

It is known that argumentative component of discourse is correlated with the negative/positive language units usage. In this case, D. Trump follows strict rules by using language units with positive connotation to receive approval of voters for his politico-economical plan of the country development (*flourish, be respected, advantage, prosperous, free, greater, stronger, confident, optimistic, chance, success, opportunity, etc.*) and by using language units with negative connotation (*vicious, violent, unfair, crisis of trust, radical and corrupt, lay broken, complete disrepair, catastrophic events, etc.*) to criticize opponents and political predecessors

to receive disapproval of the Americans for their former politico-economical course.

Argumentative component of discourse is known to correlate with appropriate system of values relevant for the given community. Thus, D. Trump creates his 2025 Inaugural speech with the orientation on the Christian and American values of love, respect, freedom, honesty, justice, equality, patriotism and the American democratic liberties and rights:

My recent election is a mandate to completely and totally reverse a horrible betrayal and all of these many betrayals that have taken place and to give the people back their faith, their wealth, their democracy, and indeed, their freedom [5].

In his 2025 Inaugural speech D. Trump considers the value of nation unity a great resource of the former, current and future development of the American society, a great advantage of the American citizens of the former, current and for the future victories:

We are one people, one family, and one glorious nation under God. ...We will be a nation like no other, full of compassion, courage, and exceptionalism. Our power will stop all wars and bring a new spirit of unity to a world that has been angry, violent, and totally unpredictable [5].

The idea of nation unity is correlated with the idea of the American nation identity in the 2025 D. Trump Inaugural speech. By appealing to the advantages and victories of the American ancestors, current patriots and frontiers, D. Trump proclaims Americans the great, unique nation with future prosperous generation in his 2025 Inaugural speech, generation which is able to make extraordinary innovations like no other nation can do:

Ambition is the lifeblood of a great nation, and, right now, our Nation is more ambitious than any other. There's no nation like our Nation. Americans are explorers, builders, innovators, entrepreneurs, and pioneers. The spirit of the frontier is written into our hearts. The call of the next great adventure resounds from within our souls. Our American ancestors turned a small group of colonies on the edge of a vast continent into a mighty republic of the most extraordinary citizens on Earth. No one comes close [5].

Summing up the material, it is important to state that argumentative component of the 2025 D. Trump Inaugural speech is created with the orientation on the system of values relevant for the American voters, with

the orientation on the nation unity and identity, by using the authoritative view points of the well-known persons and negative/positive connotation of the language units.

References:

1. Белова А. Д. Лінгвістичні аспекти аргументації (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. доктора філол. наук: 10.02.04 / Белова Алла Дмитрівна ; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 1998. 30 с.

2. Гуменюк Н. Г. Аргументивна складова політичного дискурсу Хілорі Клінтон (на матеріалі виступу в Рено, Невада, від 25. 08. 16 р.). *Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції* / Зб. наук.праць за заг. ред. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. С. 362–367.

3. Горохова І. В. Історія осмислення проблеми аргументації. *Гілея. Філософські науки*. 2015. Вип. 95. С. 273–278. URL: <https://enpuiarb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95833413-3cb6-441a-b2c4-879a5404d8f6/content>

4. Van Eemeren Frans H., Grotterdort R., Kruiger T. *Handbook of Argumentation Theory*. Dordrech, 1987.

5. Trump D. Inaugural Address. 2025. The American Presidency Project. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/inaugural-address-54>

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Костенко С.І.

аспірантка,

*Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

СПЕЦИФІКА ПОЄДНАННЯ ФАКТУ І ВИГАДКИ В ХУДОЖНІЙ БІОГРАФІЇ

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. позначений глобальними процесами переосмислення минулого, а відтак – поживленням інтересу до пошуку історичної правди й фактичної достовірності в мистецтві. Письменники й літературознавці дедалі частіше звертаються до «літератури факту», тобто нефікційного прозописьма, що охоплює біографії, автобіографії, щоденники, мемуари, спогади й інші різновиди документалістики. Тепер конкретні й точні, а разом із тим правдиві деталі в літературі більш затребувані, ніж ореол містичного пафосу й таємничого культу навколо зображуваної особистості, який у сучасного читача радше викликає недовіру.

У цьому контексті об'єктом особливої уваги постає художня біографія як жанр, що поєднує документальну основу з художнім вимислом. Згідно з визначенням О. Галича, художня біографія – «це специфічне міжродове жанрове утворення», однією з найважливіших жанрових рис якого «є творче змалювання життєвого шляху конкретно-історичної особи, реалізоване на основі справжніх документів і подій свого часу з глибоким зануренням письменника в її духовність і внутрішній світ, соціальну та психологічну природу історичних діянь» [1, с. 337]. Реалізуючи художню біографію в будь-яких жанрах, починаючи з оповідань та закінчуючи романами, оповідач так чи так поєднує принципи наукового дослідження й художнього домислу, при цьому керується раціональним аналізом досліджених ним фактів і подій з біографії персонажа. Саме такого

принципу дотримувалися відомі майстри художньої біографії, як-от А. Моруа, Р. Роллан, С. Цвейг, Е. Людвіг, І. Стоун, Б. Франк та інші.

Р. Цимнер висловлює цікаву думку про те, що біографія як наука повинна оминати все, що не пов'язане з розвитком або впливом описаної особи, а як мистецтво – уникати всього, що не є автентичним і не може бути завіреним документально [2, с. 8]. Вчений підкреслює, що «вибір і поєднання фактів повинні бути спрямовані на моделювання особливого випадку, у якому може проявитися щось загальне. Ключове словосполучення «опис життя» протиставляє динамічному зображенню життєвого шляху статичну концепцію, залишаючи відкритою двозначність між процесом і результатом» [2, с. 8].

Наразі загально визнаним є той факт, що навіть наукові біографії не можуть обійтися без наративних прийомів та фікціоналізації, і навпаки, фактичні елементи безпосередньо створюють канву для літературно-біографічних оповідей. Погоджуємось з думкою літературознавиці М. Варикаші, яка справедливо стверджує, що в художній літературі (fiction), побудованій на вигадці, сенс художнього слова не обмежується його буквальним значенням, хоча сама вигадка майже завжди здається достовірною, тож можливість буквального розуміння не зникає повністю. У документальній літературі (non-fiction), навпаки, – твори ґрунтуються на правдивості, яка своєю чергою дозволяє досліднику диференціювати жанр [3, с. 34]. Намагаючись виокремити ключові ознаки літератури жанрів fiction та non-fiction, дослідниця доходить висновку, що «правда» в літературі non-fiction теж є суб'єктивною, оскільки в описі минулих подій ключову роль відіграє саме «суб'єктивна пам'ять», яка часом концентрується на важливих для самого письменника подіях. Автор переосмислює та вибірково презентує свої спогади, у той же час з великою ймовірністю ігноруючи невагомі для оповіді деталі, а то й свідомо замовчуючи деякі факти. Події, описані таким чином, не можуть претендувати на достовірність, адже вони спроектовані свідомістю автора, яка формується під впливом різних обставин, що, звісно, не є істиною в останній інстанції. Таким чином, у літературі ми маємо справу з інтерпретацією подій минулого, а не із самими подіями [3, с. 34–35].

Межа між «правдою» та «неправдою» в художньому творі досить розмита, оскільки критерії художності та документальності в літературі дуже індивідуальні та можуть встановлюватись і автором, і читачем. Ґрунтуючись на правдивості, нефіктивна література не виключає вигадки. Саме завдяки частці домислу та вимислу в ній, така література створює умови для зображення багатогранних глибоких образів, які неможливо трактувати однозначно та які залишають місце для фантазування й власної інтерпретації читачам. Польський мислитель Р. Інґарден стверджує, що «існують літературні твори, художня цінність яких тісно пов'язана і зумовлена певною мірою навмисною об'єктивною непослідовністю, твори, які навмисно побудовані таким чином, що зображені об'єкти не створюють ілюзії реальності, мистецтво, яке черпає і прагне черпати з царства неймовірного і неможливого. Отже, в цьому сенсі існують також «неправдиві» літературні твори й твори мистецтва» [4, с. 323–324].

Сучасні дослідники сходяться на думці, що в цьому питанні визначальними є не стільки критерії правдивості чи фальші, скільки чинники літературності, поетичності, естетичності та рецепції. Згідно з А. Рунге, поетичність і літературність – це змінні категорії, які залежать від історичного контексту, а тому не піддаються остаточному й однозначному визначенню. Відтак літературну біографіку неможливо окреслити в категоріальних чи нормативних межах без урахування специфіки відповідного літературно-історичного тла [5, с. 103–104]. «Життєпис розглядається, серед іншого, як літературний твір, оскільки 1) її автор/авторка діє з літературно-письменницького самоусвідомлення й опис життя характеризується художньо-естетичними творчими намірами; 2) розглядаючи біографію з текстоаналітичної перспективи, біографічний текст має типові літературні ознаки, наприклад, використання літературних шаблонів або жанрових моделей, інтертекстуальних референцій, діалогічної структури, поетичної мови та образів тощо; 3) з рецепційно-естетичної перспективи, біографічний текст сприймається як літературний і піддається критиці або стає предметом літературознавчого аналізу» [5, с. 104]. Спираючись на зазначені принципи, митець працює з достовірними джерелами, здійснює селекцію фактів, тому навіть при його прагненні

мінімізувати художній вимисел у творі, вже сам процес добору й опису неминуче передбачає суб'єктивну інтерпретацію.

Отож, справжнє мистецтво постає тоді, коли художнє слово народжується з індивідуального авторського досвіду, переломлюється крізь призму особистісного «я» і формує нові, раніше не представлені в літературі образи та сенси. Водночас художній текст залишає значний простір для уяви читача, дозволяючи самостійно вирішувати, як інтерпретувати прочитане – як факт чи вигадку, прийняти на віру чи поставити під сумнів авторські твердження. Конкретної інтерпретаційної установки немає, тож остаточне судження про правдивість тексту залишається за читачем.

Список використаних джерел:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник / за наук. ред. О. Галича. 2-ге вид. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
2. Zymner R. Biographie als Gattung?. *Handbuch Biographie* / Hrsg.: Ch. Klein. Stuttgart : J.B. Metzler, 2009. S. 7–11.
3. Варикаша М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. 23. Ч. 3. С. 28–39. (Лінгвістика і літературознавство).
4. Ingarden R. Das literarische Kunstwerk: Mit einem Anhang: Von den Funktionen der Sprache im Theaterschauspiel. 4. Aufl. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1972. 432 S.
5. Runge A. Literarische Biographik. *Handbuch Biographie* / Hrsg.: Ch. Klein. Stuttgart : J.B. Metzler, 2009. S. 103–112.

Ступченко Є.Г.

студент;

Науковий керівник: Городнюк Н.А.

доктор філологічних наук, доцент,

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНІ «СПІЛКА МЕРТВИХ ПОЕТІВ»

Сучасне літературознавство традиційно вважає інтертекстуальність загальним способом створення нових значень у художніх творах. Роман Ненсі Клейнбаум «Спілка мертвих поетів», написаний за ідеями та сценарієм відомого фільму, є чітким прикладом літературного тексту, де взаємодія з поезією класиків є ключовою для розкриття сюжету та розвитку персонажів. Особливу увагу заслуговує звертання у романі до творчості Волта Вітмена, чия поезія відображає ідеї свободи, особистості та виразу себе. У цьому випадку важливо зрозуміти, як вітменівські теми та згадки про романтизм допомагають героям боротися з конформізмом та шукати власний шлях.

У тезах порушуються кілька важливих аспектів: 1) поезія Вітмена, зокрема “O Captain! My Captain!” та “Leaves of Grass”, виступає як ключовий символ, що показує шлях до духовної свободи та руйнування старих авторитетів. Поет стає метафорою нового вчителя, який допомагає молодому поколінню навчитися думати самостійно; 2) романтична традиція, яка включає Байрона та Шеллі, розкривається через ідеї індивідуалізму, бунту проти усталених правил, а також підкреслює роль мистецтва як простору свободи [3, с. 34]. Вплив романтизму відчувається у тому, як герої намагаються виразити себе через творчість, навіть якщо це не відповідає загальним правилам суспільства; 3) інтертекстуальні алюзії та цитати використовуються не лише для збагачення тексту, а й для створення альтернативного освітнього простору, де слово стає важливим фактором внутрішніх змін. Літературні тексти, що інтертекстуально входять у роман, допомагають героям заново оцінити себе та знайти сенс своєї долі.

У романі Ненсі Клейнбаум «Спілка мертвих поетів» поезія Волта Вітмена має ключове значення та є не лише художнім елементом, а

справжнім символом духовної свободи та внутрішнього пробудження героїв. Особливу увагу відіграє вірш “O Captain! My Captain!”, який у романі набуває нового змісту [1, с. 56]. У Вітмена він був присвячений пам’яті Авраама Лінкольна, а в романі стає зверненням учнів до свого вчителя – містера Кітінга. Таким чином, у романі відбувається переосмислення авторитету: замість звичайних вчителів, які вимагають дисципліни та покори, герої обирають нового «капітана», який веде їх до свободи й самовираження. Збірка «Листя трави» Вітмена, яка пронизує весь роман через алюзії, виконує роль маніфесту індивідуалізму. У Вітмена кожна людина має відчути свою цінність та неповторність, ставлячи «демократичну» поезію проти жорстких правил суспільства. Ці ідеї відповідають прагненням юних героїв «Спілки мертвих поетів». Для них поезія є не лише навчальним матеріалом, а й острівком свободи, де кожен може відчути себе унікальною особистістю. Важливо також те, що звернення до Вітмена в романі стає метафорою нового вчителя-провідника. На відміну від адміністрації школи, яка дотримується авторитарної моделі, містер Кітінг заохочує учнів самостійно відкривати зміст, бачити красу у слові й шукати власний голос. У цьому контексті Вітмен стає не лише літературним авторитетом, а й символом духовного наставництва. Його поезія допомагає героям подолати страх перед суспільними правилами й відкрити власний шлях до свободи. Отже, інтертекстуальність у романі проявляється у багатозначному діалозі з Вітменом: цитати з його поезії відображають прагнення молодих людей вийти за межі шкільних стін, зруйнувати обмеження й знайти внутрішню гармонію. Поезія Вітмена стає каталізатором змін, що перетворює героїв із пасивних виконавців чужої волі в самостійних мислителів. Це робить його слова невід’ємним елементом нового світогляду, який формується в «Спілці мертвих поетів».

Романтична традиція у творі «Спілка мертвих поетів» окреслюється так само чітко, як і згадки про Вітмена. Образи і ідеї англійських романтиків – Байрона, Шеллі – стають фоном, на якому розгортається новий світогляд героїв [3, с. 34]. Основна ознака романтизму – повага до індивідуальності, бажання бути вільним і готовність вступити у змагання зі стійкими суспільними нормами, яка проявляється у зусиллях юнаків вийти за межі правил школи і жити за

власними переконаннями. Створення «спілки» саме по собі є актом романтичного бунту. Це власне виклик системі, яка намагається зробити учнів пасивними і передбачуваними громадянами. Герої обирають шлях, пов'язаний з ризиком, але цей вибір для них важливіший, ніж безпечне життя. У цьому відчувається схожість з байронічним героєм, який часто перебуває у конфлікті з суспільством, а його свобода розглядається як найвища цінність, навіть якщо вона призводить до трагізму. Особливу роль відіграє мотив мистецтва як простору свободи. Для Байрона і Шеллі поезія була способом захистити свої ідеали, а в романі Клейнбаум творчість учнів набуває подібного значення. Спроби писати вірші, читати їх у таємних зібраннях, грати у шкільних постановках – усе це прояв вабливого бажання проявитися, навіть у протистоянні з боку батьків або адміністрації. Отже, романтична традиція в романі не лише виступає як літературна спадщина, а є жива духовна сила. Вона формувала ідеали героїв, натякала їм на пошук своєї істини та нагадувала, що справжня свобода часто досягається серед конфліктів з оточенням.

Інтертекстуальні алюзії у романі відіграють важливу роль у створенні художнього світу. Вони не лише доповнюють текст, але й стають важливим інструментом у формуванні нового уявлення про себе для героїв. Кожна цитата або посилання на поезію стимулює думки, пошук власного голосу та перегляд звичайних уявлень. Літературні алюзії створюють альтернативний простір навчання, де основним авторитетом стає слово, а не система освіти. Поезія, яку читає містер Кітінг, перестає бути просто матеріалом для запам'ятовування, а стає засобом духовного зростання. Особливу роль відіграють слова Волта Вітмена. Фраза «О, капітан! Мій капітан!» [2, с. 5] стає символом учнівського бунту проти авторитарних структур, а також виявлення вдячності своєму вчителю, який навчив їх «бачити поезію в житті». Ця фраза перетворюється на девіз свободи, який об'єднує «спілку» в єдине ціле. Дуже важливо, що у романі з'являється рядок з вітменівського маніфесту: «Я святкую себе і співаю себе» (*Leaves of Grass*) [2, с. 12]. Для учнів ці слова стають метафорою власного розлучення та відмови від пасивної покори. Вони дозволяють їм вперше мислити незалежно, розуміючи, що кожна особистість має право бути унікальною. Інші

цитати, наприклад, заклик містера Кітінга «Carpe Diem, Ловіть мить» – хоч і не належить класикам, але органічно вплітається в текст роману. Поезія звучить у відповідності до поетичної традиції романтизму та духу вітменівської свободи. Учні навчаються бачити у творах класиків не лише загальний історичний зміст, а й особисте повідомлення, яке має значення для їхнього життя. Це виявляє виховну суть літератури, що здатна викликати зміни у душі. Важливо, що інтертекстуальні елементи мають емоційну та символічну значущість. Вони створюють спільну мову для учнів «спілки», піднімаючи відчуття належності до чогось більшого. Цитати стають знаком єдності, засобом боротьби проти зовнішнього тиску. Таким чином, використання цитат або мотивів класичних творів у романі виконує двофункціональну роль: підкреслює неперервність культурної традиції й одночасно допомагає героям зрозуміти себе. Слово викликає особисті зміни, відкриваючи шлях до свободи та осмисленого життя.

Роман Ненсі Клейнбаум «Спілка мертвих поетів» показує, що інтертекстуальність – це не тільки художній прийом, а й засіб формування світогляду героїв. Поезія Вітмена символізує духовну свободу та пошук особистого голосу, романтична традиція підкреслює важливість індивідуалізму та бунту проти загального сприйняття суспільних норм, а багато алюзій та цитат створюють інший простір для навчання, де слово стає інструментом для самопізнання. Таким чином, література у творі стає сильним засобом, який здатний змінювати особистість та відкривати нові горизонти свободи та самовираження.

Список використаних джерел:

1. Клейнбаум Н. Спілка мертвих поетів. Київ : Видавництво Старого Лева, 2019.
2. Whitman W. *Leaves of Grass*. New York: Barnes & Noble Classics, 2004.
3. Byron G. G., Shelley P. B. *Selected Poems*. London: Penguin Classics, 2005.

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Гелей Б.В.

студентка,

Київський національний лінгвістичний університет

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОГО ПОДІЛУ НА ЛЕКСИЧНИЙ РОЗВИТОК КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІВНІЧНОЇ ТА ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ

Політичний поділ Корейського півострова в 1948 році став вирішальним чинником формування двох різних мовних просторів в межах єдиної лінгвістичної традиції.

Актуальність роботи зумовлена потребою глибшого розуміння механізмів взаємодії мови та політики, особливо в умовах радикального суспільного розподілу. Корейський випадок є унікальним природним експериментом, що демонструє, як політичні системи формують мовну реальність.

Метою дослідження є виявлення та характеристика ключових особливостей лексичного розвитку корейської мови в умовах ізоляції Північної Кореї та відкритості Південної Кореї.

Після поділу Кореї на Північ та Південь мовна політика КНДР формувалася під безпосереднім впливом Кім Ір Сена і була спрямована на створення «чистої» мови, вільної від іноземних впливів. Основні елементи цієї політики включали запровадження терміна «мунхвао» замість «пхьоджуно» [1], масове створення неологізмів для заміни запозичень (наприклад, південнокорейське 컴퓨터 «комп'ютер» відповідає північнокорейському 전산기, дослівно «обчислювальний пристрій»), обмеження використання китайських ієрогліфів та сувора заборона південнокорейської лексики.

Законодавство, зокрема Закон про викорінення реакційної думки та культури і Акт про захист культурної мови Пхеньяну, передбачає

жорсткі покарання за використання південнокорейських слів – від шести років каторги до довічного ув'язнення або навіть смертної кари.

Нейтральні слова та повсякденні вирази замінюються на ідеологічно навантажені або радянського походження: 친구 («друг») → 찌구, 여친 / 남친 («дівчина / хлопець») → 녀동무 / 남동무, 사랑해 («я тебе люблю») та 오빠 («старший брат») заборонені, натомість використовуються 동지 («товариш»). Побутові терміни також змінюються: 화장실 → 위생실, 택시 → 려객운수차.

Ці заходи підкреслюють контроль держави над мовним середовищем і слугують інструментом ідеологічної пропаганди, формуючи унікальний культурний ландшафт, заснований на ідеях чучхе та ізоляції від зовнішніх впливів.

На противагу цьому, Південна Корея обрала шлях мовної відкритості, активно інтегруючи англіцизми та міжнародну термінологію в результаті глобалізації, технологічного прогресу та впливу США. До 1991 року кількість англійських запозичень у південнокорейській мові досягла 10,000, що створило значний лексичний розрив з Північчю.

Після визволення від японського колоніального панування та під час американської окупації мова змінилася. Офіційні особи зазначали, що поки для розуміння газет необхідно читати китайські ієрогліфи, грамотність залишатиметься привілеєм освіченої еліти [4]. У 1948 році запровадили рух «Відновлення нашої мови» з пропозицією повністю перейти на хангиль, але через тиск прихильників китайських ієрогліфів тимчасово дозволили змішане письмо. У наступні десятиліття політика щодо ієрогліфів постійно змінювалася: офіційні списки для шкіл, заборони, повернення змішаного письма та підтримка виключного використання хангилю.

Сучасна південнокорейська мова інтегрує іноземні запозичення, зокрема англійські, під впливом глобалізації та технологій, водночас уряд підтримує стандартизацію мови. Молодь активно формує нові форми в онлайн-спілкуванні, а діалекти поступово стандартизуються на основі сеульського.

Внаслідок цих процесів Південна Корея ніколи не мала єдиної стандартизованої мови, а поділ у 1948 році закріпив розвиток мовної політики у двох різних напрямках із радикально різними ідеологіями.

Порівняльний аналіз перекладів художньої літератури («Три мушкетери») [2; 3] виявив системні відмінності на рівні лексики. В Північній Кореї спостерігається сильна ідеологізація лексики: нейтральні терміни часто замінюються на слова з політичним чи ідеологічним навантаженням. Наприклад, звичайний термін “공무원” («державний службовець») у північнокорейській мові трансформується в “정무원”, що підкреслює його приналежність до політичної влади, а “검문소” («контрольно-пропускний пункт») змінюється на “검열소”, тобто «пункт цензури», що відображає прагнення влади контролювати не лише фізичний простір, а й інформаційний. Такі мовні зміни демонструють, що у Північній Кореї лексика слугує інструментом ідеологічного впливу на суспільство.

Незважаючи на жорсткий контроль, мова в обох суспільствах продовжує природно розвиватися. У Північній Кореї виникають іронічні неологізми та жаргон (“생쥐”, “식성이 당성이다”), а в Південній – гібридні форми типу «конгліш». Це свідчить про межі штучного впливу на мовні процеси.

Отже, лексичні відмінності між Північною та Південною Кореєю є не просто наслідком ізоляції, а мовним слідом глибоких суспільно-політичних трансформацій. Вони ускладнюють комунікацію між корейцями, поглиблюють культурне незрозуміння і ставлять серйозні виклики перед майбутнім об'єднанням країни. Мова продовжує бути найважливішим мостом між двома частинами розділеного народу, носієм спільних історичних коренів, які дають надію на відродження єдності.

Список використаних джерел:

1. Kim I.S. *On correctly preserving the national characteristics of the Korean language: talk with the linguists*. In *On Juche in our revolution* (pp. 518–529). P'yŏngyang: Foreign Languages Publishing House, 1966/1975.
2. 뒤마 상. 세 총사의 결의 (이 규., Trans.). In 현 알., *삼총사 1* (1, p. 5). 민음사, 2011.
3. 뒤마 알. 세 총사의 결의 (현 상., Trans.). In 뒤마 알., *삼총사 1* (1, p. 5). 민음사, 2012.
4. Anderson P.S. *Korean Language Reform*. *Language Journal*. 1948. Vol. 32, № 6. P. 508.

Каменчук П.О.

студентка,

Київський національний лінгвістичний університет

**ІСРОГЛІФІЧНІ ЧАСТКИ У ЧИСЛОВІЙ СИСТЕМІ
КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇХНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ
У ЧОТИРЬОХСКЛАДОВИХ ІДІОМАХ
КИТАЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ**

Числа в корейських чотирьохскладових ідіомах виконують не лише кількісну функцію. Вони надають висловам символічного змісту, ритмічності й культурної ваги. Завдяки цьому числівники стають важливими лінгвокультурними маркерами, які поєднують у собі семантичне та образне навантаження. Саме тому аналіз числових компонентів дозволяє виявити закономірності функціонування не тільки мовних одиниць, а й культурних кодів. Як зазначає Лі Кі Мун, у корейській мові «значна частина традиційної фразеології сформувалася під впливом китайської класичної літератури, де символіка чисел відіграла провідну роль» [1, с. 52].

Актуальність теми зумовлена тим, що, попри широке вивчення 사자성어 загалом, семантична роль саме числових часток залишалася переважно фрагментарною. Необхідність систематизації та класифікації числових компонентів у корейських чотирискладових ідіомах впливає з їхнього функціонального різноманіття – від простого кількісного значення до символічних маркерів.

У результатах дослідження простежено кілька важливих закономірностей. По-перше, числові елементи поєднують буквальне й символічне значення: одиниця означає унікальність, початок чи єдиний шанс, трійка – гармонію й наполегливість, четвірка – охоплення простору чи безвихідь, п'ятірка – моральний баланс, вісімка – відновлення і стійкість. Завдяки цьому ідіоми набувають додаткового рівня значення. По-друге, спостерігається системність у використанні чисел: ті самі числівники знову і знову зустрічаються в устаєлених виразах із подібними смисловими функціями.

Фразеологізми з числовими компонентами відображають різні сфери життя. У висловах, що позначають ризик і рішучість, як-от *건곤일척* – «поставити все на карту» та *구사일생* – «врятуватися від вірної загибелі», числа підсилюють драматизм вибору. Іншу площину становлять ідіоми про життєві етапи: *일장춘몽* – «марна мрія, ілюзія», *이팔청춘* – «розквіт молодості, юність», *작심삼일* – «гарячий запал швидко згасає». Тут числівники передають скороминущість чи нестійкість. Інші ідіоми підкреслюють наполегливість і витривалість: *삼고초려* – «не шкодувати сил задля таланту» та *칠전팔기* – «падати сім разів – вставати вісім». У сфері критичного мислення діють *삼인성호* – «брехня, повторена тричі, стає правдою» і *오십보백보* – «два чоботи пара», які застерігають від поспішних оцінок.

Етимологічно чимало числових ідіом мають китайське походження, проте в корейській мові вони зазнали локальної адаптації, що призвело до нових відтінків у значеннях та сферах вживання.

У перекладі важливим залишається баланс між буквальним відтворенням та адаптацією: збереження ієрогліфічної форми з поясненнями дозволяє передати культурний зміст, тоді як вільна адаптація робить вислів зрозумілішим, але може знівелювати його автентичність. Числові елементи в корейських ідіомах не є випадковими деталями, а виступають ключовими смисловими акцентами, які структурують вислів і поглиблюють його сприйняття. Таким чином, числівники у складі ідіом китайського походження поєднують кількісне й символічне значення, зберігають культурну спадщину та забезпечують тривалу актуальність цих виразів у сучасній корейській мові.

Список використаних джерел:

1. Lee Ki-Moon, Ramsey S. Robert. *A History of the Korean Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. С. 50–73.
2. Zev Handel. *Sinography: The Borrowing and Adaptation of the Chinese Script*. Leiden : Brill, 2019. С. 62–123.
3. Cacciari C., Tabossi P. *Idioms: Processing, Structure, and Interpretation*. London : Routledge, 1993.

4. 조근학. 한국어 기쁨 표현 관용어의 의미 연구. 서울대학교 대학원, 2017.
5. 국립국어연구원. 표준국어대사전. 두산동아, 1999.
6. 네이버 한자사전. URL: <https://hanja.dict.naver.com/#/main>.

Лутак Б.В.

студентка,

Ужгородський національний університет

ФОРМУВАННЯ СЕМАНТИКИ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ

Мова є найціннішим надбанням людства, адже саме вона забезпечує духовний розвиток, спілкування й обмін думками. Усі зміни в суспільстві відображаються в мові, і разом із суспільним прогресом вона також постійно оновлюється. Однією з найцікавіших сфер такого розвитку є словотвір, зокрема творення префіксальних дієслів.

Часто основою для таких утворень стають дієслова загального вжитку. Додаючи префікс, вони отримують новий відтінок змісту і починають функціонувати як терміни. Наприклад, дієслово з префіксом *de-* може набувати значення «позбавляти» чи «усувати», а з префіксом *re-* – «повторювати» чи «відновлювати». Таким чином, звичайне слово розвивається семантично й набуває спеціалізованого значення [4, с. 48].

Цікаво, що в англійській мові можна знайти як «гібридні» слова, де поєднуються германські префікси з іншомовними основами, так і «негібридні» утворення. Це свідчить про те, що походження кореня не є визначальним: важливішим виявляється семантичний потенціал самого префікса.

У професійній англійській мові саме префікси забезпечують основний словотвірний ресурс. Вони дозволяють утворювати нові дієслова-терміни, які швидко входять у вжиток. Первинне значення таких дієслів зазвичай формується завдяки самій префіксації, а вторинні смисли з'являються згодом у процесі семантичного розвитку [5, с. 194].

Таким чином, префіксальні дієслова виступають не лише інструментом граматичного оформлення, а й важливим джерелом інновацій у лексиці. Вони формують нові терміни, відображають тенденції сучасних наук і збагачують мову загалом. Завдяки своїй гнучкості й продуктивності префікси залишаються одним із головних способів розвитку англійської термінології.

У сучасній англійській префіксальні дієслова привертають особливу увагу дослідників. Більшість науковців сходяться на думці, що вони можуть виконувати транспонувальну функцію, тобто здатні змінювати лексико-граматичну категорію слова, з яким поєднуються. Водночас для більшості префіксів головною залишається нетранспонувальна роль – вони надають дієсловам додаткових смислових відтінків, не змінюючи їхньої частиномовної належності [2, с. 564].

Зокрема, М. М. Полужин підкреслює дійсний характер префіксів: вони уточнюють дію з погляду часу, місця, інтенсивності або оцінки. Інші наголошують на їхніх словотвірних можливостях, номінативній функції та семантичному потенціалі. Такий широкий діапазон досліджень показує, що префіксальні дієслова мають складну природу і багатий функціональний спектр [3, с. 240].

Особливий інтерес викликає роль префіксів у термінотворенні. Адже саме вони дозволяють створювати нові дієслова-терміни, необхідні для різних галузей науки й техніки. Наприклад, у фінансовій сфері функціонують слова на кшталт *to overinvest* («надмірно вкладати капітал»), *to mismanage* («погано керувати»), *to overbid* («пропонувати надто високу ціну»), *to underprice* («занижувати ціну»). Такі слова виникли на базі дієслів загального вжитку, але завдяки префіксам отримали вузькоспеціальні значення [1, с. 320].

Механізм цього процесу можна пояснити через термінологізацію: звичайне дієслово, наприклад *to overheat* («перегріватися»), у професійному дискурсі набуває нового смислу – «розвиватися надто швидкими темпами». Подібно *to overcool* із «переохолоджуватися» переходить до значення «сповільнювати розвиток». Префікс *de-* дає можливість утворювати слова з протилежним значенням: *to degender* («усувати ознаку статі»), *to deflate rumours* («спростовувати чутки»), а у фінансовій термінології – «скорочувати випуск грошових знаків».

Важливо, що префікси демонструють певну самостійність у структурі слова. Вони не зливаються з флексіями, а залишаються окремими елементами, які чітко взаємодіють із коренем. Це пояснюється їхнім походженням: більшість префіксів виникли зі службових частин мови або навіть із самостійних слів, тому зберігають власну семантику й активно формують значення нових основ [4, с. 47].

У сучасній англійській спеціальній лексиці активну роль відіграють як однозначні, так і багатозначні префіксальні дієслова. Первинні значення таких слів формуються завдяки префіксації, а вторинні виникають у результаті семантичної деривації та набуття професійного контексту. Так, дієслово *to unload* («розвантажувати») утворене від *to load* із додаванням префікса *un-*, а *to underwrite* («підписувати документ, гарантувати») – від *to write*. У свою чергу, *to overlook* («не помічати», «прогледіти») чи *to undermine* («підривати», «поступово послаблювати») демонструють, як префікс впливає на смислові відтінки, а сучасний термін *to upload* уже безпосередньо належить до цифрової сфери.

Частина префіксальних дієслів формує спеціальні поняття, прив'язані до конкретних галузей. Наприклад, *to outshop* означає «робити покупки за межами місця проживання», *to overprint* – «друкувати на вже надрукованому», *to upswing* – «розширювати активність», *to overconsume* – «надмірно споживати», *to intermarry* – «поєднуватися шлюбом між представниками різних груп». У діловій сфері функціонують такі слова, як *to underman* («залишати без повного укомплектування персоналом») чи *to outplace* («допомагати працівникові, якого звільняють, знайти нову роботу») [5, с. 196].

Префікси не лише приєднуються до основ, а й змінюють власне значення у взаємодії з коренем, створюючи додаткові смислові відтінки. У цьому проявляється їхній «адвербіальний» ефект: вони уточнюють дію, підкреслюють її обставини, надають оцінки. У прикладах із германськими префіксами це добре видно: *to outrun* («випереджати за темпами росту»), *to miscount* («помилитися у підрахунку»), *to upvalue* («підвищувати вартість»), *to overextend* («надмірно розширювати»).

Особливу групу становлять дієслова, утворені з префіксами латинського походження. Так, *to overenumerate* означає «робити повторний запис під час перепису», *to underenumerate* – «пропускати під час реєстрації», а *to misallocate* – «неправильно розподіляти ресурси». Ці приклади демонструють, як префікси інтегруються у складні слова латинської морфології й стають продуктивним засобом термінотворення.

У професійній англійській мові префіксація виявляється найхарактернішою саме для дієслівної системи. Це пояснюється тим, що дієслово в сучасній мові є найбільш динамічним класом слів і активно проникає в різні сегменти словотвірної системи. Префіксальні дієслова вже стали невід’ємною частиною термінології, забезпечуючи точність, гнучкість і продуктивність англійської спеціальної лексики [1, с. 322].

Список використаних джерел:

1. Adams V. *Complex Words in English*. – Harlow: Longman, 2001. – 320–322 р.
2. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово стилістичні. Вінниця : Нова книга, 2022. С. 564–569.
3. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Вид-во «Закарпаття», 1999. 240 с.
4. Снігир Р. О. Сучасні погляди на поняття терміна і слова. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія філологія*. 2005. Вип. 44. С. 47–49.
5. Щерба Д. В. Функції термінів в сучасному термінознавстві. *Нова філологія. Збірник наукових праць*. 2007. № 26. С. 194–198.

Сікорська В.А.

*старший викладач кафедри мовної підготовки,
Одеський державний університет внутрішніх справ*

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ МОВОЗНАВСТВО І СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛІНГВІСТИКИ: СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО ТА НОВОГО

Порівняльно-історичне мовознавство виникло на початку XIX століття як наука, що прагнула пояснити спорідненість мов і відтворити їхнє минуле. Засновниками цього напрямку вважають Ф. Боппа, Р. Раска та Я. Грімма, які започаткували систематичний опис фонетичних і граматичних змін. Пізніше А. Шлейхер сформував концепцію «родового дерева мов», а Август Лескін та його «молодограматична школа» обґрунтували ідею регулярності фонетичних законів.

Незважаючи на всі зміни та нові теорії, порівняльно-історична програма, яка склалася ще в минулому сторіччі на основі вивчення відомих на той час індоєвропейських мов, не втратила свого значення і в наш час. Можна сказати, що колишні теореми компаративістики стали тепер аксіомами для подальших досліджень, зокрема в галузі індоєвропейських мов. Викладаємо далі ці, на нашу думку, аксіоматичні тези.

1. Відомі нам індоєвропейські мови – це спціальні (просторові) і темпоральні (часові) варіанти тільки через них нам відомої доісторичної (дописемної) індоєвропейської прамови, яка в своєму поширенні виявляла територіальні особливості або діалектну диференціацію; стосунки латинської мови з романськими мовами лише з певними застереженнями можна порівняти з відношеннями індоєвропейської прамови з писемно зафіксованими історичними індоєвропейськими мовами, бо латинська мова в своїх досить докладних текстах виступає вже як уніфікована і нормалізована мова високорозвиненого класового суспільства, а індоєвропейська прмова була мовою примітивнішого суспільства, в якому ще не існувало писемності, але вже могло бути усне койне (релігійне та артистичне, за термінологією Т. Мілевського) [1, с. 89].

2. Індоевропейська прмова – це не тільки сукупність відповідностей фактів (у розумінні явищ фонології, просодії, морфології, лексики, синтаксису) відомих нам давніх і нових індоевропейських мов, але й мова, що справді існувала в передісторичну епоху і зумовила спорідненість писемно зафіксованих індоевропейських мов. Наш термін «прамова», що ґрунтується на російському «праязык», польському *prajęzyk*, німецькому *Ursprache* і означає власне «первісна мова», не потребує заміни його поширеним у нас після 1950 р. терміном «мова-основа» (пор. німецьке *Grundsprache*) і ще більш описовим «спільноіндоевропейський мовний стан».

3. Всі сучасні індоевропейські мови виникли шляхом дивергентного розвитку, що веде від первісної єдності до наступної різноманітності мов.

Попри класичний характер, порівняльно-історичне мовознавство не втратило актуальності в ХХІ столітті. Навпаки, сучасні лінгвістичні методи, зокрема комп'ютерна лінгвістика та філогенетичне моделювання, дозволяють поєднувати традиційні реконструктивні підходи з новітніми інструментами.

Традиційний апарат порівняльно-історичного мовознавства містить такі основні стадії становлення та розвитку:

- реконструкція прмови на основі зіставлення споріднених мов (метод, розроблений К. Бругманом та Г. Остгофом);
- формулювання фонетичних законів (закон Грімма, закон Вернера);
- генетична класифікація мов світу (Шлейхер, Бругман);
- вивчення морфологічних і лексичних інновацій як ознак мовної спорідненості.

Ці методи забезпечили науковий фундамент для подальших досліджень мовної еволюції.

2. До сучасних методів лінгвістики належать:

- комп'ютерна лінгвістика та корпусні дослідження

Створення електронних корпусів (наприклад, *Indo-European Lexical Cognacy Database*) дозволяє аналізувати закономірності змін у лексиці та граматиці.

- Квантитативна та статистична лінгвістика.

За допомогою математичних моделей вимірюється ступінь спорідненості мов (А. Залізняк, Дж. Баккер).

- Філогенетичні моделі

Запозичені з біології методи (Г. Аткинсон, Р. Грей) дозволяють створювати «мовні дерева» і моделювати шляхи поширення прамов.

- Когнітивна та соціолінгвістика [2, с. 13].

Н. Хомський (теорія універсальної граматики) та Дж. Лакофф (когнітивна метафора) розширили розуміння того, як мова пов'язана з мисленням і культурою.

Й. Гердер у своєму «Трактаті про походження мови» (1772) спробував поєднати два головних критерії Р. Декарта: «володіння мовою» та «різноманітність людських дій». Учений дійшов висновку, що людська мова відрізняється від вираження емоцій, а її наявність неможливо пояснити розвиненістю органів артикуляції. Аналізуючи погляди Й. Гердера, Н. Хомський указує на те, що, з одного боку, учений акцентує увагу на відсутності в людини вродженої мови, тобто людині не притаманні мовні здібності від природи, з іншого, – мова для вченого доволі специфічний продукт особливої мисленнєвої організації людини [3, с. 43].

Це дає нові перспективи для реконструкції не лише мовної, а й культурної праісторії.

Сьогодні поєднання класичних і сучасних методів виявляється у таких напрямках:

- реконструкція прамов із використанням комп'ютерних алгоритмів;
- автоматизоване виявлення когнатів у великих мовних базах;
- картографування поширення мовних інновацій за допомогою ГІС-технологій;
- інтеграція лінгвістики з археологією та генетикою для створення комплексної картини мовного розвитку.

Таким чином, сучасне мовознавство вже не обмежується описом фонетичних законів, а прагне створити міждисциплінарну модель історії мов.

Отже, порівняльно-історичне мовознавство залишається фундаментом для розуміння еволюції мов, а сучасні методи відкривають нові горизонти дослідження. Синтез традиційного та

нового проявляється у використанні комп'ютерних технологій, математичних моделей і міждисциплінарних підходів. Завдяки цьому класичні принципи реконструкції прамови поєднуються з можливостями цифрової доби, що забезпечує більш глибоке і точне пізнання мовної історії людства.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Порівняльно-історичне мовознавство. Київ : Нова Книга, 2009.
2. Методи лінгвістичних досліджень: навчальний посібник/ МОН України, Уманський держ. пед. ун.-т. імені Павла Тичини/ упорядник: Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. С. 13.
3. Herder J. G. Abhandlung uber den Ursprung der Sprache 1772 / Частково передруковано в: HeintelE. (ed.). Herder's Sprachphilosophie. Hamburg : Felix Meiner Verlag, 1960. С. 15–16.
4. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ : Академія, 2006. 424 с.
5. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. 219.
6. T a d e u s z M i l e w s k i, O językach literackich starożytnej Grecji, “Grecja współczesna i starożytna”, Kraków, 1960. С. 89.
7. Курс загальної лінгвістики. Фердинанд де Соссюр. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk611351.pdf>
8. URL: <https://studia-linguistica.knu.ua/wp-content/uploads/2018/11/2012-6-1-5-16%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%90.%D0%9E..pdf> (дата звернення 17.09.2025)

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Вишковська О.Л.

студентка,

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

старший викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

КУЛЬТУРНІ І СИМВОЛІЧНІ ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРІВ У КОРЕЙСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗКАХ

Анотація. У статті розглянуто символіку кольорів у корейських народних казках як важливий елемент культурного коду. Здійснено контент-аналіз трьох популярних казок, визначено значення базових кольорів у сюжеті та характеротворенні. Проаналізовано вплив системи п'яти сакральних кольорів Обансек (오방색) на побудову образної системи фольклору та здійснено порівняння з українським та європейським фольклором. Отримані результати мають теоретичне і практичне значення для культурології та перекладознавства.

Мета дослідження – виявити культурні та символічні значення кольорів у корейських народних казках і дослідити їхню роль у формуванні моральних настанов і колективної пам'яті. Завдання роботи: проаналізувати три обрані казки, інтерпретувати значення основних кольорів, визначити їхні функції у розвитку сюжету й характеристиці персонажів, порівняти символіку з іншими культурами. Методи: описовий і порівняльний аналіз, контент-аналіз текстів.

Короткий переказ матеріалу дослідження. У казці «Собака, кішка і перлина» розповідається про стару пару, яка врятувала золотого коропа й отримала від нього чарівну блакитну перлину. Перлина приносила добробут, але була вкрадена; улюбленці господарів – пес і кіт – вирушили на її пошуки. Після пригод кіт повернув перлину, за що залишився жити в домі, а пес – надворі, що пояснює ворожнечу між цими тваринами. У казці «Джерело, що дарує молодість»

старенька пара знаходить джерело, яке повертає їм молодість. Їхній сусід, сповнений жадібності, випиває забагато води й стає немовлям, що вчить поміркованості й вдячності. Казка «Брат і сестра, які стали Сонцем і Місяцем» пояснює походження небесних світил. Діти рятуються від тигра, піднімаючись на небо по чарівній мотузці, а тигр гине, забарвлюючи сорго у червоний колір. Сестра стає Сонцем, а брат – Місяцем [1-3].

Дослідження ґрунтується на трьох корейських народних казках: «Собака, кішка і перлина», «Джерело, що дарує молодість» та «Брат і сестра, які стали Сонцем і Місяцем». У першій казці центральним символом є блакитна перлина, яка здійснює бажання. Блакитний колір у корейській традиції означає схід, весну, оновлення та надію. Втрата й повернення перлини символізують коливання між злиднями і добробутом, а також наголошують на ідеї винагороди за чесноту [1, с. 15].

У казці «Брат і сестра, які стали Сонцем і Місяцем» червоний колір стає ключовим маркером кульмінації: кров тигра, що забарвлює поле сорго, символізує очищення та відплату за зло. Сонце, на яке перетворюється брат, уособлює ян-енергію, силу, тепло й захист, а Місяць (білий) – інь-начало, жіночність, спокій та інтуїцію. Таким чином, кольори підкреслюють полярність добра і зла, світла й темряви, життя і смерті [3, с. 47].

«Джерело, що дарує молодість» демонструє контраст між сяйвом відродженої молодості й темрявою старості. Золотисте сяйво символізує духовну гармонію, оновлення та благословення, тоді як образ сусіда, який перетворився на немовля через надмірну жадібність, пов'язується з темними відтінками, що символізують кару і втрату рівноваги.

Загалом кольори у корейських народних казках виконують важливу функцію: структурують простір і час оповіді, характеризують героїв, передають емоційний стан та моральну оцінку вчинків. Блакитний асоціюється з надією і небесною підтримкою, червоний – із очищенням та перемогою добра, жовтий – з мудрістю і багатством, білий – із чистотою та водночас трауром, чорний – з покаранням та завершенням життєвого циклу. Порівняльний аналіз показав, що хоча багато значень є універсальними (червоний – життя, чорний –

темрява), корейська традиція має власні акценти: білий є кольором жалоби, а жовтий – символом імператорської влади.

Висновок. Кольори в корейських народних казках є не лише художнім засобом, а й важливим культурним кодом, що передає національні уявлення про світ і моральні цінності. Система Обансек (오방색), глибоко вкорінена в культурі, визначає роль кольорів у формуванні сюжетів та образів. Проведене дослідження підтвердило актуальність подальшого вивчення символіки кольорів у різних жанрах фольклору та її трансформацій у сучасній культурі Південної Кореї.

Список використаних джерел:

1. Carpenter, F. (1947). *Tales of a Korean Grandmother*. New York: Tuttle Publishing.
2. Damron, J., & You, E. (2018). *Korean Stories for Language Learners: Traditional Folktales in Korean and English*. Tuttle Publishing.
3. Grayson, J. H. (2011). *Myths and Legends from Korea: An Annotated Compendium of Ancient and Modern Materials*. Routledge.
4. Kim, T.-H. (2016). *Color symbolism in Korean culture and art*. Korean Culture and Information Service (KOCIS).
5. Lee, Y.-H. (2015). The symbolism of colors in Korean traditional culture. *Korean Journal of Cultural Studies*, 12 (2), 33–49.
6. National Folk Museum of Korea. (2014). *Encyclopedia of Korean Folk Literature*. Seoul: NFMK Press.

Мороз О.В.

магістрантка,

Науковий керівник: Давидюк В.Ф.

доктор філологічних наук,

професор кафедри української літератури,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ДИСКУРС ГУМОРИСТИЧНИХ КОЛЯДОК ІЗ ВОЛИНИ Й ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ

Стаття присвячена питанню, яке не порушувалося у фольклористиці: чим обдаровували колядників господарі на Волині. Присутність цього мотиву лише у гумористичних колядках підкреслює економічний аспект звичаю. У записках Волині простежуються поліські та подільські впливи, проте регіональною особливістю є домагання колядниками м'ясних страв. Волинська традиція у цьому подібна до подільської, але відрізняється від поліської, де дарують тільки хлібні вироби.

Ключові слова: Волинь, Західне Полісся, колядки, гумор, страви.

З волинським та західнополіським колядковим фольклором працювали багато дослідників, але лише одиниці звертали увагу на гумористичний аспект. Зокрема, на гумористичних колядках фокусувалися Олена Пчілка, Володимир Гнатюк та Віктор Давидюк. Згідно з їхніми спостереженнями, зміст таких колядок полягав у домаганні плати за колядування, зазвичай у вигляді святкових смаколиків. Отже гастрономічний склад дарів стає ключовим аспектом дослідження, раніше не висвітленим у фольклористиці.

Початково колядування було пов'язане з культом предків – приносили жертви за формулою «дай за дай». Традиційно дари адресувалися предкам, а не самим колядникам. Раціон предків відображався у стравах зі Святвечора: у торбу клали лише ті, що могли туди поміститися (наприклад, пироги), тож кутю чи борщ з беруться до торби.

Серйозні колядки звичайно не згадують жодних частунків, тоді як гумористичні відкрито скаржаться на їхню відсутність. Наприклад, є

запис колядки, де герої жартують: «Нам ні пиріжечка, ні шеляжечка не дали». Тема недостатніх дарів була популярною серед волинських текстів.

Деякі колядки прямо просили специфічні страви. Зокрема, в одному записі просять «два періжка, а ковбасочки для закусочки», де «закусочка» натякає на випивку. Інший приклад: «Колядують я не вмю... скажу казку, а ви укинтьте в торбу ковбаску». Тобто окрім традиційного хліба і пирогів колядники іноді домагалися й сала чи ковбаси.

Також відомі приклади місцевих щедрівок Волині з чіткими гастрономічними вимогами. Наприклад, одна з таких щедрівок говорить: «Щедрик-ведрик, дай вареник, грудку кашки, кільце кобаскі...». Це підкреслює, що колядники й щедрівники Волині могли бути вибагливішими у запитах, особливо стосовно м'ясних продуктів.

Проведене дослідження засвідчує важливість гастрономічного аспекту в гумористичних колядках Волині та Західного Полісся як маркера економічних і культурних змін. Їжа, що її вимагали або отримували колядники, відображала побутові реалії регіону і служила засобом комунікації. Серед частувань чітко простежується акцент на ситному, насамперед м'ясному, що вирізняє волинську традицію на тлі подільської й поліської.

Гумористичні та пародійні колядки слугували засобом критики скупих господарів та ілюстрували дотепність народної творчості. Деякі тексти Волині демонструють міжрегіональні впливи (зокрема з Поділля) у термінології страв і сценаріїв колядування. Навіть попри те, що за понад сто років репертуар колядників змінився, гастрономічні пріоритети залишилися незмінними.

Аналіз матеріалу дозволяє зробити висновок про складний багат шаровий характер волинського колядкового фольклору, де гастрономічна тематика – не лише частина обрядової традиції, а й свідчення історичних змін, регіональної ідентичності та взаємодії світського з сакральним.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Ардельянов А.В.

старший викладач,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ПРОБЛЕМА ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АРТИКЛІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Кожна людина, яка розпочинає вивчати французьку мову, стикається з явищем артикля. Артикль це особлива частка, це службова частина мови, що вживається з іменниками, вказує на їх визначеність або невизначеність та допомагає відрізнити їх від дієслів, прикметників та інших частин мови. Їхня відсутність в українській мові викликає певні труднощі не лише у людей, що вивчають мову, але й у професійних перекладачів. Артиклі у французькій мові вимагають адаптації у перекладі французького тексту українською мовою.

Правила вживання артиклів – є одним з найскладніших завдань методики викладання французької мови україномовним студентам [4, с. 4].

Актуальність цього дослідження визначається необхідністю вивчення особливостей відтворення значень артиклів у французькій мові та передача їх значень в процесі перекладацької діяльності.

Об'єктом дослідження є особливості значення французького артикля у різних сферах мовної комунікації.

Мета цієї роботи полягає в систематизації основних моментів та деталей значення французьких артиклей, а також в з'ясуванні засобів передачі маркерів французького артикля українською мовою.

На самому початку вивчення французької треба усвідомити, що українська та французька мови належать до різних типів. Українська відноситься до синтетичних мов (від гр. *synthesis* «поєднання») – мови, у яких граматичне значення синтезується з лексичним у межах слова (граматичне значення виражається за допомогою флексій і

формотворчих афіксів, чергування звуків і суплетивізму). А французька – до аналітичних мов (від гр. *analysis* «розчленування»), які характеризуються тенденцією до окремого (аналітичного) вираження лексичних і граматичних значень (лексичне значення виражене повнозначними словами, а граматичне – службовими словами, зокрема артиклями, суворим порядком слів, інтонацією) [1].

У французькій мові граматичне значення, що притаманне іменнику, реалізується за допомогою артикля і виражається його різними видами. Основним питанням вивчення і розуміння функціонування граматичного механізму артикля є питання про його граматичні категорії. Наприклад, Р.Л. Вагнер і Ж. Пеншон, виділяють чотири основних граматичних категорії артикля:

1. Категорія роду.
2. Категорія числа.
3. Категорія визначеності.
4. Категорія об'єктності [3, с. 55].

Артикль являє собою винятково складне явище в граматиці французької мови, що є умовною назвою показника детермінації, однією з найбільш складних і своєрідних граматичних категорій іменника.

Категорія детермінації, тобто сприйняття об'єкта (явища) як щось визначене чи невизначене є невід'ємною властивістю людського мислення; проте його мовне вираження не є ідентичним в мовах. Оскільки українська мова не має артиклевих форм, актуалізація в дискурсі може досягатися різними способами:

- порядком слів для позначення теми і реми; тема завжди стоїть на початку висловлювання;
- вживанням певних вказівних або неозначених займенників/прикметників;
- морфологічно українська мова не позначає різниці між злічуваними та незлічуваними іменниками, але ця різниця іноді може бути позначена вживанням різних відмінків (знахідний – родовий) [1].

Для кращого усвідомлення труднощів адекватного перекладу розгляньмо детальніше ці способи вираження на прикладі означено-неозначеної опозиції.

Порядок слів як засіб вираження опозиції означеності – неозначеності насамперед стосується підмета. Якщо у французькій мові підмет вживається з означеним артиклем, то в українській мові підмет стоїть перед дієсловом. З іншого боку, якщо у французькій мові підмет вживається з неозначеним артиклем, то в українській мові підмет ставиться після дієслова (див. табл 1).

Таблиця 1

Переклад підмету з означеним та неозначеним артиклем

Підмет з означеним артиклем	
Французька: S (le) + V	Українська: S + V
Le train est arrivé à 8 heures.	Потяг прибув о 8 годині.
Le livre était sur la table.	Книга лежала на столі.
Підмет з неозначеним артиклем	
Un train est arrivé à 8 heures.	О 8 годині прибув потяг.
Un livre était sur la table.	На столі лежала книга.

Джерело: розроблено автором

Однак це правило не є абсолютним, і є два винятки, які наведені в дослідженні. Перший виняток трапляється тоді, коли все українське речення виражає рему, все речення відповідає на питання: що відбувається? Наприклад: *Le soleil brille* (Світить сонце); *Le vent souffle* (Дме вітер); *Le printemps est venu* (Прийшла весна). Ми бачимо, що французький підмет, вжитий з певним артиклем, виражений в українській мові зворотним порядком слів.

Другий виняток виникає тоді, коли в українській мові неозначений підмет може стояти перед дієсловом, якщо цей підмет вживається з епітетами, які показують специфічність або незвичність цього предмета. Порівняйте:

– *Une grande effervescence régnait parmi les habitants des régions frontières.* (G. de Maupassant, *Bel-Ami*).

– *Сильне збудження панувало серед жителів прифронтових областей* (Наш переклад).

Якщо прибрати епітет, то в українській мові доведеться інвертувати тему:

– *Серед жителів прифронтових областей панувало збудження (наш переклад).*

Таким чином, можна стверджувати, що, по-перше, добір відповідного порядку слів в українській мові є ефективним засобом передачі детермінації підмета, вираженої артиклем у французькій мові, а по-друге, що проблема перекладу артикля французької мови вимагає не лише високого рівня знання її граматики, а й фахового володіння українською мовою.

Список використаних джерел:

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004.
2. Dragan E. Grammaire théorique de la langue française. Cours théorique. Bălți, 2012. 115 p.
3. Wagner R. L., Pinchon J., Grammaire du français classique et moderne. Paris:Nathan.1962.
4. Ionin, T., Ko, H., Wexler, K., Article Semantics in L2 Acquisition: The Role of Specificity. *Language Acquisition*. 2004. No 12 (1). P. 3–69. URL: <http://www.jstor.org/stable/20011566>

Бабасв А.Р.

викладач,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТЕХНІК ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ У КАЗЦІ ЕДМУНДА ЛІМІ “GOLDEN SPEARS”

Художній стиль вирізняється високим рівнем виразності та естетичної насиченості. Літературні тексти характеризуються значною кількістю тропів, перифраз і культурних мотивів, що ускладнює переклад, але водночас збагачує його методологічні підходи. У цьому контексті особливу увагу слід приділяти лексичним перекладацьким технікам, які забезпечують адекватне відтворення художніх прийомів, оскільки літературний твір виконує не лише смислову, а й естетичну функцію. Важливим різновидом художнього перекладу є переклад казок, адже саме цей жанр поєднує національні культурні коди з універсальними мотивами, формує світоглядні орієнтири та виховує читача. Перекладачеві необхідно не лише передати змістову основу, а й зберегти поетичність, символіку та виховний потенціал тексту, що робить процес художнього перекладу особливо значущим для міжкультурної комунікації.

Подальший аналіз здійснюється на матеріалі збірки казок Едмунда Лімі “*Golden Spears*” тексти якої вирізняються наявністю тропів, символіки та національно-культурних елементів. Це зумовлює актуальність вивчення лексичних перекладацьких технік у жанрі казки. Хоча наратив казок не є структурно складним, вихідний текст демонструє різноманітність лексичних тропів і символів, які повинні залишатися зрозумілими головному читачеві – дитині [6, с. 178].

У художньому перекладі передача простих структур часто здійснюється за допомогою лексичних прийомів, зокрема лексичної заміни.

За словами О. Волченко, лексична заміна – це різноманітні зміни оригінальних лексичних елементів з метою забезпечення адекватної передачі їхнього змісту з урахуванням норм мови перекладу та культурних традицій [1, с. 234].

Зокрема, у перекладі фрагменту: *For a moment he thought he must have been dreaming; but there in the boat before him were the crystal helmet, and the water-dress, and the gleaming spear.*

На якусь мить він замислився: «Можливо, це був лише сон», але там, у човні перед ним, лежали його обладунки: кристалевий шолом, чарівна мантія, блискучий спис».

Переклад фраз *water-dress* і *the gleaming spear* є прикладом лексичної заміни, де оригінальні лексичні одиниці адаптовано до мови оригіналу.

Варто наголосити що у мові оригіналу вищезазначені фрази складаються з двох слів, що означає, що ці фрагменти мають подвійний лексичний та граматичний аспект під час перекладу. Першою зміною в мові оригіналу було використання простої конструкції з одним словом, другою, пов'язаною з фразою “*water-dress*” – було використання контекстуальної заміни [5, с. 187].

Іншим поширеним перекладацьким прийомом є калькування, яке полягає в дослівному перенесенні лексичної або фразеологічної структури з мови оригіналу на мову перекладу [4, с. 32].

У навчальному посібнику О. Жулавської та О. Назаренко калькування визначається як прийом дослівного перекладу нових слів або термінів. При цьому для передачі значення простих або складних лексичних одиниць вихідної мови у мові перекладу зазвичай обирається перший запропонований словниковий еквівалент, що забезпечує максимально точну передачу термінології [4, с. 33].

Гарним прикладом калькування у перекладі є передача слова “*crystal*”. У фрагменті: *Whose crystal roof was supported by two rows of crystal pillars rising from a crystal floor* – ця лексема передається як «кристалевий дах» та «кремезні прозорі стовпи» – що вказує на дослівну адаптацію ключового образного елемента з вихідного тексту.

Слід зазначити, що застосування калькування іноді перетинається з наявною тавтологією, особливо коли дослівний рендеринг повторює значення вже наявних слів у цільовому тексті.

Окрім цього, під час аналізу було виявлено значну кількість лексичних одиниць, тісно пов'язаних із культурними реаліями.

У творі “*Golden Spears*” провідником виступає дрізд (thrush) – старий і мудрий птах. При цьому помітна відмінність між ірландською

та українською культурами: у слов'янській традиції символом знань зазвичай є крук, тоді як ворона асоціюється з темрявою. У даному випадку було обрано підхід передачі іншомовності, який поєднується зі стратегією очуження, тобто свідоме збереження ірландських символічних образів без їх адаптації до культурного сприйняття українського читача.

За словами О. Гринько, іншомовність – це лексичні одиниці або вислови, запозичені з мови оригіналу, які зберігаються в перекладі у їхній первісній формі або транскрибовані без внесення морфологічних чи синтаксичних змін [3, с. 62].

У даному випадку цей підхід забезпечує збереження символічних образів оригіналу, не піддаючи їх культурній адаптації для українського читача.

Ще одним прикладом використання лексичних прийомів є застосування стратегії перекладу займенників. Речення: *It chanced one day that when they were resting in the noontide heat, under the perfumed shade of a hawthorn in bloom* репрезентується наступним чином: *Якось, відпочиваючи посеред полудня та насолоджуючись ароматом квітучого глоду, діти помітили маленького дрозда, що зачайвся в темних хащах.*

У цьому фрагменті переклад займенників (*it, they*) був адаптований із врахуванням семантичної та сюжетної функції речення.

Як видно з наведеного прикладу, речення починається із займенника *It*, який виконує функцію узагальнення змісту та спрощення побудови вислову, виступаючи підметом у реченні. Під час перекладу було вирішено явно відобразити цю функцію за допомогою додаткового уточнення. Це зумовлено тим, що у англійській мові лексична заміна, зокрема переклад займенників, є поширеним явищем.

Як зазначає Янь Яо, у перекладацькій практиці раціональне використання займенників сприяє кращому сприйняттю тексту та поліпшенню його семантичної цілісності [2, с. 76]. Адаптація перекладу займенників передбачає прямий переклад займенників із вихідного тексту на відповідні референти – людей або предмети, на які вони вказують, що дозволяє підкреслити значущість зазначених об'єктів та зберегти комунікативну функцію тексту. В українській мові прямий переклад займенника може призвести до втрати ключової

інформації або спотворення сюжетної лінії, тому перекладачеві іноді доводиться здійснювати інтерпретаційне втручання та вносити певні зміни для збереження змістової та комунікативної цілісності тексту.

Отже, аналіз казки Едмунда Лімі “*Golden Spears*” проілюстрував використання основних перекладацьких лексичних прийомів, а саме: лексичної заміни, калькування, перекладу займенників та очуження (збереження іншомовності). Застосування цих стратегій забезпечує передачу художніх образів, семантичної цілісності та символічного навантаження оригіналу, водночас враховуючи мовні норми цільової аудиторії. Підсумовуючи, у межах дослідження було проаналізовано та систематизовано використання лексичних технік, що дозволяє відтворити художні прийоми казкового тексту у перекладі.

Список використаних джерел:

1. Volchenko O. M. Translation transformation classification from the perspective of teaching future translators. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2024. № 65. С. 233–236.
2. Yan Yao. Research on Translation of English Pronouns. 2018. *Weinan Normal University, Shaanxi, Weinan, 714099, China*. P. 76–77.
3. Гринько О. С. Іншомовні вкраплення: до проблеми функціонування та перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. № 10. С. 62–65.
4. Жулавська О. О., Назаренко О. В. *Переклад: теоретичні та практичні аспекти*: навч. посібник. Суми : Сумський державний університет, 2017. С. 32–33.
5. Тьопенко Ю. А., Стежко Ю. Г. Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації як чинник національної ідентифікації. *Вісник КНЛУ*. 2015. № 2. С. 184–188.
6. Чепурна М. І. Проблематика перекладу художніх творів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 14. С. 176–180.

Грігор'єва Д.О.

студентка,

Київський національний лінгвістичний університет

РОЛЬ І ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ КАЗОК: УКРАЇНСЬКО-КОРЕЙСЬКІ БІЛІНГВАЛЬНІ КНИГИ

Під впливом цифрової трансформації сприйняття та пізнання світу людьми кардинально змінилось, зокрема засвоєння знань стало більш зручним завдяки осучасненню підручників і появі освітніх платформ. Однак постають наступні питання щодо вивчення корейської мови серед українського суспільства в умовах відсутності оптимальних засобів навчання. Який матеріал полегшить опанування повністю відмінних від рідних лексичних і граматичних конструкцій? Наскільки ефективним є використання українських і корейських казок при ознайомленні з культурою іншої нації та вивченні іноземної мови? Які методи перекладу казкових текстів будуть доцільними для створення українсько-корейських білінгвальних книг з метою забезпечити доступ до освітніх матеріалів для українців?

Лінгвісти не заперечують того факту, що опрацювання літератури, зокрема текстів казок, сприяє кращому розвитку вмінь та навичок розуміння іноземної мови, а навпаки – доводять, що застосування подібних стратегій в ході вивчення дасть можливість отримати якісний результат. До прикладу можна взяти твердження Девідгейсера про те, що художні твори є доцільним засобом для формування відповідних компетентностей та розширення мовних умінь учнів. Такий підхід дасть змогу покращити мовленнєві навички, культурну обізнаність, а також критичне мислення [2]. Причому перевагою використання казок є їхня простота викладу історії, передача сюжету за допомогою конструкцій на нижчих рівнях і діалогів, оскільки початково вони були розраховані на аудиторію дітей. Так, вважається, що різні граматичні форми та лексичний матеріал легше сприймати саме через такі тексти [3].

Крім того, немало дослідників погоджуються з думкою про те, що саме білінгвальні підходи також можуть стати хорошим підґрунтям для розвитку вмінь учнів критично мислити, особливо завдяки

інтеграції двох мов, дозволяючи природно засвоювати мовні структури без зайвого стресу. Каммінс у своїй праці наголошує на застосуванні таких двомовних стратегій, а також виділяє окремі підходи [1]. Водночас існують дослідники, що вважають ефективним використання двомовних текстів в ході вивчення іноземної мови. Зважаючи на багатий лексичний та граматичний матеріал казкових історій, крім формування ключових компетентностей, мовних і мовленнєвих вмій, це дає змогу розвивати порівняльні та аналітичні навички, творче мислення тощо. До того ж, робота з вигаданими сюжетами, взятими з обох культур, підвищить мотивацію учнів, забезпечить викладачеві вільний простір для створення цікавих завдань, що відповідатимуть освітнім та виховним цілям [4].

Невід'ємною частиною в опрацюванні казок є аналіз культурного відображення кожного з народів. Так, велика роль і водночас відповідальність перекладених або білінгвальних текстів полягає у правильній передачі важливих традиційних елементів, що вказуються у тих чи інших творах. Візьмемо до прикладу корейську казку «호랑이와 곶감» («Тигр і хурма») та українську – «Пан Коцький». Хоча в них прослідковується схожість: в обидвох головними героями виступали тварини, риси характеру яких були певним чином перебільшені (тигр надто боязкий, а kota вважали небезпечним), однак кожна має свої особливості. У корейській казці «Тигр і хурма» через гумор і перебільшення показано народну кмітливість і спосіб пояснити дітям життєві ситуації у простій формі. У казці «Пан Коцький» втілено любов до дотепності й хитрості, адже простий кіт випадково стає грізним персонажем у сприйнятті інших, де проявляється традиційний український гумор та мотив перетворення слабого на сильного завдяки вигадці. Ознайомлення з такими казками дає змогу через літературу відчуті національні особливості культури, світогляд і цінності різних народів.

Беззаперечним є той факт, що білінгвальні книги потребують особливої уваги в контексті перекладу з однієї мови на іншу. Першим, що може спадати на думку, є лексична складова. Морфологічна система української та корейської мов відрізняється певним чином, і хоча обидві розрізняють схожі частини мови, у корейській мові частки та приєдники виражаються за допомогою граматичних

конструкцій, а також корейці виділяють окремих розряд – ономотопеї (의성어) й ідеофони (의태어). Це звуконаслідувальні та образні слова, що передають звук чи спосіб дії певних речей (як-от в українській мові «няв» або «шух!»), проте в корейській їх набагато більше). Наприклад, у казці «Рукавичка» головними героями є тварини, до яких приставлено описові іменники (Мишка-Шкряботушка, Зайчик-Побігачик тощо), і корейською мовою ці імена зручно перекласти саме через ці звуконаслідувальні слова: Мишка-Шкряботушка – 굽적굽적 생쥐, Жабка-Скрекотушка – 개굴개굴 개구리, Зайчик-Побігачик – 짹짹 도끼.

Звісно, до певних слів чи фраз також потрібно додавати примітки, щоб точно передати значення і зміст того, що важко зробити у самому тексті казки. Такими словами можуть бути 도깨비 (дух з корейського фольклору, а «чорт» або «домовик» не передають відповідної семантики), 한복 (традиційний корейський одяг, який необхідно трохи описати для загального розуміння).

Крім того, граматики і синтаксис сильно відрізняються в обидвох мовах. Необхідно доцільно підбирати фрази- та конструкції-відповідники, щоб сприйняття тексту залишалось легким. Коли ж точніше передати певне речення чи словосполучення є неможливим, обов'язково потрібно додати примітку з поясненням граматики і причиною обраного перекладу. Такий підхід сприятиме чіткому розумінню і розрізненню складових на мовному рівні.

Таким чином, створення українсько-корейських білінгвальних книг із казками відкриває перспективи для глибшого міжкультурного діалогу, розвитку перекладацьких досліджень та збагачення методів популяризації серед українців опанування корейської мови. Незважаючи на певні труднощі у перекладі цього жанру фольклору і загалом у подоланні мовних відмінностей між мовами, двомовні тексти стають ефективним засобом для формування в учнів компетентностей, розвитку критичного і творчого мислення, порівняльних умінь тощо.

Список використаних джерел:

1. Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Multilingual Matters.
2. Davidheiser, J. C. (2007). Fairy tales and foreign languages: Ever the twain shall meet. *Foreign Language Annals*, 40 (2), 215–225.
3. Koushki, A. L. (2019). Engaging english learners through literature, fairy tales, and drama. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 8 (2), 138–144.
4. Петренко, Т. В. (2015). Сучасні методи навчання іноземних мов у загальноосвітніх школах. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 102–106.

Коломоєць Ю. Л.

викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ВАРІАТИВНОСТІ ТА ВІДСУТНОСТІ ЄДИНОГО СТАНДАРТУ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ КОРЕЙСЬКОЮ МОВОЮ

У лютому 2022 року, коли Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, світова увага до нашої країни значно зросла. Україна, яка до того часу здебільшого асоціювалася з Чорнобилем, футболом чи окремими культурними явищами, у світовому інформаційному просторі почала розглядатися як центральна точка політичних, військових та гуманітарних процесів. Південна Корея не стала винятком: новини про Україну щоденно з'явилися у газетах, статтях, телепрограмах, інтернет-ресурсах. Корейське суспільство почало активно обговорювати військову ситуацію, міжнародну допомогу, долю українських біженців, а також публікувати численні матеріали про українські міста, визначні пам'ятки та відомих особистостей. Через це питання правильного написання українських назв корейською мовою набуло особливого значення, адже саме через мову формується образ країни у свідомості іноземців.

На даний момент в Україні немає офіційної затвердженої системи транскрипції та транслітерації з української мови на корейську. Це призводить до того, що журналісти й перекладачі часто користуються англійськими або російськими джерелами, а інколи навіть російськими системами транскрипції. У результаті українські назви передаються по-різному, нерідко спотворюються, і виникає значна варіативність у написанні. Проблема ускладнюється ще й тим, що корейська мовна система відрізняється від української, тому деякі звуки неможливо передати точно.

Щоб зрозуміти складність ситуації, потрібно пояснити різницю між транскрипцією та транслітерацією.

Транскрипція – це спосіб запису усного мовлення з метою максимально точної передачі вимови [1, с. 121].

Транслітерація – це спосіб передачі слів з однієї письмової системи в іншу на основі графічного складу мови-джерела [2, с. 15].

У нашому випадку просте «переписування букв» не спрацьовує, адже у корейському алфавіті немає багатьох українських звуків, і тому доводиться шукати найближчі за звучанням відповідники.

Наприклад, в українській мові існують приголосні [в], [р], [г], [х], [ж], [ш], [щ], [ц], для яких у корейській системі письма немає точних аналогів. Через це слова, що містять ці звуки, передаються наближено, і це змінює їхнє сприйняття. Ще однією проблемою є літера [ї], яка взагалі не має відповідника в корейській мові. Її часто намагаються передати як ㅇ [i] або навіть як ㅇㅇ [ii], що виглядає неприродно та незвично для корейських читачів. Таким чином, навіть при бажанні зберегти правильність, на практиці виникає значна кількість викривлень.

У 2022 році Міністерство культури, спорту та туризму Республіки Корея зробило важливий крок і ухвалило офіційні правила передачі українських географічних назв корейською мовою. Це стало символічним та політичним жестом, адже вперше було підкреслено окрему українську ідентичність, відмінну від російської. Київ почали писати як 키이우 [Кхііу], а не 키예프 [Кхієпхи]; Львів перетворився на 르비우 [Рибіу], а не 리보프 [Рібопхи]; Харків став 하르키우 [Харикхіу], а не 카르코프 [Кхарикхопхи] [4]. Таким чином, у списку було закріплено нові стандарти написання найбільших міст, які постійно згадуються у новинах та міжнародних матеріалах.

Однак попри офіційне ухвалення цього списку, у корейських новинах і надалі трапляється плутанина. Журналісти й редактори не завжди дотримуються нових правил, і в результаті одні й ті самі назви виглядають по-різному. Київ може зустрічатися як 키이우 [Кхііу], 키예프 [Кхієпхи] або 키이브 [Кхієби]; Львів – як 르비우 [Рибіу] чи 리보프 [Рібопхи]; Харків – 하르키우 [Харикхіу] або 카르키프 [Кхарикхіпхи]; Запоріжжя – 자포리자 [Чапхоріджа] чи 자포리즈야 [Чапхоріджия]. Варіативність стосується й прізвищ відомих українських політиків: Зеленський подається як 쉐렌스키 [Челленсикхі] або 쉐렌스키이 [Челленсикхіі], Кулеба – як 쿨레바 [Кхуллеба] чи 쿠레바 [Кхуреба], а Резніков – як 레즈니코프

[Реджнікхопхи] або 레즈니코브 [Реджнікхоби] [4]. Такі розбіжності створюють плутанину серед читачів, адже іноді здається, що йдеться про різних людей чи різні місця, хоча насправді це одне й те саме.

Мовна варіативність має не лише технічний, а й політичний характер. Використання російських форм слів у корейських ЗМІ фактично відтворює російський інформаційний дискурс. У сучасних умовах війни це не просто питання точності, а й питання поваги до ідентичності та незалежності України. Тому правильне написання українських назв іншими мовами, зокрема корейською, стає своєрідним знаком солідарності та підтримки.

Варіативність створює й практичні проблеми для перекладачів і дипломатів. Вона знижує точність перекладів текстів, ускладнює пошук інформації в базах даних і робить складнішим ознайомлення з українською культурою в Кореї. Також унеможлиблюється швидка ідентифікація об'єктів у дипломатичних документах та офіційних текстах, що може мати навіть юридичні наслідки. Крім того, для студентів чи звичайних читачів постійні зміни форм створюють відчуття нерозуміння.

Очевидно, що вирішити проблему можна лише комплексно. По-перше, важливо популяризувати офіційний список 2022 року і активно використовувати його у школах, університетах та ЗМІ. По-друге, потрібна розробка зручної та практичної системи транскрипції, створеної спільно українськими та корейськими лінгвістами, яка б враховувала обидві фонетичні системи. По-третє, варто проводити інформаційні кампанії, які пояснюватимуть важливість правильного написання назв не лише з точки зору мови, але й з точки зору політики та культури.

Отже, навіть після ухвалення у 2022 році єдиного списку правил передачі українських географічних назв корейською мовою, проблема варіативності написання слів залишається. Це питання не тільки мовне, але й політичне, адже правильна передача назв показує повагу до України та її незалежності. Єдина система транслітерації сприятиме не лише точному перекладу, а й кращому розумінню України у світі. У майбутньому це також може стати основою для кращої співпраці між нашими країнами у науці, освіті й культурі.

Список використаних джерел:

1. Кочерган, М. П. (2008). *Вступ до мовознавства*. Київ : Академія.
2. 김선철. (2012). 국어의 로마자 표기법과 관련된 몇 가지 쟁점. 56, 1-27.
3. 권성미. (2017). *한국어 발음교육론, 한글파크*
4. 장세인. 언론들 "침략국 발음 표기 큰 상처" 호소에 우크라식으로 지명 변경. PD 저널. URL: <https://www.pdjournal.com/news/articleView.html?idxno=73526> (дата звернення: 23.09.2025).

Kucherenko Maryna

Lecturer,

Lviv State University of Life Safety

**TRANSLATING EMERGENCY
AND CRISIS COMMUNICATION DOCUMENTS:
BETWEEN ACCURACY AND CLARITY**

Effective communication during crisis situations is critical to ensuring public safety and minimizing the negative consequences of emergencies. In such contexts, documents containing instructions, warnings, and recommendations must be accurate, understandable, and accessible to different audiences. The translation of these materials is particularly important, as the speed and effectiveness of emergency response directly depend on the clarity and reliability of the translated content.

Translating civil protection documents from Ukrainian into English, however, presents a number of lexical challenges. These include:

1. Specialized terms that lack direct equivalents in the target language (e.g., DSNS (SESU), air raid alert, point of invulnerability).

2. Emotionally charged words that convey urgency or alarming situations (threat, danger, victims).

3. Cultural and conceptual differences that complicate the accurate transmission of meaning (пункт обігріву can be adapted as warming shelter or heating point depending on the context).

Effectively addressing these lexical challenges requires the application of specific translation strategies. To overcome them, translators commonly employ:

1. **Literal translation** – rendering the term directly word-for-word when a clear equivalent exists in the target language, ensuring accuracy without altering meaning.

2. **Calquing** – transferring the structure of the original term into the target language, preserving both meaning and form.

3. **Adaptation** – modifying a term to account for the cultural and conceptual characteristics of the target audience, ensuring better comprehension.

4. Descriptive translation – using explanatory expressions when direct equivalents are absent, thus preventing information loss.

The translation strategies applied to crisis and emergency communication texts have been extensively studied by leading translation theorists. J.-P. Vinay and J. Darbelnet [6] introduced core strategies such as literal translation, calquing, and adaptation, providing the foundation for modern translation practice (*Comparative Stylistics of French and English*). P. Newmark [3] elaborated on strategies including transliteration, compensation, and adaptation to cultural contexts (*A Textbook of Translation*). The concept of explicitation, or using descriptive expressions to convey meaning, was developed by D. Seleskovitch [4] and later discussed by A. Chesterman [2] as a universal tendency in translation (*Interpreting for International Conferences; Memes of Translation*). Strategies involving retention of terms, also known as foreignization, were analyzed by L. Venuti [5] and M. Baker [1], emphasizing the importance of preserving recognizability for the target audience.

This theoretical framework provides a basis for analyzing lexical choices in documents related to emergency and crisis communication. To demonstrate the practical application of these strategies, several examples from a Ukrainian-English translation of a civil protection brochure were examined.

Повітряна тривога [7] → Air raid alert [8] – Calque/Adaptation. The term “air raid alert” conveys the meaning of the original Ukrainian phrase while using an established English expression for emergency signals, preserving both the structure and sense without radical changes.

Укриття [7] → Shelter [8] – Adaptation. The English equivalent “shelter” was chosen as the most natural and culturally appropriate term because it not only conveys the idea of a safe place but also aligns with the established usage in English-language emergency communication and civil protection materials. This adaptation ensures that the target audience immediately understands the function and purpose of the facility, while maintaining the urgency and protective connotation inherent in the original Ukrainian term.

Тривожна валіза [7] → Emergency bag [8] – Calque. The translation literally reproduces the structure of the Ukrainian phrase: «тривожна» → emergency, «валіза» → bag, keeping word order and meaning intact.

Евакуація [7] → Evacuation [8] – Literal translation. The Ukrainian term «евакуація» denotes the organized and systematic removal of people from areas of danger to ensure their safety during emergencies such as natural disasters, military threats, or industrial accidents. In English, the term “evacuation” serves as a direct equivalent, fully matching the original meaning in both scope and usage. Because the concept and terminology are well-established in English-language emergency management and civil protection contexts, the term can be translated literally without risk of misinterpretation.

Сигнал «Увага всім» [7] → Attention all units [8] – Descriptive translation. The term is conveyed using adaptation/descriptive translation to account for the specifics of the English-speaking context. This approach ensures that the signal is accurately understood by the target audience while preserving its functional meaning.

Перша допомога [7] → First aid [8] – Literal translation. The term has a precise English equivalent, widely used in all health care and emergency contexts, preserving the full meaning of the original.

The process of translating emergency and crisis communication documents demands careful calibration to ensure both terminological accuracy and clear understanding by the target audience. While literal translation ensures terminological accuracy, strategies such as calquing, adaptation, and descriptive translation help convey meaning, cultural context, and functional intent to the target audience. Effective interpretation in this field not only preserves the content of the original message but also ensures that instructions and warnings are understandable and actionable for English-speaking readers, thereby promoting timely and safe responses during emergencies.

References:

1. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge, 1992.
2. Chesterman A. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1997.
3. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London: Routledge, 1988.
4. Seleskovitch D. *Interpreting for International Conferences: Problems of Language and Communication*. Washington: Pen and Booth, 1978.

5. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge, 1995.

6. Vinay J.-P., Darbelnet J. *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1995.

7. ДСНС України. *Брошура з цивільного захисту [Civil Protection Brochure]*. Київ: Довідка, 2024. URL: https://dovidka.info/wp-content/uploads/2024/07/broshura_lite.pdf

8. SESU of Ukraine. *War During War: Civil Protection Guide in English*. Київ: Довідка, 2024. URL: <https://dovidka.info/wp-content/uploads/2024/09/war-during-war-brochure-in-english-2024.pdf>

Певсе А.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
Ніредьгазький університет (Угорщина)*

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДІЛОВІЙ ВЗАЄМОДІЇ УГОРСЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ

Міжкультурна комунікація у сучасному світі є основою для ефективної співпраці між державами, бізнес-структурами та освітніми інституціями. Переклад у цьому процесі виконує не лише технічну функцію, а й слугує інструментом побудови довіри, уникнення непорозумінь та формування партнерських відносин. Угорсько-українська ділова взаємодія має особливу актуальність завдяки географічній близькості двох країн, історичним зв'язкам та активним економічним і культурним контактам. Водночас мовні та культурні відмінності створюють низку викликів для перекладачів, від яких залежить якість і ефективність комунікації.

У сфері перекладу дедалі більшого значення набуває поєднання гнучкого врахування культурних особливостей і дотримання міжнародних стандартів якості. Зокрема, міжнародний стандарт ISO 17100:2015 визначає ключові вимоги до процесу перекладу: від кваліфікації перекладачів та редакторів до процедур узгодження термінології та перевірки готового тексту [1]. Таким чином, переклад у діловому середовищі постає не як індивідуальна творчість, а як системна діяльність, яка має відповідати певним формалізованим рамкам і при цьому залишатися чутливою до культурного контексту.

Угорська бізнес-культура відзначається високим рівнем формальності, увагою до ієрархії та точністю у формулюванні документів. Українська ділова культура також зберігає офіційність, проте демонструє більшу гнучкість залежно від галузі чи корпоративного середовища. Перекладач у такому контексті має враховувати не лише граматику й лексику, а й стильові конвенції та рівень ввічливості, що очікується у кожній культурі. Невипадково у

сучасних дослідженнях перекладу наголошується на тісному зв'язку між якістю перекладацької діяльності та загальною мовною компетентністю. Так, у дослідженні А. Бергсасі та співавторів, проведеному серед студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II, виявлено, що навіть на рівні університетської підготовки значна частина першокурсників має труднощі з розумінням письмових текстів. Автори підкреслюють, що ці проблеми свідчать про необхідність розвитку базових мовних умінь як фундаменту для подальшої академічної та професійної діяльності [2, с. 28]. У випадку підготовки перекладачів такий висновок особливо важливий, адже саме вміння працювати з текстом рідною мовою формує основу для ефективного міжкультурного посередництва.

Додатковою складністю у перекладі ділових текстів стає робота з фразеологічними одиницями, які є носіями культурних значень. Як зазначає А. Певсе, українська та угорська мови мають власні фразеологічні системи, що відображають національну своєрідність і часто не мають прямих відповідників. У перекладі таких одиниць існує ризик втрати змісту або експресії, тому буквальний підхід є недостатнім. Дослідниця наголошує, що перекладачеві слід використовувати адаптаційні стратегії, підбираючи функціональні еквіваленти або ж застосовуючи пояснювальний переклад, аби не допустити спотворення прагматичного ефекту вислову [3, с. 391]. Це має особливе значення у сфері бізнес-комунікації, де навіть дрібні стилістичні відхилення можуть вплинути на ділове враження чи ефективність переговорів.

Роль офіційних інституцій у сфері перекладу є не менш важливою. Угорське бюро перекладів (OFFI), наприклад, забезпечує засвідчені переклади українських документів, суворо дотримуючись процедур і гарантувавши їхню юридичну силу [4]. Така практика демонструє, що переклад не обмежується лише мовними операціями, а є складовою правової та адміністративної системи, яка безпосередньо впливає на соціальну і ділову інтеграцію.

Таким чином, переклад у діловій угорсько-українській взаємодії є багатшаровим явищем, що поєднує мовну точність, культурну адаптацію і відповідність міжнародним стандартам. Він вимагає від перекладача високого рівня компетентності у рідній і цільовій мовах,

розуміння культурних відмінностей та здатності інтегрувати сучасні інструменти і стандартизовані процедури. Емпіричні дослідження підтверджують, що формування професійних перекладацьких навичок тісно пов'язане як із розвитком компетентності читання [2, с. 29], так і з умінням адекватно передавати культурно зумовлені мовні одиниці [3, с. 392]. Усе це дозволяє зробити висновок, що переклад не лише сприяє налагодженню ділових контактів, а й виступає ключовим чинником міжкультурної інтеграції, порозуміння та співпраці між Україною та Угорщиною.

Список використаних джерел:

1. ISO 17100:2015. Translation services – Requirements for translation services. Geneva: International Organization for Standardization, 2015. URL: https://www.iso.org/standard/59149.html?utm_source=chatgpt.com
2. Beregszászi A., Dudics K., Hires-László K., Pösze A. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola első évfolyamos hallgatóinak körében végzett szövegértési kompetenciavizsgálat eredményeiből. Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica. 2023. II évf., 1. sz. C. 26–43. URL: <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/3191>
3. Певсе А. А. Особливості перекладу фразеологізмів з української мови угорською. *«Вісник науки та освіти» (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2024. Випуск № 4(22). С. 388–396. URL: <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/4474>
4. Hungarian Office for Translation and Attestation (OFFI). Information on the certified Hungarian translation of documents of persons affected by the Russian-Ukrainian conflict. 2022. URL: <https://www.offi.hu/en/news/information-on-the-certified-hungarian-translation-of-documents-of-persons-affected-by-the-russian>

Руденок О.О.

викладач,

Київський національний лінгвістичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ КОРЕЙСЬКИХ ОМОНІМІВ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Феномен омонімії посідає важливе місце в сучасному корейському мовознавстві та становить одну з найсуттєвіших проблем для перекладознавства. Корейська мова вирізняється високим рівнем омонімії, що зумовлено як історичними процесами взаємодії з китайською мовою, так і фонетичними особливостями її мовної системи. Унаслідок цього численні лексеми мають кілька значень, які розрізняються лише на семантичному рівні, але формально збігаються за звучанням і написанням.

Необхідно визначити особливості функціонування корейських омонімів і проаналізувати способи їх передачі українською мовою. Об'єктом є омонімічні одиниці сучасної корейської мови, а предметом – механізми їх перекладу та контекстуального уточнення. Наукова новизна полягає у зіставленні системи омонімії корейської та української мов у перекладацькому аспекті. Практична значущість полягає у виробленні перекладацьких стратегій, корисних як для фахівців, так і для студентів-корезнавців.

На практичному рівні труднощі особливо відчутні у спілкуванні з носіями мови: студенти чи початківці, що лише оволодівають корейською, нерідко стикаються з проблемами у правильному розумінні й перекладі омонімічних слів. Причиною є багатозначність і семантична варіативність, які змінюються залежно від контексту. Для уникнення двозначностей перекладач має орієнтуватися на частину мови, морфологічні маркери, колокації, жанрову належність тексту та за можливості враховувати етимологічне походження (ханча).

Сучасна лінгвістика розрізняє два основні типи омонімів: абсолютні (повні) та часткові (неповні) [1, с. 357–358]. Повні, або абсолютні, омоніми – це такі, що зберігають повний збіг форм у всіх

граматичних варіаціях. Подібно до української, у корейській мові наявні приклади абсолютної омонімії. Наприклад, слово **말** може означати як «кінь», так і «мова/слово». Ще одним прикладом є лексема **밤**, що позначає і «ніч», і «каштан».

Часткові, або неповні, омоніми – це слова, які «не зберігають повного збігу у всіх граматичних формах» [2, с. 199]. У межах цієї групи виділяють три підтипи: омофони, омографи та омоформи.

Омофони – слова, однакові за звучанням, але різні за написанням і значенням [3, с. 66]. У сучасній корейській мові можна навести пару **사과** («яблуко») – **사과** («вибачення») або **벌** («покарання») – **벌** («комаха»).

Омографи – слова з однаковим написанням, але різною вимовою й значенням. Прикладом є **밤**, яке може означати «ніч» або «каштан».

Омоформи – слова, що збігаються лише в окремих формах. В українській мові це, наприклад, **мати** (іменник) та **мати** (дієслово). У корейській аналогічні явища трапляються у слові **일**, яке може бути іменником («робота») та числівником («один»). Іншим прикладом є **장**, що може позначати «ринок», «аркуш (паперу)» або «керівник».

Детальніший приклад становить іменник **배**, який функціонує у кількох різних значеннях: **배** – «груша», поширений фрукт у корейській культурі харчування; **배** – «корабель, човен», транспортний засіб для пересування по воді; **배** – «живіт», частина людського тіла. Приклади вживання:

- 가을에 달콤한 배를 먹었어요. (Восени я з'їв солодку грушу).
- 어제 우리는 작은 배를 타고 강을 건넜습니다. (Учора ми переправилися через річку на маленькому човні).
- 점심을 많이 먹어서 배가 아파요. (Я переїв під час обіду, тому болить живіт).

Отже, лексема **배** може вживатися щонайменше у трьох значеннях, що підтверджує високий рівень омонімії в корейській мові та наголошує на важливості контекстуального аналізу.

Таким чином, корейська омонімія охоплює як прості випадки повних збігів, так і багатокomпонентні структури з кількома значеннями. Це підкреслює потребу перекладача орієнтуватися на

граматичний контекст, семантичне оточення й культурні конотації для правильного відтворення значень українською мовою.

Корейська мова демонструє виняткову насиченість омонімами, що становить значну перекладацьку проблему в міжмовній комунікації. Їхнє адекватне відтворення українською мовою можливе лише за умови багаторівневого аналізу: лексико-семантичного, граматичного, контекстуального й культурного. Для перекладача це означає необхідність не лише ґрунтовного знання мови, а й володіння інструментарієм для зняття багатозначності (словники, корпусні ресурси, паралельні тексти). Подальші дослідження варто спрямувати на розроблення методик навчання омонімії та створення спеціалізованих корпусів для автоматизованого перекладацького аналізу.

Список використаних джерел:

1. Корольова Н. В., Лазер-Паньків О. В. та ін. (2017) Енциклопедичний словник класичних мов. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 552.
2. Кочерган М. П. (2001). Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Академія. С. 198–202.
3. Мойсієнко А. К., Мосенкіс Ю. Л., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В., Гапченко О. А., Кравченко Л. О., Сидоренко О. М. (2010). Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика. Київ : Знання. С. 64–68.
4. Choo, M., & Kwak, H.-Y. (2008). *Using Korean*. Cambridge: Cambridge University Press.

Skyba Oksana

*Senior Lecturer of the Department of Philology
and Military Translation,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*

SPECIALIZED TRANSLATION: MODERN CHALLENGES OF MILITARY TERMINOLOGY

Military terminology represents one of the most problematic fields of specialized translation, as it encompasses technical, tactical, legal, and cultural dimensions, often requiring precision and contextual awareness of the highest order. In the contemporary era, shaped by globalization, rapid technological progress, and the transformation of the nature of warfare (including cyber warfare, unmanned systems, and information operations), this sector of translation faces a set of challenges that are both unique and increasingly complex.

One of the foremost challenges lies in the **semantic ambiguity** of military terms. Many expressions that carry a precise technical meaning in one context may adopt figurative or extended connotations in another. Terms such as “*operative*,” “*frontline*,” or “*tactical edge*” may refer to physical battle lines, strategic advantages, or even metaphorical positions of influence. Translators are therefore required not only to master the linguistic code but also to possess an in-depth understanding of military doctrine, historical traditions, and operational standards of both source and target languages.

A further issue arises from the **cultural and national specificity of military systems**. Structures of command, ranking systems, types of weaponry, and doctrinal principles differ substantially across nations and often lack direct equivalents in another language. As demonstrated in the research on NATO terminology, even within allied contexts, the absence of standardized equivalents between English and Ukrainian often leads to discrepancies and terminological inconsistencies [1]. The translator must therefore act not only as a linguistic mediator but also as a cultural negotiator.

Another key challenge is posed by the **accelerated pace of technological development**. The advent of new defense technologies,

cyber-operations, unmanned aerial vehicles, and hybrid forms of conflict generates neologisms that frequently enter discourse before they are codified in dictionaries or terminological databases. In such cases, translators must decide whether to borrow, calque, adapt, or innovate terms while ensuring clarity and consistency. This decision-making process involves balancing fidelity with comprehensibility, particularly for military audiences who demand terminological precision.

The problem of **abbreviations and acronyms** adds another layer of complexity. Military documentation relies heavily on abbreviations, codes, and acronyms. Translators must determine whether to retain the original abbreviation, provide an expanded form, or create a target-language equivalent. As Struk, Semyhinivska and Sitko have shown in their study of English military abbreviations translation into Ukrainian, various strategies such as transliteration, transcription, and descriptive translation coexist, each with implications for accuracy and reception [4].

Closely related to these issues is the **lack of harmonized standards and glossaries**. Even within NATO, researchers have emphasized the need for unified terminological resources to guarantee interoperability across member states. Inaccuracies or inconsistencies in terminology are not merely linguistic errors; they can result in critical misunderstandings in the context of treaties, operational planning, or legal documents.

The **lexical and stylistic dimension** also creates difficulties. As Nikiforova demonstrates in her analysis of the English translation of Ukraine's Military Doctrine, translators must navigate lexical polysemy, stylistic registers of official-political discourse, and intertextual references. The resulting choices often involve transformations, adaptation of collocations, and recalibration of semantic nuances to suit the conventions of the target discourse [2].

Another challenge lies in the **discursive contextualization of terms**. Expressions such as "*operations*," "*participants*," or "*military action*" only acquire their precise meaning within a specific document, legal framework, or situational background. Metaphors and discursive strategies in military texts carry significant weight and require careful attention in translation to avoid misinterpretation [3].

The translator's **dual competence** – both linguistic and military – thus emerges as indispensable. Without foundational knowledge of military

science, rank structures, weapons systems, and NATO standards, translations risk being imprecise or even misleading. Rendering military-technical texts demands specialized training and often collaboration with subject-matter experts [5].

Finally, the growing reliance on **technological tools**, such as CAT systems, terminology databases, and neural machine translation, presents both opportunities and risks. While these tools accelerate productivity, they often struggle with specialized or emerging terminology. Inadequate training data and lack of domain adaptation may result in terminological errors or false equivalences, which can prove critical in military contexts. This issue underscores the need for human expertise even in an era of advanced machine translation.

An increasingly important dimension is the **ethical and security aspect of military translation**. In times of hybrid warfare and disinformation, translators may face dilemmas regarding neutrality, accuracy, and the risk of manipulation. The act of translation itself may be strategically weaponized, underscoring the translator's responsibility as both a linguistic and ethical agent [3].

Specialized translation of military terminology is a dynamic and interdisciplinary field where linguistics, technology, culture, and ethics intersect. Achieving high-quality results requires not only linguistic proficiency but also specialized knowledge of military doctrine, technological developments, and geopolitical contexts. The translator must constantly update their expertise, consult authoritative glossaries, and collaborate with military professionals while critically evaluating each term in its discursive and cultural setting. The challenges of this field, though formidable, also underscore the crucial role of translators in securing mutual understanding in one of the most sensitive areas of human communication.

References:

1. Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О., Проценко С. М. Спеціальна термінологія НАТО в контексті військово-термінологічної діяльності із лінгвістичного забезпечення. *Честь і закон*. 2022. № 2 (81). С. 99–102. URL: <https://chiz.nangu.edu.ua/article/view/263803/260071> (Дата звернення: 16.09.2025).

2. Нікіфорова О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу на англійську мову воєнної доктрини. *Paradigm of Knowledge*. 2017. No 2(22). 16 р. URL: <https://naukajournal.org/index.php/Paradigm/article/view/1156> (Дата звернення: 16.09.2025).
3. Popa V.-E. Contexting the Translation of Military Texts. *Philologia*. 2021. No 18 (1). P. 139–147.
4. Struk I. V., Semyhinivska T. H., Sitko A. V. Formation and translation of military terminology. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72) № 2 Ч. 2. С. 29–33.
5. Udovichenko H. M., Denysenko M. V. Peculiarities of the military terminology rendering into Ukrainian. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2023. № 2 (27). С. 44–53.

Сунг О.М.

аспірант,

Київський національний лінгвістичний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ ІДІОЛЕКТУ ХУДОЖНЬОГО ПЕРСОНАЖА

Переклад художньої літератури ніколи не залишається поза загальними процесами розвитку наукової думки. В сучасних антропоцентричних дослідженнях постулюється активна роль особистості у процесі породження мови. Поняття «мовної особистості» поступово інтегрується в лінгвістику, що, в свою чергу, дає змогу сформуванню наступні підходи до вивчення цього багатогранного феномену. Існують психолінгвістичний, лінгводидактичний, літературознавчий підходи до вивчення поняття «мовної особистості». Представників психолінгвістичного напрямку об'єднує зацікавленість у мовленнєвій діяльності у вузькому сенсі, тобто у вивченні механізмів породження і сприйняття мовлення і зв'язків між мовою та свідомістю людини [1]. Лінгводидактичний підхід розглядає «мовну особистість» як суб'єкт навчання рідної та іноземної мов [4]. У рамках літературознавчого підходу дослідники аналізують мовну особистість автора та мовну особистість персонажа художнього твору [2].

Поняття «мовна особистість», «ідіолект», «ідіостиль» виходять на передній план і в перекладознавстві. Розуміння сутності мовної особистості та важливості індивідуального мовлення художнього персонажа як однієї з потужних рис окреслення його характеру знаходить все ширше і глибше втілення в теорії і практиці художнього перекладу. Поняття «мовна особистість» та «ідіолект» зорієнтовані на виявлення індивідуальної природи мови, але предмет дослідження цих понять різняться. Термін «мовна особистість» ширший за поняття «ідіолект»: він передбачає вивчення всіх структурних та мовних особливостей мовлення людини. Термін «ідіолект» передбачає вивчення особливостей мовлення конкретного індивіда, зокрема – персонажа художнього твору. У художньому тексті саме ідіолект персонажа є основною реалізацією його мовної особистості.

Ідіолект – це потужний засіб характеристики конкретного персонажа, який може виконувати широкий спектр функцій: характеризувальну, відмінну, порівняльну та психологічну. Мовленнєва характеристика художнього персонажа може бути досягнута або опосередковано, за допомогою авторських пояснень, зауважень та опису мовлення, або безпосередньо, через власне мовлення персонажа. Такі способи зображення індивідуального мовлення пропонуються назвати *deskриптивним* і *міметичним* відповідно. *Міметичний спосіб* типовий для драматичних і прозаїчних творів, де текст складається з діалогів і монологів. Проте не завжди діалоги у прозових творах імітують безпосереднє мовлення, деякі автори вдаються до *deskриптивного способу*, вказуючи, що той або інший герой говорить з певним акцентом, тягне слова, бубонить, гундосить тощо, проте не вдається до графонів чи інших фонетичних засобів зображення мовлення. Deskриптивний спосіб не становить специфічних проблем для відтворення у перекладі, натомість міметичний потребує творчого застосування усієї палітри перекладацьких засобів.

Ідіолекти персонажів-носіїв мови можуть бути представлені у вигляді діалектів та соціолектів. Ідіолекти персонажів-іноземців можна віднести до такої варіації ідіолекту, як контаміноване мовлення.

Всі нюанси, пов'язані із відтворенням ідіолекту у перекладі, викликають певні труднощі. Типологічні варіанти ідіолектів носіїв мови – соціолекти та діалекти можуть створюватися у літературних творах за допомогою відхилення від літературної норми або нестандартної мови і потребують ретельного відтворення у перекладі.

Зовсім інших підходів до відтворення у перекладі потребує мовлення персонажа-іноземця, з огляду на те, що таке мовлення пов'язане з явищем інтерференції на всіх мовних рівнях. Найбільші зусилля в перекладі контамінованого мовлення спрямовані на відтворення лінгвістичних особливостей такого мовлення (фонетики, граматики, лексики). Контаміноване мовлення належить до індивідуальних відхилень від літературної норми – на відміну від діалектів і соціолектів, що належать до колективних відхилень від літературної норми. Іншомовний акцент – це сукупність відхилень на

всіх рівнях функціонування мови, яка виникає внаслідок інтерференції, тобто впливу рідної мови мовця.

На сьогодні не склалося уніфікованого погляду на перекладацькі стратегії відтворення діалектів и соціолектів, як типологічних варіацій ідіолекту. Проте застосування наддіалектного просторіччя видається оптимальним, оскільки дозволяє зберегти колорит чужої для реципієнта культури або підкреслити соціальну складову мовлення недосвідчених персонажів художніх творів.

У перекладі контамінованого мовлення усвідомлення специфіки іноземного акценту є важливим аспектом для відбору перекладацьких стратегій і тактик його відтворення. Практики перекладу, відтворюючи іноземний акцент, все частіше залучають тактику «паралельного перекладу» [3, с. 198], який передбачає відтворення мовленнєвих відхилень мови оригіналу аналогічними засобами цільової мови. Саме природність мовної особистості іноземця стає пріоритетом у процесі пошуку перекладацьких шляхів відтворення його мовлення.

Перекладачі художньої літератури мають розглядати художній персонаж як мовну особистість і враховувати особливості індивідуального мовлення, які виступають маркерами соціального походження, статусу і регіональної приналежності у перекладі.

Список використаних джерел:

1. Куранова С. Проблеми дослідження мовної особистості у психолінгвістиці. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 16. С. 90–97.
2. Кухар-Онишко О. С. Індивідуальний стиль письменника: генезис, структура, типологія. Київ : Вища школа, 1985. 176 с.
3. Ребрій О., Медведєва А.. Особливості відтворення фонографічних стилістичних засобів у перекладі англomовної дитячої літератури українською мовою. *Studia methodologica*. 2014. № 38. С. 197–201.
4. Tarnopolsky O., Kozhushko S., Kliuchnyk R., Storozhuk, S. Secondary language personality and principled pragmatism in developing that personality in foreign language education at tertiary linguistic schools. *Cogent Education*. 2021. № 8 (1). DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1898736>

Топалова М.В.

студентка;

Науковий керівник: Тогобицька А.І.

Київський національний лінгвістичний університет

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ З КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Політична реклама є однією з найважливіших складових політичного дискурсу. Політичний рекламний текст – це вербалізований компонент політичної реклами маніпулятивного характеру, завданням якого є ознайомлення реципієнта з політичною думкою і персоною політичного діяча або політичного угруповання та спонукання виборця прийняти рішення на користь адресанта рекламного повідомлення.

Звернімо увагу, що головною особливістю мови політичної реклами є її маніпулятивний характер. Завдяки психологічним прийомам вона формує громадську думку і поведінку. Лютко Н. співвідносить методи впливу політичної реклами та методи впливу пропаганди на масову свідомість, але зауважує, що у них зовсім різні об'єкти впливу і рекламований «товар». Метою політичної реклами, у першу чергу, є формування довіри до певного політичного діяча чи політичної партії [1, с. 28].

На основі досліджень Лютко Н., до особливостей мови політичної реклами ми можемо віднести її всезагальність та доступність. Рекламний текст повинен однаково впливати і на масову і на індивідуальну свідомість, викликаючи у більшості реципієнтів задалегідь спрогнозовану ініціатором реакцію.

Ми вважаємо, що перекладацькі стратегії, тактики і в цілому підхід до перекладу рекламного тексту суттєво відрізняється від перекладу будь-якого іншого типу текстів. В першу чергу, це зумовлено невідривним зв'язком реклами з культурою. Де Муїй М. зазначає, що реклама, як світовий феномен, має свою систему значень, яка, при цьому, не є універсальною та забезпечується культурою кожної з країн. Тож, для того, щоб таке інформаційне повідомлення сприймалося реципієнтом, воно має бути закодоване відповідно

існуючих «шаблонів» – сукупності однакових або подібних знань про предмети, події, явища та людей, якими володіє населення у межах однієї країни. Таким чином, перенесення реклами в іншу культуру, не розуміючи як вона функціонує є неможливим [3, с. 180–181].

На основі вище зазначених досліджень, виділяємо основні труднощі, які виникають під час процесу перекладу мови реклами, а саме роль культурологічного аспекту, який потребує додаткових знань перекладача. Також зауважимо, що мова, мета та методи психологічної дії реклами політичного типу різко відрізняються від будь-якого іншого виду рекламного повідомлення. Політичний текст хоча і характеризується своїм найвищим стилем формальності, важливо зауважити, що він не позбавлений емоційного насичення. Успішність маніпулятивного ефекту політичної реклами, у першу чергу, забезпечується доречним змістом слоганів та виступів до поточної політичної ситуації у країні. Логічним є твердження, що неможливо досягти спрогнозованого впливу повідомлення, яке було закладено у рекламний текст, без відповідного розуміння контексту реципієнтом. Так, наприклад, колишній президент Республіки Корея Юн Сок-Йоль, будучи «новим обличчям» у політичному просторі країни, що розпочав свою політичну кар'єру лише за рік до президентських виборів 2022 року, взяв за основу своєї кампанії не партійну відданість або політичний досвід, а популярність серед молодого населення країни, публічно розділяючи їх погляди. Такий підхід відобразився у його передвиборчій рекламній кампанії. Під час президентських виборів 2022 року, він був відомий як «Виплеканий народом Юн Сок-Йоль – президент, що змінить твоє «завтра» (кор. 국민이 키운 윤석열 내일을 바꾸는 대통령). Акцент приділявся слову «내일», що окрім «завтра», також має значення «майбутнього». За символ відданості народу було взято саме перше значення цього слова, обіцяючи, що майбутній президент змінить «завтра», з яким обов'язково зіткнуться звичайні люди, а не примарне «майбутнє».

Окрім того, політичний рекламний текст, будучи окремим видом політичного тексту, має подібні до нього складові. Згідно праці Соловей Г. політична лексика насичена: 1) політичними термінами (지방정부, органи місцевого самоврядування),

2) політичними реаліями (청와대, Верховна Рада), 3) політичними символами (6.25 전쟁, Майдан), яким перекладач має приділяти особливу увагу [2, с. 8].

Маємо також зазначити, що корейська мова насичена різними лексичними особливостями, характерними тільки для мов цієї родини, через які реалізація перекладацьких трансформацій на українську мову значно ускладнюється. Така проблема перекладу пов'язана з системними невідповідностями між корейською та українською мовами. Наприклад, наявність діє- або звуконаслідувальної лексики та діалектів забезпечує корейську мову багатотою синонімією та великою кількістю понять, незнайомих для українського мовця. Окрім того, в Республіці Корея рекламні повідомлення одного і того ж політичного кандидата можуть значно відрізнитися використанням діалектів в залежності від місця проведення рекламної кампанії. Згідно Лі Ч., оскільки реклама президентських виборів орієнтована на виборців по всій країні, необхідним є враховувати кожен регіон, його політичну сприятливість та близький до людей, що там проживають, стиль спілкування [4, с. 127].

Так, на президентських виборах 2012 року мова рекламної кампанії колишньої президентки Республіки Корея Пак Кин-Хе у провінції Кьонсан значно відрізнялася від інших провінцій, де до її кандидатури було більш холодне відношення. На політично прихильній території кандидатка наголошувала на «важливості активних дій», тоді як за межами провінції Кьонсан акцент був на «жіночості, жіночій натурі» політичної діячки. А стратегія підвищення прихильності серед виборців здійснювалась через діалект провінції Чолла (кор. 서남 방언/호남 방언/전라도 방언), використаний у другому варіанті рекламної кампанії.

Адаптуючи рекламний текст мовою перекладу важливо пам'ятати, що діалекти збагачують мову та є частиною етнічної ідентичності спільнот. Використання різних діалектів у мові реклами впливає на психологічне сприйняття рекламного повідомлення реципієнтом, тож є доволі поширеною стратегією маркетингу. Під час праці з діалектами, завдання перекладача полягає в тому, щоб вдало адаптувати інтонацію, яку заклав у рекламний текст адресант, аби

досвід носія мови перекладу не відрізнявся від досвіду носія мови оригіналу.

Таким чином, аналізуючи рекламні повідомлення корейських політичних діячів, нами були визначені нагальні перекладацькі труднощі, які виникають під час процесу перекладу політичних рекламних текстів з корейської мови на українську. Серед них виділяємо наявність різних функціональних особливостей, структурно-композиційних компонентів та таких системних невідповідностей у корейській та українській мовах, як звуконаслідувальна і діалектична лексика. У свою чергу, дослідження труднощів, які виникають під час процесу перекладу текстів політичної реклами, дає перекладачам можливість під час роботи швидко виділити найбільш проблемні частини тексту та застосувати доречні способи перекладу.

Список використаних джерел:

1. Лютко Н. В. Політична реклама у виборчих технологіях: аксіологічно-нормативні виміри та принципи: дис. канд. політ. наук: 23.00.02. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2008, 28 с.
2. Соловей Г. С. Політична лексика як об'єкт перекладу (на матеріалі текстів політичних заяв, звернень, промов, статей та анекдотів): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.16. Херсонський державний університет. Херсон, 2011. 8 с.
3. De Mooij M. *Translating Advertising: Painting the Tip of an Iceberg. The Translator*. 2004. Vol. 10 (2), 179–198 p.
4. 이철우. 광고에서의 방언 사용 전략. 韓民族語文學. 2015 第69輯, 115–139쪽.

Шебуняєв О.О.

аспірант;

Науковий керівник: Сорокін С.В.

кандидат філологічних наук, професор,

Київський національний лінгвістичний університет

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ТУРЕЦЬКИМ ТА УКРАЇНСЬКИМ БІЗНЕС-ДИСКУРСАМИ

У сучасному глобалізованому світі бізнес-комунікація є ключовим елементом міжнародного співробітництва, адже саме через мову реалізуються домовленості, укладаються контракти та формуються партнерські відносини. Україна та Туреччина, які останніми роками активно розвивають торговельно-економічні контакти, потребують якісного мовного посередництва. У цій ситуації переклад виконує не лише інструментальну функцію передавання змісту, а й виступає засобом гармонізації культурних моделей та налагодження взаєморозуміння між діловими партнерами.

Сучасні науковці наголошують, що дискурс слід розглядати не лише як сукупність мовних структур, а як соціальну практику, що формує й відтворює суспільні відносини. Так, Ферклаф зазначає, що дискурс у бізнес-сфері є способом конструювання соціальної реальності, де мова виконує роль інструменту влади й ідентичності [1]. Баргієла-К'яппіні та Нікерсон визначають бізнес-дискурс як інституціоналізовану комунікацію, де важливими є не лише точність і зрозумілість, але й дотримання культурних очікувань співрозмовника [2].

У перекладознавстві ключовими залишаються дві теоретичні парадигми: концепція динамічної еквівалентності Ніди і Табера, що підкреслює необхідність збереження ефекту повідомлення у цільовій аудиторії [6], та скопос-теорія Рейсс і Вермеєра, згідно з якою стратегія перекладу визначається функцією тексту в іншій культурі [7]. Саме ці підходи дозволяють перекладачеві адекватно працювати з бізнес-дискурсом, що перебуває на перетині мовних і культурних вимірів.

Формування турецького бізнес-дискурсу має історичне підґрунтя. Після реформ Аталюка у 1920–1930-х роках турецька мова зазнала модернізації, що призвело до витіснення архаїчних османських термінів та формування сучасної термінології [3]. Проте навіть у сучасному діловому спілкуванні зберігаються елементи традиційної культури: підкреслена ввічливість, ритуалізовані звертання (*Sayın, Efendim*), використання модальних конструкцій для уникнення категоричності.

Згідно з моделлю культурних вимірів Гофстеде, Туреччина належить до суспільств із відносно високим рівнем колективізму й дистанції влади [4]. Це пояснює орієнтацію бізнес-дискурсу на гармонію, збереження ієрархії та уникнення конфронтаційності. Типовими є такі мовні стратегії, як:

- пом'якшення тверджень: *Belki başka bir yol bulabiliriz* («Можливо, ми знайдемо інший шлях»);
- посилення форм ввічливості: *Sizinle çalışmaktan onur duyuyoruz* («Для нас честь співпрацювати з вами»);
- розгорнуті синтаксичні конструкції, що створюють ефект формальності та серйозності.

Лексика турецького бізнес-дискурсу включає як питомі слова (*yatırım* – інвестиція, *sözleşme* – контракт), так і значний пласт англіцизмів (*strateji*, *outsourcing*, *benchmarking*), що вказує на глобалізаційний вплив [8].

Український бізнес-дискурс сформувався в умовах пострадянської спадщини, де офіційність і бюрократизм були головними ознаками комунікації. Проте інтеграція України до європейського ринку зумовила поступовий перехід до більш гнучких і прагматичних форм ділового мовлення [5].

Таким чином, українська модель поєднує формальні елементи («Шановний пане директоре...», «Відповідно до умов договору...») із сучасними міжнародними практиками («Ми відкриті до співпраці», «Пропонуємо обговорити перспективи»).

Це створює як спільні точки дотику з турецьким дискурсом (ввічливість, офіційність), так і відмінності (в Україні більш прийнятні прямі формулювання, тоді як у Туреччині переважає стратегія пом'якшення).

Перекладач у турецько-українських бізнес-комунікаціях виступає не просто «технічним транслятором», а справжнім медіатором. Наприклад:

1. Турецький оригінал: *Sayın Yetkili, projemiz hakkında sizinle görüşmek istiyoruz.*

2. Український переклад: «Шановний пане/пані, ми хотіли б обговорити з вами наш проєкт».

Перекладач додає елемент чемності, щоб зберегти ієрархічний відтінок.

3. Український оригінал: «Пропонуємо обговорити деталі контракту».

Турецький переклад: *Sözleşmenin detaylarını görüşmeyi öneriyoruz.*

Турецька форма м'якша, вона створює простір для діалогу, а не фіксує чітку вимогу.

4. Турецький оригінал: *Belki bir çözüm bulabiliriz.*

Український переклад: «Давайте спробуємо знайти спільне рішення».

Перекладач зберігає кооперативний зміст, але адаптує його до української прямоти.

Окрему увагу слід приділити цифровим жанрам бізнес-дискурсу. У Туреччині навіть електронні листи часто містять традиційні формули завершення (*Saygılarımla* – «З повагою»), тоді як в Україні практикується більш нейтральний стиль («З найкращими побажаннями»).

З іншого боку, поширення автоматизованих перекладацьких систем створює нові ризики. Так, машинний переклад *Sayın* зазвичай передається як «Dear», але втрачається відтінок ієрархічної поваги. Це демонструє, що навіть у добу штучного інтелекту людський перекладач залишається необхідним для адекватного міжкультурного посередництва.

Переклад турецько-українського бізнес-дискурсу є багаторівневим процесом, що вимагає від перекладача знань у сфері лінгвістики, культурології та прагматики. Його основне завдання полягає у збереженні балансу між точністю змісту та адекватністю комунікативного ефекту. Застосування концепції динамічної еквівалентності [6] і скопос-теорії [7] дозволяє адаптувати

повідомлення до потреб цільової аудиторії, тоді як практичний досвід перекладу свідчить про необхідність поєднувати прямий переклад із культурно обґрунтованою адаптацією. Подальші дослідження мають зосередитися на аналізі цифрових форм бізнес-дискурсу, а також на вивченні того, як глобальні технології впливають на традиційні комунікативні стратегії. У цьому процесі перекладач залишається ключовим актором, що забезпечує міжкультурний діалог і сприяє розвитку економічної співпраці між Україною та Туреччиною.

Список використаних джерел:

1. Fairclough N. *Discourse and Social Change*. Cambridge : Polity Press, 1992. 259 p.
2. Bargiela-Chiappini F., Nickerson C. *Business Discourse*. London : Palgrave Macmillan, 2007. 258 p.
3. Göksel A., Kerslake C. *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London : Routledge, 2005. 534 p.
4. Hofstede G. *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. 2nd ed. Thousand Oaks : Sage, 2001. 596 p.
5. Кравець О. Глобалізація та бізнес-дискурс в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2022. Вип. 75. С. 89–102.
6. Nida E. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden : Brill, 1982. 218 p.
7. Reiss K., Vermeer H. J. *Groundwork for a General Theory of Translation*. Tübingen : Niemeyer, 1984. 134 p.
8. Tuncer E. *English Loanwords in Turkish Business Language: A Modern Perspective*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2021. 210 p.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Дзинглюк О.С.

доцент,

Одеський національний морський університет

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК УСПІШНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Комунікація – це модус існування явищ мови, основною метою якої є передача та отримання інформації. Її інший вимір – міжкультурна комунікація, вивчає особливості вербального та невербального спілкування людей, які належать до різних національних та лінгвокультурних спільнот [1].

Перше визначення міжкультурної комунікації запропонували у 1972 році американські вчені Ларрі Самовар і Річард Портер у книжці «Комунікація між культурами» (“Communication between Cultures”) [2].

Міжкультурна комунікація пов’язана з багатьма науками, прикладними галузями, видами мистецтва, дипломатією тощо. Особливе місце вона посідає у системі мовознавчих наук. Міжкультурна комунікація, як результат взаємодії культур, спирається на здобутки культурології [2].

Зі зростанням глобалізаційних змін, поширенням міжнародних контактів, інтернаціоналізацією суспільства загалом змінився і характер спілкування. Налагодження ділових і дружніх контактів із представниками інших держав передбачає володіння іноземними мовами. Однак цього мало, оскільки серйозною перешкодою у спілкуванні з іноземцями є незнання їх етнічних, культурних особливостей, невербальних засобів спілкування [3].

У міжкультурній комунікації першорядну роль відіграє спілкування: діалог або полілог культур. Діалог культур – взаємодія культур у процесі міжкультурної комунікації, оволодіння іноземними

мовами тощо. Міжкультурна комунікація також включає в себе такі основні елементи як «народ», «нація» і «менталітет» – етнологічно ідентичні поняття, що визначають біологічне походження групи людей, але в соціально-політичному аспекті вони не є тотожними. У міжнаціональних та міжкультурних контактах, де «мова тіла» найчастіше може бути набагато зрозумілішою, ніж іноземна мова співрозмовника, важливу роль відіграють засоби невербальної комунікації – «безмовна мова» (за визначенням Е. Холла). Найважливішою особливістю невербальної комунікації є те, що вона здійснюється за допомогою всіх органів чуття: зору, слуху, дотику, смаку тощо, кожен з яких утворює свій канал комунікації.

Існує шість найголовніших аспектів міжкультурної комунікації:

1. Культурологічний (ключовий).
2. Лінгвістичний (передбачає вивчення мовних відмінностей, які можуть впливати на комунікацію між носіями різних мов).
3. Етичний (спрямований на розуміння відмінностей етичних норм, що притаманні різним країнам та націям).
4. Соціально-комунікативний (до нього належать прийняті суспільством моделі, норми і правила спілкування, налагодження і підтримання контактів загалом).
5. Психологічний (передбачає вивчення психологічної реакції людей в умовах спілкування з представниками різних держав та етносів).
6. Професійно-прикладний (до нього належать сфери застосування знань із міжкультурної комунікації) [4].

Кожен народ має свою національну культуру, її неповторність та оригінальність, що виявляються як в духовній, так і матеріальній сферах життя та діяльності. Культурні, психологічні, національні особливості народу не можуть не позначатись на його діловій сфері, не можуть не впливати на культуру спілкування та міжособистісну взаємодію. Відмінності культури можуть бути досить істотними і стосуватися мови, правил етикету, стереотипів поведінки, використання певних засобів спілкування.

Взаємодія з іноземцями – зіткнення різних культур. Наприклад, жителі Сходу зазвичай спілкуються на доволі близькій відстані, а от європейці чи американці досить негативно сприймають втручання

іншої людини в особистий простір. Для європейців є звичним класти ногу на ногу, але якщо вони так поводитимуться у Таїланді, то місцеві мешканці почуватимуться приниженими, ображеними. Саме через неусвідомлення цього при контактах представників різних країн відбуваються непорозуміння, а іноді й конфлікти [5, с. 9].

Головна риса, яка властива всім європейським бізнесменам, – пунктуальність. Німці, англійці, бельгійці не люблять, коли запрошені спізнуються на зустріч. Для них це прояв неповаги і власної незацікавленості у діловій зустрічі. Хоча в Іспанії це навпаки нормальне явище. Адже в цій країні не прийнято приходити в точно призначений час. Як правило, слід запізнитися на декілька хвилин.

Часто при веденні бізнесу партнери обмінюються подарунками. Якщо для японців це обов'язковий ритуал, то англійці прояви надмірної уваги сприймають дуже скептично. Найкращий варіант – подарувати недорогий сувенір. Наприклад: календар, записна книжка, запальничка, фірмова авторучка, а на Різдво – алкогольний напій. Будь-які інші подарунки з вашого боку будуть розцінені як тиск на партнера. Однак, рішення запросити вашого ділового партнера до театру буде кращою ідеєю, це справить на нього приємне враження. Якщо після ділової зустрічі вас запросили відпочити у паб, потрібно пам'ятати головне правило ввічливості: утримуватися від розмов про роботу. В умовах неофіційної бесіди англієць буде вести розмови про свої захоплення, хобі, шукати точки дотику зі своїми співрозмовникам саме в цій сфері і майже ніколи не стане говорити про те, що є головною справою його життя, особливо якщо він на цьому терені чогось досяг. Це сприймається як невихованість, неприйнятні хвастощі [5, с. 11].

На відміну від скандинавських країн, у Великобританії не прийнято вимовляти тости та цокатися. Перед тим як випити, англійці піднімають келих і вимовляють “Cheers”, що у перекладі означає «Будьмо». У розмовах за столом краще уникати таких тем, як життя королівської родини, релігія, Північна Ірландія, приватне життя та гроші [6].

Будь-яка міжнародна діяльність передбачає обмін інформацією. Однак немає двох національностей, які бачать світ однаковим, саме тому знання мови та культури іншого народу є суттєвим складником міжкультурної комунікації, що допомагає запобігти конфлікту.

Велике значення має жестикуляція. Однакові жести можуть мати різне значення у різних культурах. Наприклад: жест великим пальцем догори зазвичай означає, що у вас все гаразд або ж захват, однак у Німеччині він означатиме лише цифру «один», у Греції – небажання продовжувати розмову, а у США цим жестом ловлять попутки.

Крім того, потрібно звернути увагу на проблему міжкультурного неправильного тлумачення. Неточне сприйняття може викликати неправильну інтерпретацію ситуації. Яскравим прикладом може стати ставлення двох націй до споживання яловичини. В Індії корова – священна тварина. Некоректно буде пропонувати індусу яловичину, адже це образить його релігійні почуття. У той час як в інших країнах споживання яловичини звичайне явище.

Отже, важливим завданням міжкультурної комунікації є формування міжкультурної компетентності, необхідних знань про різні народи та культури з метою уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування в різних сферах та життєвих ситуаціях. У вирішенні міжкультурних конфліктів людина повинна пом'якшувати різницю, поки не буде досягнута хоча б подібність інформації, що доноситься.

Список використаних джерел:

1. Основні категорії міжкультурної комунікації. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u166/osnovni_kategoriyi_mk.pdf
2. Основи міжкультурної комунікації. URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/8587/document.pdf>
3. Сутність об'єкт та предмет міжкультурної комунікації. URL: <https://studfile.net/preview/10098598/>
4. Афанасьєв І. Діловий етикет: 2-е вид., перероб. і доп. Київ : «Альтерпрес», 2001. 352 с.
5. Галушко В. П. Діловий протокол та ведення переговорів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2002. 223 с.
6. Міжнародний етикет. URL: <https://bizslovo.org/content/index.php/ru/diloviy-etyket/166-mizhnarodniy-etyket/664-mizhnarodniy-etyket.html>

Наукове видання

**ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: Ю. Войтюк

Підписано до друку 30.09.2025. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 11,39. Тираж 100. Замовлення № 1025/92.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво «Молодий вчений»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, буд. 6/1
Телефони: +38 (095) 778 74 79, +38 (067) 695 64 10
E-mail: info@molodyivchenyi.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7641 від 29.07.2022 р.